

МАТФЕЙТАН СИБЭТИЭЙ ЕВАНГЕЛИЕ

Иисус Христос төрүттэрэ

- 1** Давидтаах Авраам удьуордарын Иисус Христос төрдө-ууна:
2 Авраам Исаагы төрөппүтэ, Исаак Иаковы төрөппүтэ, Иаков Иуданы уонна кини бырааттарын төрөппүтэ;
3 Иуда Фамарьтан Фарехы уонна Зараны төрөппүтэ, Фарес Есрому төрөппүтэ, Есром Арамы төрөппүтэ;
4 Арам Аминадавы төрөппүтэ, Аминадав Наассону төрөппүтэ, Наассон Салмону төрөппүтэ;
5 Салмон Рахаваттан Воозу төрөппүтэ, Вооз Руфьтан Овиды төрөппүтэ, Овид Иессейи төрөппүтэ;
6 Иессей Давид ыраахтаагыны төрөппүтэ,
Давид ыраахтаагы Урияҕа эргэ бара сылдыбыт дьахтаран Соломону төрөппүтэ*;
7 Соломон Ровоамы төрөппүтэ, Ровоам Авияны төрөппүтэ, Авия Асаны** төрөппүтэ;
8 Аса Иосафаты төрөппүтэ, Иосафат Иорамы төрөппүтэ, Иорам Озияны төрөппүтэ;
9 Озия Иоафамы төрөппүтэ, Иоафам Аханы төрөппүтэ, Ахаз Езекияны төрөппүтэ;
10 Езекия Манассияны төрөппүтэ, Манассия Амону*** төрөппүтэ, Амон Иосияны төрөппүтэ;

---

* 1:6 Урияҕа эргэ бара сылдыбыт дьахтар – Вирсавия (Батшева). 2 Цар 11:26-27; 12:10, 15.

** 1:7 Аса – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Асаф».

*** 1:10 Амон – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Амос».

МАТФЕЙ 1

---

¹¹ Иосия Иоакимы төрөппүтэ, Иоаким* Иехонияны уонна кини бырааттарын төрөппүтэ. Бу – Израиль норуота Вавилонна көһөрүллүөн иннинээҕи көлүөнэлэрэ.

¹² Вавилонна көһүү кэнниттэн Иехония Салафиилы төрөппүтэ, Салафииль Зоровавелы төрөппүтэ;

¹³ Зоровавель Авиуду төрөппүтэ, Авиуд Елиакимы төрөппүтэ, Елиаким Азору төрөппүтэ;

¹⁴ Азор Садогу төрөппүтэ, Садок Ахимы төрөппүтэ, Ахим Елиуду төрөппүтэ;

¹⁵ Елиуд Елеазары төрөппүтэ, Елеазар Матфаны төрөппүтэ, Матфан Иаковы төрөппүтэ;

¹⁶ Иаков Мария кэргэнин Иосибы төрөппүтэ, оттон Марияттан Христос диэн ааттаммыт Иисус төрөөбүтэ.

¹⁷ Онон Авраамтан Давидка диэри барыта уон түөрт көлүөнэ, Давидтан Вавилонна көһүүгэ диэри эмиэ уон түөрт көлүөнэ, онтон Вавилонна көһүүттэн Христоска диэри эмиэ уон түөрт көлүөнэ.

Иисус Христос төрөөһүнэ

¹⁸ Иисус Христос бу курдук төрөөбүтэ.

Кини Ийэтэ Мария, Иосибы кытта илии охсуһан баран бииргэ олорбокко сылдьан, Сибэтиэй Тыынтан ыарахан буолбута.

¹⁹ Кэргэн тахсыахтаах кинитэ Иосиф үтүө санаалаах буолан, сурах-садьык тарҕамматын диэн, сөбүлэһиилэрин көтүрэн, Кинини кистэлэнгинэн ыытан кэбиһиэн баҕарбыта. ²⁰ Оннук саннымытыгар Айыы Тойон Аанньала түүлүгэр киирэн эппитэ: «Давид уола Иосиф! Марияны кэргэн ыларгыттан куттаныма: Марияҕа Сибэтиэй Тыынтан оҕо үөскээбитэ. ²¹ Кини Уол Оҕону төрөтүөҕэ, оччоҕо оҕоҕо Иисус** диэн ааты биэриэн, тоҕо диэтэххэ Кини Бэйэтин дьонун аныыларыттан быһыһаҕа».

²²⁻²³ Бу барыта Айыы Тойон: «Көр бу, Ыраас Кыыс ыарахан буолан Уол оҕону төрөтүөҕэ; Киниэхэ „Эммануил“ („Таһара биһигинниин“) диэн ааты биэриэхтэрэ», – диэн пророгунан этиппит тылларын туолуута этэ.

---

* 1:11 *Иоакимы төрөппүтэ, Иоаким* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 1:21 *Иисус (грек.)* – Иешуа (евр. Айыы Тойон быһыһыр).

МАТФЕЙ 2

²⁴ Иосиф уутутган уһуктан баран, Айыы Тойон Аанньала эп-питин курдук, Марияны дьиэтигэр аҕалбыта; ²⁵ Кинини таарыйбакка да сырыттабына, Мария Бастакы* Уолун төрөппүтэ, Иосиф Оҕону Иисус диэн ааттаабыта.

Илинни муударайдар кэлиилэрэ

2 Иудея Вифлеем диэн куоратыгар, Ирод ыраахтааҕылыгырын саҕана, Иисус төрөөбүтүгэр Иерусалимга илинни муударайдар кэлбиттэрэ. ² Кинилэр: «Иудейдар санга төрөөбүт Ыраахтааҕылар ханнаһый? Илин халлаанга Кини сулуһа тахсыбытын көрөммүт, биһиги Киниэхэ сүгүрүйэ кэлибит», — диэн ыйыталаһалара.

³ Маны истээт, Ирод ыраахтааҕы уонна Иерусалим дьоно бары аймана түспүттэрэ. ⁴ Ирод ыраахтааҕы архиерейдары уонна норуот сокуонньут дьонун барыларын хомуйан олорон, Христос ханна төрүөхтээбин ыйыппыта. «⁵ Кини Иудея Вифлеемигэр төрүөхтээх, — диэн хоруйдаабыттара. — Ол туһунан пророк кинигэтигэр бу курдук суруллан турар: ⁶ „Эн, Вифлеем, Иуда сирэ, Иуда атын куораттарыттан тугунан да итээбэтин: Мин норуоппун, Израилы, быһыыр-харыстыыр Сирдыт эйигиттэн үөскүөхтээх“».

⁷ Онтон Ирод, илинтэн кэлбит дьону чып кистэлэнинэн ыныран ылан, сулус ханнык кэмгэ тахсыахтааҕын ыйыталаһан билбитэ ⁸ уонна кинилэри Вифлеемгэ ытаары туран эппитэ: «Барангыт Оҕо туһунан ымпыгар-чымпыгар тийэ барытын билин. Итиэннэ, булларгыт эрэ, миэхэ биллэрээрин, оччоҕо мин эмиэ Киниэхэ сүгүрүйэ барыам».

⁹ Кинилэр ыраахтааҕы этэрин истээт, айанга туруммуттара. Били илин халлаанга көрбүт сулустара иннилэригэр айаннаан, Оҕо баар сирин үрдүгэр тийэн тохтообута. ¹⁰ Сулуһу көрөн кинилэр үөрүү улуутун үөрбүттэрэ, ¹¹ итиэннэ дьиэбэ киирэн Оҕону уонна Ийэтин — Марияны — көрөн, Кини иннигэр сөһүргэстээн сүгүрүйбүттэрэ, онтон күндү кылааттаах холбукаларын аһан кыһыл көмүһү, лааданы, смирянаны** Киниэхэ бэлэх биэрбиттэрэ.

¹² Түһээтэхтэринэ, Таһара кинилэри «Ирокка төннүмэн» диэн сэрэппитин истэн, дойдуларыгар атын суолунан төннүбүттэрэ.

* 1:25 *Бастакы* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

** 2:11 *Лаадан* — лаадан маһыттан ылыллар үчүгэй сыттаах сымала; *смирна* — илинни дойдуларга өлбүт кинини оҕунохтуурга туттуллар үчүгэй сыттаах сымала.

МАТФЕЙ 3

Египеккэ куотуу

¹³ Илонтэн кэлбит дьон төннүбүттэрин кэннэ, Айыы Тойон Аанньала түүн Иосиф түүлүгэр көстөн эппитэ: «Ирод Оџону өлөрөөрү ирдэхэр санаалаах, онон эн турангың, Оџону уонна Ийэтин илдьэ, Египеккэ куот итиэннэ хаһан ыңгырыахпар диэри, онно олоҕор».

¹⁴ Иосиф туран, Оџону уонна Кини Ийэтин Марияны илдьэ Египеккэ барбыта, ¹⁵ онно тийэн, Ирод өлүөр диэри олоҕорбута. Бу барыта Айыы Тойон пророгунан: «Мин Уолбун Египеттэн ыңырдым», — диэн этиппитин туолуута этэ.

¹⁶ Илонтэн кэлбит дьонго албыннаппытын билэн, Ирод улаханник уордайбыта. Ол иһин, чопчу ыйдарбыт кэминэн быһааран, Вифлеемнэ уонна ол эргин сирдэргэ баар иккитигэр диэри саастаах уол оџолору барыларын кыргарга соруйан дьону ыппыта. ¹⁷ Онон Иеремия пророк эппитэ бу курдук туолбута: ¹⁸ «Рамаџа хаһыы-ыһыы, ытабыл-сонбул иһиллэр, энэлгэн, үөгү энсиллэр. Рахиль оџолорун аһыйан айманар, оџолорун мэлитэн, уоскуйуон да баџарбат».

Назарекка төннүү

¹⁹ Ирод өлбүтүн кэннэ, Айыы Тойон Аанньала Египеккэ олоҕор Иосиф түүлүгэр көстөн: ²⁰ «Тур, Оџо дууһатыгар суудайааччылар өллүлэр. Оџону Ийэтин кытта илдьэ Израиль сиригэр төнүн», — диэбитэ.

²¹ Иосиф туран, Оџону уонна Кини Ийэтин ылан Израиль сиригэр барбыта. ²² Иудеяџа Ирод оннугар уола Архелай баһылыктырын билэн, онно барартан дьиксиммитэ, онон түүлүгэр суолун ыйдаран, Галилея сиригэр кэлбитэ; ²³ манна кэлэн Назарет куоракка олохсуйбута. Онон пророктар «Кини Назорей аатын ылыаџа» диэн эппиттэрэ туолбута.

Иоанн Сүрэхтээччи суол солуур

3 Ол саџана Иудея кураайыматыгар Иоанн Сүрэхтээччи кэлэн: ² «Аньыгытын билинэн* Таңараџа эргиллин! Халлаан

---

* ^{3:2} *Аньыыны билини* (грек. метанойа, нууч. покаяние) — аньыыттан аккаастанан Таңараџа эргилли, аньыыны кэмсинии, өйдүүн-санаалыын үчүгэй өттүгэр тосту уларыйыы.

МАТФЕЙ 3

Саарыстыбата чугаһаата!» – диэн ынгырбыта. ³«Иччитэх сиргэ үөгүлээччи саната: „Айыы Тойон суолун солоон, көнө ыллыкта Киниэхэ үктээн“», – диэн Исаяя пророк бу Иоанн туһунан өтө көрөн эппитэ. ⁴Иоанн тэбиэн түүтэ таҥастааба, өттүгүнэн тири курдааба, саранчанан уонна дьиикэй мүүтүнэн аһылыктанара. ⁵Иерусалим куорат, Иудея бүтүүнэ, Иордан өрүс бары энгээрдэрэ утары тахсан, ⁶аньыыларын-хараларын этинэн туран, Иордан өрүскэ киниэхэ сүрэхтэммиттэрэ.

⁷Бэрт үгүс фарисейдар уонна саддукейдар сүрэхтэнэ иһэллэрин көрөн, Иоанн кинилэргэ эппитэ: «Эриэн үөн ыамалара! Кэнэҕэски уортан-кылынтан куотар өйү-санааны ким эһиэхэ укта? ⁸Аньыыгытын ис сүрэххиттэн билиммиккитин олоххутунан туоһулаан. ⁹Итиэннэ биһиги аҕабыт Авраам диэн сананан да көрүмэн! Эһиэхэ этэбин: Таңара бу да сытар таастары Авраамга оҕо гынан туруортуон сөп. ¹⁰Сүгэ хайыы-үйэ мас төрдүгэр сытар: ханнык баҕарар маһы, үчүгэй отону биэрбэт буоллабына, кэрдэннэр уокка уматаллар.

¹¹Мин эһигини аһыыны билини бэлиэтигэр уунан сүрэхтиибин, ол гынан баран кэннибиттэн Кэлэн Иһээччи миигиннээбэр күүстээх – мин Кини атабын таңаһын да тутан иһэргэ сөбө суохпун. Кини эһигини Сибэтиэй Тыһынанан уонна уотунан сүрэхтиэбэ; ¹²тута сылдыар күрдэбинэн куумунаны ыраастаан, бурдугун хомуйан манхааһайга кутуоҕа, оттон соломотун умуллубат уокка уматыаба».

Иисус Христос сүрэхтэниитэ

¹³Ол саҕана Иисус Галилеятан Иорданга кэлбитэ. Кини Иоанна сүрэхтэнэ тийбитигэр, ¹⁴Иоанн Кинини тохтоото саҕаабыта: «Мин Эйигиттэн сүрэхтэнэрим сөп этэ, оттон Эн миэхэ кэлэбин?»

¹⁵Онуоха Иисус эппитэ: «Билигин маннык буоллун. Биһиги туохха барытыгар Таңара көнүлүн толоруохтаахпыт». Иоанн онуоха дэ сөбүлэспитэ.

¹⁶Иисус сүрэхтэнээт, ууттан тахсыбытыгар арай Кини үрдүгэр Халлаан арыллан биэрбитэ, онно көрдөбүнэ, Таңара Тыһына холоуп курдук Киниэхэ түһэн иһэрэ. ¹⁷Дэ онуоха Халлаантан: «Бу баар – Мин үтүө көнүлбүн толорор Тапталаах Уолум», – диир санга иһилибитэ.

Иисус Христу тургутуу

4 Онтон Тыын Иисуһу, адьарайынан тургуттараары, иччитэх сиргэ ильдэ барбыта. ² Иисус түөрт уон түүннээх күн устата постанан баран, тihэбэр, аһыан олус бабаран кэлбитэ. ³ Кинини тургутар адьарай кэлэн: «Эн Тангара Уола буоллаххына, бу таастары килиэпкэ кубулуйун диэн бирикээстээ», – диэбитэ.

⁴ Иисус киниэхэ эппитэ: «„Киһи, аһаардас килиэбинэн эрэ буолбакка, Тангара этэр хас биирдии тылынан олоруоҕа“ диэн суруллубута».

⁵ Онуоха адьарай Кинини сибэтиэй куоракка адалан, Тангара Дьэтин чыпчаалыгар туруоран баран: ⁶ «Эн, Тангара Уола буоллаххына, аллараа диэки ыстанан кэбис. Суруллубутун курдук, „Аанньалларыгар Эйигин араҥаччылыырга соруйуоҕа, оччоҕо таастан бүдүрүйбэтин туһугар, кинилэр Эйигин көтөҕөн илдьиэхтэрэ“, – диэбитэ.

⁷ Иисус киниэхэ эппитэ: «Суруйууларга „Айыы Тойон Тангараҕын тургутан көрүмэ“ диэн эмиэ баар».

⁸ Адьарай Кинини аны үрдүк хайа арбаһыгар таһааран, аан дойду килбиэннээх саарыстыбаларын барытын көрдөрбүтэ: ⁹ «Миэхэ сөһүргэстээн сүгүрүйдэххинэ, мин бу мань барытын Эйиэхэ биэриэҕим», – диэбитэ.

¹⁰ Иисус эппитэ: «Киэр буол Миигиттэн, сатана! Ол эмит суруллан турар: „Айыы Тойон Тангараҕар сүгүрүй итиэннэ Киниэхэ эрэ сулууспалаа“ диэн».

¹¹ Мань истэн адьарай Киниттэн дьэ араһыта; сонно Киниэхэ Аанньаллар көмөлөһө кэлбиттэрэ.

*Иисус Христос Галилеяҕа
сулууспатын сабалыыр*

¹² Иоанны хаайыыга укпуттарын истэн, Иисус Галилеяҕа барбыта. ¹³ Назареты хааларан, Кини Завулон уонна Неффалим сиригэр, муора кытылыгар турар Капернаумҕа кэлэн олохсуйбута. ¹⁴ Бу Исая пророк өтө көрөн эппитэ туоларын туһугар буолбута: «¹⁵ Завулон сирэ, Неффалим сирэ – муораҕа тириэрдэр суол, Иордан унуоргу энээрэ – туора омук дойдута Галилея! ¹⁶ Хараҥаҕа олорор норуот улуу сырдыгы көрдө, өлүү күлүгэр олорор дьонно сырдык тыкта».

МАТФЕЙ 5

---

¹⁷ Бу кэмтэн ыла Иисус: «Аньыгытын билинэн Таңараға эргиллин, Халлаан Саарыстыбата чугаһаата!» – диэн үөрэтэрин сағалаабыта.

Маннайгы үөрэнээчилэрэ

¹⁸ Галилея муоратын кыйа баран иһэн, Кини икки бырааттылары, Петр диэн ааттаах Симоны уонна кини быраатын Андрейы, муораға илимнии сылдыалларын көрбүтэ (кинилэр балыксыттар этилэр).

¹⁹ Иисус эппитэ: «Миигин батыһын. Мин эһигини дьону илимнээччи онгоруом». ²⁰ Иннэ диэтин кытта, кинилэр илимнэрин быраған, Иисуһу батыһан барбыттара.

²¹ Онтон салгыы баран иһэн, Кини аны икки атын ини-биилэри, Зеведей уолун Иаковы уонна кини инитин Иоанны, ағаларын Зеведейи кытары тыҕа илимнэрин абырахтана олороллорун көрөн, ыңырбыта. ²² Кинилэр, ағаларын тыҕа хаалларан, сонно Иисуһу батыһан барбыттара.

Бар дьон Иисус Христуһу батыһар

²³ Иисус Галилеяны бүтүннүүтүн кэрийбитэ: синагогаларыгар үөрэтэрэ, Саарыстыба Евангелиетын иһитиннэрэрэ уонна араас ыарыыттан, кыаммат буолууттан үтүөрдэрэ. ²⁴ Кини туһунан сурах бүтүн Сирияны тилийэ көппүтэ; Киниэхэ туох баар кыамматтары, араас ыарыыга ылларбыттары, таарымталаахтары, абааһыга буулаппыттары, тартарар ыарыылаахтары уонна босхон буолбуттары ағалтыыллара. Кини олору барыларын үтүөрдүтэлиирэ. ²⁵ Галилеяттан, Уон Куорат уобалаһыттан итиэннэ Иерусалимтан, Иудеяттан уонна Иордан унуоргутуттан үтүмэн үгүс киһи Кинини батыһан барбыта.

Хайа үрдүгэр үөрэтии

Таңара алгыһыгар тиксии

5 Көй элбэх дьону көрөн, Иисус тахсан хайа үрдүгэр олорбута; үөрэнээчилэрэ тийэн кэлбиттэригэр, ² Кини маннык сағалаан үөрэтэн барбыта:

«³ Таңара иннигэр дьаданыларын өйдөөччүлэр алгыстаахтар: кинилэр аналлара Халлаан Саарыстыбата.

МАТФЕЙ 5

---

⁴ Кутурџанга ылларан ытааччылар алгыстаахтар: кинилэр уоскуйуохтара.

⁵ Өһүөмнүтэ суох көрсүө майгылаахтар алгыстаахтар: кинилэр сири бас билиэхтэрэ.

⁶ Кырдыкка утаппытты, аччыктаабытты баџарааччылар алгыстаахтар: кинилэр дуоһуйуохтара.

⁷ Амарах санаалаахтар алгыстаахтар: кинилэр амарах сыһыаны көрсүөхтэрэ.

⁸ Ыраас сүрэхтээхтэр алгыстаахтар: кинилэр Танараны көрүөхтэрэ.

⁹ Эһэни тэрийээччилэр алгыстаахтар: кинилэр Танара уолаттара диэн ааттаныахтара.

¹⁰ Кырдык иһин күөмчүлэммиттэр алгыстаахтар: кинилэр аналлара – Халлаан Саарыстыбата.

¹¹ Эһиги, Мин туспуттан үөһүллэ, үүрүллэ, холуннарылла да сылдьангыт, алгыстааххыт. ¹² Үөрүн-көтүн, өрөгөйдөөн: Халлаанга эһигини улуу наџараада күүтэр. Эһиги иннинээџи прооктары эмиэ ити курдук сойуолаабыттара.

Туус уонна сырдык

¹³ Эһиги сир тууһунаџыт. Туус күүһүн сүтэрдэџинэ, амтанын хайдах төннөрүөнүй? Амтанын сүтэрбит туус туохха да туһата суох: оннук тууһу таһырдыа, дьон тэпсилгэнигэр, ыһан эрэ кэбиһэџин.

¹⁴ Эһиги аан дойду сырдыгынаџыт. Хайа үрдүгэр турар куорат дьон хараџыттан саһар кыаџа суох. ¹⁵ Сибэтиинньиги эмиэ, уматан баран, тугунан да саба уурбакка, олоџор туруораллар, оччоџо сырдыга дьэ иһинээџи дьонно барытыгар тыгар. ¹⁶ Эһиги үтүөкэн дьайыларгытын көрөн, Халлааннааџы Аџаџыт аатын айхаллыыллары туһугар, эһиги сырдыккыт эмиэ бар дьон иннигэр сыдыайыахтын.

Христос уонна Сокуон

¹⁷ Эһиги Миигин Сокуону эбэтэр Пророктары көтүрэ кэлбит дии санааман: Мин ону көтүрэ буолбатах, толоро кэлбитим.

¹⁸ Кырдыгы этэбин эһиэхэ: сир-халлаан турарын тухары, Сокуон биир да кыракый буукубата, биир да кэрдийһэ халбаһныа суоџа – барыта туолуоџа. ¹⁹ Онон ким бу кыракый кэриэстэртэн

МАТФЕЙ 5

биирин эмэ да кэспит уонна дьону оннукка үөрэппит — ол Халлаан Саарыстыбатыгар куччугуй диэн ааттаныаҕа, оттон ким бу кэриэстэри тутуспут уонна дьону оннукка үөрэппит — ол Халлаан Саарыстыбатыгар улуу диэн ааттаныаҕа. ²⁰ Эһиэхэ этэбин: эһиги Танара көңүлүн сокуоннубуттардааҕар уонна фарисейдардааҕар ордук толорботоххутуна, Халлаан Саарыстыбатыгар киириэххит суоҕа.

Уордайыма

²¹ Өбүгэлэргитигэр „Өлөрүмэ: өлөрбүт — дьүүлгэ туруоҕа“ диэн этиллибитин эһиги истибиккит. ²² Оттон Мин эһиэхэ этэбин: ким оруна суохха быраатыгар уордайбыт — дьүүлгэ тардыллыаҕа, ким быраатын „Рака!“* диэбит — синедрион дьүүлүгэр туруоҕа, оттон ким „Өйө суоххун!“ диэбит — геенна уотугар түбэхэр кутталланыаҕа. ²³ Өскөтүн эн бэлэххин сиэртибэнньиккэ аҕалан туран, быраатын эйигин хом саныырдааҕын өйдөөн кэллэххинэ, ²⁴ бэлэххин сиэртибэнньик иннигэр хаалларан баран, туох-ханнык иннинэ, бырааккын кытта иллэс, дьэ ол эрэ кэнниттэн кэлэн, бэлэххин туттар. ²⁵ Буруйдааччыгын кытта, суут ааныгар тийэ иликкинэ, түргэнник эйэлэһэ оҕус, эйэлэспэтэххинэ, буруйдааччын эйигин судьуйаҕа туттарыаҕа, оттон судьуйа эйигин үлэһитигэр этэн, хаайыыга бырахтарыаҕа. ²⁶ Кырдыгы эйиэхэ этэбин: иэскин тигэх кэппиэйкэтигэр тийэ төлүү иликкинэ, эн онтон тахсыан суоҕа.

Көссүүлэһии туһунан

²⁷ „Көссүүлэһимэ“ диэн былыргыларга этиллибити эһиги истибиккит. ²⁸ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: ким дьахтары имэнирэ көрөр — ол санаатынан кинини кытта хайыы-үйэ көссүүлэспит. ²⁹ Өскөтүн эйигин уҥа хараҕын аныыыга угуйар буоллаҕына, харахын онгон ылан киэр бырах: бүтүн бэйэн гееннаҕа быраҕыллыан кэриэтэ, этин-сиинин биир миэстэтэ итээбитэ эйиэхэ ордук. ³⁰ Өскөтүн эйигин уҥа илиин аныыыга угуйар буоллаҕына, илиигин быһан ылан киэр бырах: бүтүн бэйэн гееннаҕа быраҕыллыан кэриэтэ, этин-сиинин биир миэстэтэ итээбитэ эйиэхэ ордук.

---

* 5:22 *Оруна суохха* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар. *Рака (арамей.)* — акаары.

МАТФЕЙ 5

Ойоххун кытта арахсыма

³¹ „Ким ойоѳуттан арахсар – ол арахсыытын суругун киниэхэ биэриэхтээх“ диэн этиллибитэ. ³² Оттон Мин эһиэхэ этэбин: ким ойоѳуттан, кини кими да кытта көссүүлэспэтэѳин үрдүнэн, арахсар буоллаѳына, ол кинини көссүүлэһиигэ күһэйэр; оттон эриттэн арахсыбыт дыахтары ойох ылар киһи эмиэ – көссүүлэхэр.

Андаѳайыма

³³ Эһиги „Биэрбит андаѳаргын кэһимэ, андаѳаргын Айыы Тойон иннигэр хайаан да толор“ диэн былыргыларга этиллибити эмиэ истибиккит. ³⁴ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: хаһан да андаѳайыма – халлаанынан даѳаны, тоѳо диэтэххэ, халлаан – Тангара бүрүстүөлэ; ³⁵ сиринэн даѳаны: сир – Кини атаѳын уурар үктэлэ; Иерусалимынан даѳаны: Иерусалим – Улуу Ыраахтааѳы* куората; ³⁶ бэйэн да төбөѳүнэн андаѳайыма, тоѳо диэтэххэ, эн оннооѳор биир да баттаххын баѳарбыккынан манхатар да, хараардар да кыаѳын суох. ³⁷ Эһиги сөп дииргит сөбү, суох дииргит суоѳу эрэ этэр буоллун; онтон атын тыл хара дыайдаахтан кэлэр.

Иэстэһии

³⁸ Эһиги хаан хаанга, тиис тиискэ диэн этиллибитин истибиккит. ³⁹ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: өһүөннээх киһиэхэ утарсыма. Ким эмэ эйигин уга иэдэскэ оѳустаѳына – киниэхэ атын иэдэскин тоһуйан биэр; ⁴⁰ ким эмэ, ырбаахыгын былдыаары сууттаһыан баѳардаѳына, – киниэхэ сонгун устан биэр; ⁴¹ ким эмэ эйигин биир көһү барсарга күһэйдэѳинэ, икки көһү барыс. ⁴² Көрдөһөөччүгэ – биэр, иэс көрдөөччүттэн – киэр хайыһыма.

Өстөөхтөргүн таптаа

⁴³ Чугастааѳыгын таптаа, өстөөххүн абааһы көр диэн этиллибити эһиги истибиккит. ⁴⁴ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: өстөөхтөргүтүн таптаан, эһигини кырааччылары алѳаан, абааһы

---

* 5:35 *Улуу Ыраахтааѳы* – Тангара.

МАТФЕЙ 6

көрөөччүлэргэ үтүнү онорун, энигини атажаастааччылар, сойуолааччылар тустарыгар Тангарафа үнүн*, ⁴⁵ оччофо эниги Халлааннаафы Афабыт уолаттара буолуоххут. Ол эбит буоллабына Кини күнүн сырдыгын үтүөфэ да, мөкүгэ да тыктарар, ардабын ырааска да, аныылаахха да ыытар. ⁴⁶ Энигини таптыыр эрэ дьону таптыыр буоллаххытына, туох махталын кэтэхэбит? Түһээн хомуйааччылар да итини сатыыллар буолбатах дуо? ⁴⁷ Дотторгутун эрэ эйэбэстик көрсөр буоллаххытына, ама эниги уһулуччулаах үтүнү оноробут диэххит дуо? Тангараны билбэт да дьон итини сатыыллар буолбатах дуо? ⁴⁸ Онон, Халлааннаафы Афабыт энкилэ суофун курдук, эниги эмиэ энкилэ суох буолун.

Кыһалжалаахха көмө

6 Тангара иннигэр онорор дьайыыларгытын дьонно көрдөрө биллэрэ сатааман: дьонно көрдөрөр буоллаххытына, эниги Халлааннаафы Афабыт махталын ылааххыт суофа.

² Онон, кыһалжалаахха көмөлөстөххүтүнэ, сирэй көрбөхтөр үтүнү онорон баран хайфатаары, синагогаларга уонна болуос-саттарга арбаналларын курдук, арбаныман. Кырдыгы эһиэхэ этэбин: кинилэр маньяаларын хайыы-үйэ толору ылан эрэллэр. ³ Оттон эниги умнаһыкка бэрсэр кэмнитигэр, уна илиигит тугу гынарын ханас илиигит билбэтин, ⁴ ол көмөбүт көстүбэтинэн буоллун, оччофо көстүбэти көрөр Афабыт эһиэхэ илэ бааччы** төлүөфэ.

Тангарафа үнүү

⁵ Үнгэргитигэр сирэй көрбөхтөр курдук буолуман, кинилэр дьонно көстөр туһуттан синагогаларга, эбэтэр суол тофойдоругар тохтоон туран үгэллэр. Кырдыгы эһиэхэ этэбин: кинилэр маньяаларын хайыы-үйэ толору ылан эрэллэр. ⁶ Оттон эн, үнгэргэр, хоскор киир уонна аангын саптан баран, көстүбэт

---

* 5:44 *Кырааччылары алжаан, абааһы көрөөччүлэргэ үтүнү онорун, энигини атажаастааччылар...* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 6:4, 6, 18 *Илэ бааччы* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

МАТФЕЙ 6

Ађађыттан үнэн көрдөс, оччођо көстүбэти көрөр Ађан эйиэхэ илэ бааччы төлүөђэ.

⁷Үнэргитигэр, Тангараны билбэт омуктар курдук ордук-хоһу саңарыман; кинилэр элбэђи этэммит иһиллиэхпит дии саныллар. ⁸Кинилэр курдук буолуман, Ађађыт эһиги туох кыһалђалааххытын көрдөһүөххүт да инниттэн билэр эбээт. ⁹Үнэргитигэр маннык этэр буолун: „Халлаанга баар Ађабыт! Эн сибэтиэй аатын ытыктаныахтын; ¹⁰Эн Саарыстыбан кэлиэхтин. Халлаанга курдук, сиргэ эмиэ барыта Эн көнүлүн хоту буолуохтун. ¹¹Күннээђи тыын килиэппитин бүгүн биһиэхэ биэр. ¹²Итиэннэ биһиэхэ иэстээх дьоммутун биһи бырастыы гынарбыт* курдук, Эн эмиэ биһиги иэспитин бырастыы гын. ¹³Уонна, аһыы угаайытыгар киллэрбэккэ, биһигини хара дьайдаахтан харыстаа, ол эмит Эн Саарыстыбан, Эн күүһүн-күдэђин, албан аатын үйэлэртэн үйэлэргэ мунура суох. Аминь***“.

¹⁴Өскөтүн эһиги атын дьон аһыытын бырастыы гынар буоллаххытына, Халлааннаађы Ађађыт эһигини эмиэ бырастыы гыһађа, ¹⁵оттон дьонго аһыыларың*** бырастыы гымматаххытына, Ађађыт эмиэ эһиги аһыыгытын бырастыы гыһа суођа.

Пост туһунан

¹⁶Поһу тутуһар кэмнитигэр сирэй көрбөхтөргө дылы саппађырбыт дьүһүннэнимэн, кинилэр аһаабакка сылдьалларын дьонго көрдөрө-биллэрэ сатаан саппађырбыт сирэйдэнэллэр. Кырдыгы эһиэхэ этэбин: кинилэр манһаларын хайыы-үйэ толору ылан эрэллэр. ¹⁷Оттон эн поһу тутуһар кэмгэр баттаххын тараан, сирэйгин суун, ¹⁸онон астан туттунардын көстүбэт Ађађар көрдөр; оччођо көстүбэти көрөр Ађан эйиэхэ илэ бааччы төлүөђэ.

---

* 6:12 *Бырастыы гынарбыт* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «бырастыы гыммыппыт».

** 6:13 *Ол эмит Эн Саарыстыбан, Эн күүһүн-күдэђин, албан аатын үйэлэртэн үйэлэргэ мунура суох. Аминь* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

*** 6:15 *Аһыыларың* – сорох былыргы илиинэн суруйууга бу тыл суох.

МАТФЕЙ 6

Халлаанга мунньуллубут баай

¹⁹ Сиргэ баайы-дуолу мунньунуман: сиргэ баары үөн-көйүүр кэрбиир, дьэбин быһа сиир, уоруйахтар дьөлө хаһан киирэн уоран ылаллар; ²⁰ ол оннугар халлаанга баайда мунньунун, онно үөн-көйүүр да кэрбээбэт, дьэбин да быһа сиэбэт, уоруйахтар да хаһан киирэн уоран ылбаттар. ²¹ Баайгыг-дуолгут ханна баар да, сүрэххит эмиэ онно буолуо.

²² Киһи этин-сиинин сырдатааччы – харах; өскөтүн харафын ыраас буоллафына, бүтүн бэйэн сырдык буолуон, ²³ харафын куһаҥан буоллафына, бүтүн бэйэн харанга буолуон. Онон искэр баар сырдыгын түн харанга буоллафына, дын харанга хайдахтаах халын буолуой?

Икки тойонно кулут буолар кыаллыбат

²⁴ Ким да икки тойонно кулут буолар кыаҥа суох: биитэр биирдэрин абаһы көрүөҕэ, биирин таптыаҥа; биитэр биирдэригэр кыһана сатыаҥа, биирин аахайыа суоҥа. Танараҥа уонна маммонаҥа* иккиэннэригэр бииргэ кулут буолар кыахыт суох.

Танараҥа эрэнин

²⁵ Ол иһин эһиэхэ этэбин: тугу аһаан-сиэн тыыннаах сылдыбыт, тугу таннан-саптан киһи-хара буолабыт диэн санааҥа ыларыман. Олоххут астааҥар, эккит-сииннит танастааҥар ордук суолталаах буолбат дуо? ²⁶ Халлаан көтөрдөрүн көрүн: бурдугу ыспаттар, быспаттар да, манхааһайга да муспаттар – ол эрэри эһиги Халлааннааҕы Аҕаҕыт кинилэри аһатар. Оттон эһиги кинилэрдээҕэр быдан ордук буолбатахыт дуо? ²⁷ Эһигиттэн ким эмэ, хайдахтаах да кыһаллан-мүһэллэн туран, унуоҕун саатар биир тонголох уһатынар кыахтаах дуо? ** ²⁸ Танас-сап туһугар эмиэ тоҕо түбүгүрээбит? Ходуһаҥа сардааналар хайдах үүнэн туралларын көрүн: кинилэр үлэлээбэттэр да, танас да өрбөттөр;

---

* 6:24 Маммона (арамей.) – баай-дуол, харчы.

** 6:27 Унуоҕун саатар биир тонголох уһатынар кыахтаах дуо? – эбэтэр «Олоҕун кыратык даҕаны уһатынар кыахтаах дуо?»

МАТФЕЙ 7

²⁹ ол эрээри эһиэхэ этэбин: бэл Соломон албан аатын үгэнигэр сылдьан итилэртэн биирдэрин эмэ курдук симэммэтэбэ;
³⁰ өскөтүн бүгүн баар, сарсын оһоххо бырабыллар хонуу отун Тангара итинник симиир буоллабына, оо, кэмчи итэбэллээхтэр, эһигини быдан ордук симиэ суоҕа дуо? ³¹ Онон тугу аһыбыт, тугу иһэбит, эбэтэр тугу таннабыт диэн дыксинимэн.
³² Ити барыта Тангараны билбэт дьон сүрүн кыһалбалара, оттон эһиги итинниккэ наадыаргытын Халлааннаабы Аҕабыт билэр.
³³ Туох-ханнык иннинэ эһиги Тангара Саарыстыбатыгар, Кини кырдыгар дулуһун, оччоҕо ити барыта эһиэхэ бэриллэбэ.
³⁴ Онон сарсынны тугугар долгуйман; сарсынны күн бэйэтин бэйэтэ көрүнүбэ. Хас биирдии күннэ бэйэтин да түбүгэ сөрү-сөп.

Атыттары дьүүлээмэн

7 Кими да дьүүлээмэн — оччоҕо эһиги эмиэ дьүүлэниэххит суоҕа. ² Ханнык дьүүлүнэн дьүүлүүгүт да, бэйэбитин эмиэ соннук дьүүлүөхтэрэ, хайдах кээмэйнэн кээмэйдиигит да, бэйэбитин эмиэ соннук кээмэйдиихтэрэ. ³ Тоҕо эн быраатын харабар мас сыһын да булан көрөбүн, оттон бэйэн хараххар бэрэбинэ баарын билиммэкин? ⁴ Итиэннэ бэйэн хараххар бэрэбинэлээх эрээри, хайдах бырааккар: „Кэл, хараххыттан сыһы ылым“, — диэххиний? ⁵ Сирэй көрбөх! Бастаан бэйэн хараххыттан бэрэбинэни таһаар, оччоҕо хайдах гынан быраатын хараххыттан сыһы ылары эмиэ билиэн.

⁶ Ытыктабыллаабы ыкка биэримэн — ыт бэйэбитигэр саба түһүбэ; чөмчүүгү сибиинньэбэ ыһыман — сиргэ-буорга тэпсиэбэ.

Көрдөһүн — көрдөһүүгүт туолуоҕа

⁷ Көрдөһүн, оччоҕо эһиэхэ бэриллэбэ; көрдөөн, оччоҕо булуоххут; тонсуйун, оччоҕо эһиэхэ ааны аһахтара. ⁸ Көрдөһөөччү ылар, көрдөөччү булар, оттон тонсуйааччыга аан аһылар. ⁹ Уолчаана килиэп көрдөөтөбүнэ, киниэхэ тааһы биэриэх киһи эһиэхэ баар дуо? ¹⁰ Оттон балыгы көрдөөтөбүнэ — эриэн үөнү биэриэх киһи? ¹¹ Бэл эһиги, мөкү дьон, оҕолоргутугар үтө бэлэби биэрэри сатыыр буоллаххытына, Халлааннаабы Аҕабыт Киниттэн көрдөһөөччүлэргэ өссө ордук өлгөм үтөнү

МАТФЕЙ 7

биэриэбэ. ¹² Онон дьон эһиэхэ хайдах сыһыаннаһын баҕарар-гыт курдук, бэйэбит эмиэ кинилэргэ соннук сыһыаннаһын. Сокуон да, Пророктар да итинник үөрэтэллэр.

Икки суол

¹³ Кыараҕас аанынан киирин. Өлүүгэ тиэрдэр суол кэтит, аана киэн, онон үгүстэр ол суолунан бараллар, ¹⁴ оттон олоххо тиксэрэр суол синньигэс, аана кыараҕас, ол иһин бэрт аһыйах киһи ону булар.

Мас отонунан биллэр

¹⁵ Бараан тириитинэн саптынан кэлэр торҕон бөрөлөртөн – сымыйа пророктартан – сэрэнин. ¹⁶ Кинилэри дьайыыларынан билиэххит. Эрбэһинтэн винограды, ыарҕаттан смокваны хомуйаллар дуо? ¹⁷ Ол курдук үтүө мас хаһан да үчүгэй отонноох, оттон куһаҕан мас хаһан да куһаҕан отонноох буолар. ¹⁸ Үтүө мас куһаҕан отонноммотун курдук, куһаҕан мас эмиэ үчүгэй отонноммот. ¹⁹ Үчүгэй отону биэрбэт маһы кэрдэн ылан уокка уматаллар. ²⁰ Онон кинилэри дьайыыларынан билиэххит.

²¹ Миигин: „Тойонуом! Тойонуом!“ – диэччи эрэ барыта Халлаан Саарыстыбатыгар киирбэт – Мин Халлааннаабы Аҕам көңүлүн толорооччу эрэ онно кириэбэ. ²² Ол күн үгүстэр Миигин ынгыран: „Тойоммуот! Тойоммуот! – диэхтэрэ. – Биһиги Танара этэрин дьонно Эн ааккыттан тиэрдэрбит, Эн ааккынан дьонтон абааһылары үүрэн таһаарарбыт, элбэх дыктилэри оноробут буолбаат?“ ²³ Онуоха Мин кинилэргэ этиэбим: „Мин эһигини олох билбэппин, суута-сокуона суох быһыыланааччылар, киэр буолун Миигиттэн!“

Икки акылаат

²⁴ Онон, Мин бу этэр тылбын истэн баран толорор киһини дьэтин таас акылааттан туттубут өйдөөх киһи диэбим. ²⁵ Ардах курулааччы кутан, өрүстэр хааларыттан тахсан, күүстээх тыал тоҕута үрэн, бу дьыэбэ саба түһүөхтэрэ, ол гынан баран тааска бигэтик турар дьэни сууларыахтара суоҕа. ²⁶ Оттон Мин бу этэр тылбын истэр эрэри, толорбот киһи – ол дьэтин кумах үрдүгэр туттубут толкуйа суох киһи курдук буолуо.

МАТФЕЙ 8

---

²⁷ Ардах курулаччы кутан, өрүстэр хааларыттан тахсан, күүс-тээх тыал тоҕута үрэн бу дьыэҕэ саба түһүөхтэрэ да, дьыэ сууллан, урусхал буолуо».

²⁸ Иисус этэр тылын түмүктээбитигэр норуот Кини үөрэҕин сөхпүтэ-махтайбыта: ²⁹ Кини сокуоннубуттарган атыннык – былаастаах баһылыктыы үөрэтэрэ.

Аран ыарыылаах киһи

8 Хайаттан түспүтүгэр кэнниттэн үтүмэн үгүс киһи батыһан барбыта. ² Онно биир аран буолбут киһи тийэн кэлэн, Киниэхэ сүгүрүйбүтэ: «Тойонуом! Баҕарыан эрэ кэрэх, Эн миигин ырааһырдыан этэ!»

³ Иисус илиитин уунан кинини таарыйан баран: «Ырааһырыаххын баҕарабын, ырааһыр!» – диэбитэ. Киһи сонно тута үтүөрэн хаалбыта. ⁴ Иисус эппитэ: «Көр, кимиэхэ да тугу да кэпсээмэ. Барангың аҕабыыкка көрдөрүн, итиэннэ ырааһырыккын барыларыгар туоһулаан, Моисей эппит бэлэҕин киниэхэ биэр».

Сотник итэҕэлэ

⁵ Иисус Капернаумна киирбитигэр Киниэхэ Рим сотнига тийэн кэлбитэ: ⁶ «Тойонуом! Дьыэбэр чаҕарым босхон буолан, эрэй бөҕөтүн көрө сытар».

⁷ «Мин тийэн кинини үтүөрдүөм», – диэбитэ Иисус.

⁸ Сотник эппитэ: «Тойонуом! Мин Эйигин дьыэбэр киллэрэр кыахтаах үчүгэй киһи буолбатахпын. Эн биир тылы эттэргин эрэ, чаҕарым үтүөрүө этэ. ⁹ Бэл мин, төһө да үгүс тойоттордоох буолларбын, бэйэм салайар буйуннардаахпын, олортон биирдэстэригэр бар диэтим да, барар, атыныгар кэл диэтим да, кэлэр, оттон кулуппар маны онор диэтэрбин эрэ, ону толорор».

¹⁰ Иисус маны истэн соһуйан, кэнниттэн батыһан иһэр дьонго эргиллибитэ: «Кырдыгы этэбин эһиэхэ: Мин бэл Израильга маннык итэҕэли булбатаҕым. ¹¹ Этэбин эбээт: илинтэн-арҕааттан кэлбит үгүс дьон Авраамы, Исаагы уонна Иаковы кытта бииргэ Халлаан Саарыстыбатын малааһыныгар мустуохтара, ¹² оттон Саарыстыба уолаттара тастын түн харангаҕа кыйданыахтара, онно ытабыл-сонгобул, тиис

МАТФЕЙ 8

хабырыныыта иһиллиэбэ». ¹³ Онтон сотникка эппитэ: «Чэ, дьибэ-
бэр бар, итэбэйэргинэн буоллун». Сотник чабара сонно үтүө-
рэн хаалбыта.

Иисус Христос элбэх ыарыһабы үтүөрдэр

¹⁴ Кини Петр дьибэтигэр кэлэн көрбүтэ: Петр ийэ кынна тиинигирэн ыалдыа сытара. ¹⁵ Иисус кини илиитин таарыйарын кытта, сонно ыарыыта ааһан, туран кинилэргэ ас тардан барбыта. ¹⁶ Киэһэ буолуута куһаҕан тыынга буулаппыт элбэх ииримтийбит дьоннору аҕалбыттара; Кини ол куһаҕан тыыннары этэр тылын күүһүнэн үүртэлээн таһаарбыта, ыарыһахтары барыларын үтүөрдүбүтэ. ¹⁷ Бу барыта Исаяя пророк: «Кини биһиги кыаммат кыһалҕабытын сүкпүтэ, ыарыыбытын илдьэ барбыта», — диэн эппитэ туоларын туһугар буолбута.

Иисус Христуу батыһыы туһунан

¹⁸ Тулатыгар дьон халыҥ халҕаһата мустубутун көрөн, Иисус үөрэнээччилэрин унуор устун диэн соруйбута. ¹⁹ Онуоха биир сокуонньут тийэн кэлэн: «Үөрэтээччи! Эн ханна да бардаххына, мин Эйигин батыһан барыам», — диэбитэ.

²⁰ Иисус киниэхэ эппитэ: «Саһыллар хороонноохтор, көтөрдөр уйалаахтар, арай Кини Уола төбөтүн уура түһэн ылар сирэ суох».

²¹ Үөрэнээччилэриттэн биирдэстэрэ: «Тойонуом! Маннай дьибэбэр баран аҕам унуоҕун көтөбөн кэлэрбин көнүллээ эрэ», — диэн көрдөспүтэ.

²² Иисус эппитэ: «Миигин батыс. Өлбүт дьон өлбүт дьоннорун бэйэлэрэ харайдыннар».

Силлиэни тохтоһуу

²³ Иисус тыыга киирбитигэр үөрэнээччилэрэ эмиэ батыһан киирбиттэрэ. ²⁴ Эмискэ муораба күүстээх силлиэ түһэн, модун долгуннар тыыны сабыта биэртэлээбиттэрэ; Кини утуяа сыппыта. ²⁵ Үөрэнээччилэрэ кэлэн Кинини уһугуннаран: «Тойоммуот! Быһаа, өлөн эрэбит!» — дэспиттэрэ.

²⁶ «Тоҕо маннык куттаҕаскытый, кэмчи итэбэллээхтэр?» — диэбитэ Иисус. Кини туран тыалы, долгуну буйарын кытта, сонно чуумпуран хаалбыта.

МАТФЕЙ 9

---

²⁷ Дьон бэркиһээбиттэрэ: «Кини кимий? Тоҕо Киниэхэ тыал да, муора да бас бэринэрий?»

Абааһыларга буулаппыт икки киһини үтүөрдүү

²⁸ Иисус муораны уңуордаан Гергеса* дойдутугар кэлбитигэр абааһыларга буулаппыт икки киһи хайа хаспаҕар баар киһи уңуохтарыттан утары сүүрэн тахсыбыттара. Күүстэрэ-уохтара бэрдиттэн куттанан, ким да манан суолламмат этэ. ²⁹ «Тангара Уола, Иисус, Эн биһиэхэ тугун кыһалҕатай? — диэн иккиэн хаһытаспыттара. — Эн биһигини манна кэммин иннинэ сордуу кэлбиккин!»

³⁰ Кинилэртэн тэйиччи соҕус элбэх сибиинньэ мэччийэ сылдыра. ³¹ Абааһылар Киниттэн көрдөспүттэрэ: «Эн биһигини мантан үүрэн таһаарар буоллахына, ити сибиинньэ үөрүгэр ыт».

³² «Барын», — диэбитэ Иисус.

Кинилэр тахсан сибиинньэлэргэ киирэллэрин кытта, сонно тута үөр сибиинньэ бүтүннүү хайа үрдүттэн ыстанан, муораҕа тимирбитэ. ³³ Маныһыттар куоракка сүүрэн кэлэн, манна туох буолбутун, абааһыга буулаппыт икки киһи хайдах үтүөрбүтүн туһунан кэпсээбиттэрэ. ³⁴ Олохтоохтор бука бары Иисуһу көрсө тахсыбыттара; итиэннэ Кинини көрөн баран, дойдуларыттан барарыгар көрдөспүттэрэ.

Капернаумга босхону үтүөрдүү

9 Иисус оҕочонон муора уңуор туораан, куоратыгар төннүбүтэ. ² Онно Киниэхэ хас да киһи тэллэххэ сытар босхон киһини аҕалбыттара. Иисус кинилэр итэҕэллэрин көрөн, ыарыһаха эппитэ: «Эрдий, тоойуом! Аньыын-харан бырастыгы буолла».

³ Сокуонньуттар истэригэр: «Бу киһи Тангараны холуннарда!» — дии санаабыттара.

⁴ Иисус кинилэр тугу санаабыттарын курдат көрөн, эппитэ: «Тоҕо эһиги сүрэххитигэр куһаҕаны саныгыты? ⁵ Ыарыһаха туох диір чэпчэкиний: аньыын-харан бырастыгы буолла».

---

* 8:28 *Гергеса* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Гадара».

МАТФЕЙ 9

диир дуу, эбэтэр туран хаамп диэн этэр дуу? ⁶ Ол эрэри эһиги Киһи Уола сиргэ аньыны-хараны бырастыгы гынар кыахтаабын билэргит туһугар», — инньэ диэн баран ыарыһаха эппитэ: «Туран тэллэххин ылан, дьыэбэр бар». ⁷ Киһи туран, тэллэбин ылан, дьыэтигэр барбыта. ⁸ Норуот, мань көрөн сөбүн*, киһиэхэ манньк былааһы биэрбит Тангараны айхаллаабыта.

Матфейы ыңгыры

⁹ Иисус салгыы баран иһэн, түһээн хомуйар сиргэ олорор Матфей диэн ааттаах киһини көрөн: «Миигин батыс», — диэн ыңырбыта. Матфей туран, Иисуһу батыһан барбыта.

¹⁰ Кини Матфей дьыэтигэр эбиэттии олоодобуна, түһээн хомуйааччы үгүс дьон уонна атын да аньыылаахтар кэлэн Иисуһу уонна Кини үөрэнээччилэрин кытта аһылыкка сэргэстэһэ олоруттара. ¹¹ Мань көрөн, фарисейдар Кини үөрэнээччилэригэр эппиттэрэ: «Тоҕо эһиги Үөрэтээччигит түһээн хомуйааччылары уонна аньыылаахтары кытта бииргэ аһырый?»

¹² Иисус итини истэн, эппитэ: «Эмчиккэ өлүөр дьон буолбатах, ыарыһахтар наадыаллар. ¹³ Барангыт, „Бэлэх-туһах эрэй-бэппин, амарах буоларгытыгар баҕарабын“ диэн этии туох суолталаабын үөрэтэн билин. Мин кырдыксыттары буолбакка, аньыылаахтары ыңыра кэлбитим».

Пост туһунан ыйыты

¹⁴ Онтон Киниэхэ Иоанн үөрэнээччилэрэ кэлэн ыйыппытара: «Биһиги да, фарисейдар да тоҕо үгүстүк постанабытый, оттон Эн үөрэнээччилэрин тоҕо постамматтарый?»

¹⁵ Иисус эппитэ: «Уруу малааһыныгар ыңырыллыбыт ыалдьыттар күтүөт баарыгар курутуйаллара сөптөөх дуо? Ол эрэри күтүөт кинилэртэн былдьанар кэмэ кэлиэбэ, дьэ оччоҕо кинилэр постанар буолуохтара. ¹⁶ Ким даһаны эргэ таһаһы сананан абырахтаабат; оннук абырахтаатаахха, эргэрбит таһас сиритэ баран, өссө улаханньк тырыта барыа. ¹⁷ Син ол кэриэтэ, саһа көөннүбүт арыгыны эргэ симииргэ куппаттар, инньэ гыннахха,

---

* ^{9:8} Сөбүн — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «саллан».

МАТФЕЙ 9

симиир хайа баран арыгы тохтуо. Сага көөннүбүт арыгыны сага симииргэ куталлар, оччоҕо симиир да бүтүн хаалыа, арыгы да тохтуо суоҕа».

Өлбүт кыыс уонна ыарыһах дьахтар

¹⁸ Маны этэ турдаҕына, биир аҕа баһылык кэлэн, Иисус иннигэр сөһүргэстээбитэ: «Кыыһым сибилигин аҕай быһынна. Тиийэн киниэхэ илиигин уурдаргын, оҕом тиллиэ этэ!» ¹⁹ Иисус туран кинини батыһан барбыта, үөрэнээччилэрэ эмиэ барсыбыттара.

²⁰ Аара баран истэҕинэ, биир уон икки сыл устата хаана баран ыалдыбыт дьахтар, Кинини, кэнниттэн кэлэн, таҕаһын таарыйбыта. ²¹ «Саатар таҕаһын да таарыйдахпына, ыарыыбыттан экчи үтүөрүөм», — дии саныыра кини. ²² Иисус эргиллэн, көрөн баран эппитэ: «Кыыһым, эрдий! Эйигин итэҕэлиҥ быһаата». Бу кэмтэн дьахтар үтүөрэн хаалбыта.

²³ Иисус аҕа баһылык дьиэтигэр киирэн, флейтаҕа оонньооччулары, ытаан-соһоон аймана сылдыааччылары көрбүтэ. ²⁴ «Эһиги барын, кыысчаан өлбөтөх, утуйа сытар», — диэбитэ Кини. Маны истэн, Кинини күлүү гыммыттара. ²⁵ Дьону таһаарбыттары кэннэ, Иисус хоско киирэн, кыыһы илиититтэн ылбытыгар оҕо туран кэлбитэ. ²⁶ Бу туһунан сурах ол сири бүтүннүүтүн тилийэ көппүтэ.

Хараҕа суохтары уонна тыла суоҕу үтүөрдүү

²⁷ Иисус мантан баран эрдэҕинэ, кэнниттэн хараҕа суох икки киһи батыспыттара. Кинилэр: «Иисус, Давид Уола, абыраа биһигини!» — диэн үөгүлэхэ испиттэрэ.

²⁸ Дьиэҕэ киирбитигэр хараҕа суохтар Киниэхэ чугаһаан кэлбиттэрэ. «Эһиги Миигин үтүөрдөр кыахтаах диэн итэҕэйэҕит дуо?» — Иисус кинилэртэн ыйыппыта.

«Итэҕэйэн, Тойоммуот!» — дэспиттэрэ иккиэн.

²⁹ Иисус кинилэр харахтары таарыйан баран: «Итэҕэйэргитинэн буоллун», — диэбитэ. ³⁰ Сонно бу икки киһи көрөр буолан хаалбыттара. «Өйдөөн, бу туһунан ким да билиэ суохтаах», — диэн Иисус кытаанахтык сэрэппитэ. ³¹ Ол эрэри

МАТФЕЙ 10

кинилэр тахсаат да, Кини туһунан сураҕы дойдуну биир гына тарҕатан барбыттара.

³²Кинилэр барбыттарын кэннэ, Иисуска абааһы буулаабыт тыла суох кинитин аҕалбыттара. ³³Абааһы үүрүллүбүтүгэр тыла суох кини сангарар буолбута.

«Израильга урут хаһан да маннык буола илигэ!» – диэн но-руот сөхпүтэ-махтайбыта.

³⁴«Суох, Кини абааһылары абааһы тойонуттан ылбыт күүһү-нэн үүрэн таһаарар», – диэн фарисейдар утарбыттара.

Үнүү өлгөм эрээри, үлэһит аҕыйах

³⁵Иисус бары куораттары, дэриэбинэлэри кэрийэ сылдьан, синагогаларга үөрэтэрэ, Саарыстыба Евангелиетын иһитиннэ-рэрэ, бары ыарыттан-сүтүүттэн, кыаммат буолууттан үтүөрдү-тэлиирэ. ³⁶Үтүмэн үгүс кини, маньыһыта суох бараан үөрүн курдук, үрэллэн, сырата-сылбата быстан сылдыарын Кини аһы-на көрбүтэ. ³⁷Ол иһин үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Үнүү өл-гөм эрээри, үлэһит аҕыйах, ³⁸онон үүммүт бурдук Тойонуттан, бурдугун быстара, үлэһиттэри ытытарыгар көрдөһүн».

Уон икки Апостолы ыытыы

10 Иисус уон икки үөрэнээччитин ыңыран ылан, дьонтон быртах тыыннары үүрэн таһааралларын, араас ыарыыт-тан, кыаммат буолууттан үтүөрдэллэрин туһугар, кинилэргэ ку-һаҕан тыыннары кыайар-хотор былааһы биэрбитэ.

²Уон икки Апостол аата-суола маннык: бастакынан Петр диэн ааттаммыт Симон, кини быраата Андрей, Зеведей уола Иаков уонна кини быраата Иоанн, ³Филипп уонна Варфоло-мей, Фома уонна түһээн хомуйааччы Матфей, Алфей уола Иаков уонна Фаддей диэн хос ааттаах Леввей*, ⁴Симон Кана-нит** итиэннэ Иисуһу таннарбыт Иуда Искариот.

⁵Бу уон икки кинини Иисус маннык ыйан-кэрдэн ыппыта: «Атын омуктар суолларынан барыманг, Самария куоратыгар

---

* 10:3 *Фаддей диэн хос ааттаах Леввей* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «Фаддей».

** 10:4 *Кананит* – Палестинаҕа Рим былааһын утарар религиознай-нацио-налистическай бөлөх чилиэнэ.

МАТФЕЙ 10

кииримэн, ⁶туох ханнык иннинэ Израиль норуотун муммут барааннарыгар барын; ⁷тийэннгит: „Халлаан Саарыстыбата чугаһаата!“ — диэн иһитиннэрин; ⁸ыарыһахтары үтүөрдүн, өлбүттэри олоххо төнүннэрин, аран ыарыһахтары ырааһырдын, дьонтон абааһылары үүртэлээн таһаарын — босхо ылбыккытын босхо биэрин. ⁹Кыһыл да, үрүн да көмүһү, алтаны да кургутугар уктуман, ¹⁰суолга матаһаны да, икки суол уларыттар таһаһы да, атаһы таһаһын да, тайаһы да ылыман — үлэһит киһи айаһын булунар. ¹¹Ханнык да куоракка, дэриэбинэҕэ киирдэххитинэ, онно эһигини түһэрэр үтүө киһини булан, барыаһытыгар диэри, киниэхэ олорун. ¹²Дьыһыа эһэни-или баһарбытынан киирэр буолун; ¹³ол дьыһыа онуоха сөптөөх буоллаһына, эһэһит киниэхэ киириэһэ, оттон сөбө суох буоллаһына, эһэһит бэйэһитигэр төннүөһэ. ¹⁴Ким эмэ эһигини дьыһыаһыгар киллэрбэтэһинэ, этэргитин истибэтэһинэ, ол дьыһыттан, эбэтэр куораттан таһсан иһэн, атаһыт быһылын кытта тэбээн хаалларыт. ¹⁵Кырдыһы эһиэхэ этэбин: Дьүүл Күнүгэр ол куоракка Содомнааһ Гоморра сиринээһэр ордук ыараһан буолуоһа.

Кэнэһэ сойуолаһын

¹⁶Бу Мин эһигини бөрөлөргө барааннары ыһтар кэриэтэ ыһталыһытын, онон моһой курдук муударай, холууп курдук судургу буолун. ¹⁷Дьонтон сэрэнин: кинилэр эһигини дьүүлгэ тардыаһтара, синагогаларга кырбыаһтара, ¹⁸Мин туспуттан баһылыктарга, ырааһтааһыларга тутан илдьиэхтэрэ, оччоһо эһиги кинилэргэ уонна Таһараны билбэт омуктарга Миигин туоһулуоххут. ¹⁹Ол сууттуур күннэригэр тугу этэргитин тобула сатааман: этиэхтээх тылгыт ол түгэнгэ эһиэхэ бэриллиэһэ — ²⁰онно эһиги буолбатаһ, Аһаһыт Тыһна эһигинэн санарыаһа. ²¹Убай быраатыт, аһа оһотун өлөр өлүүгэ анһан биэриэһэ; оһолор төрөппүттэрин утары туран, кинилэри өлөртөрүөхтэрэ; ²²Мин аатыт туһуттан эһигини бары абааһы көрүөхтэрэ. Ол эрээри тиһэһэр тийэ тулуйбут киһи — быһһаныаһа. ²³Эһигини биир куоракка сойуолаатаһтарына, атын куоракка куортаарын. Кырдыһы эһиэхэ этэбин: Израиль куоратыт барытын кэрийэн бүтэрэ иликкитинэ, Киһи Уола хайыһы-үйэ тийэн кэлиэһэ.

²⁴ Үөрэнээччи үөрэтээчититтэн чорбойботун курдук, кулут эмиэ тойонуттан чорбойбот; ²⁵ үөрэнээччи үөрэтээчитин курдук, кулут тойонун курдук буоллахтарына сөп. Бэл дьиэ хаһаайынын „Веельзевул“ диэн аатгыр буоллахтарына, кини дьиэтээбилэрин өссө куһаңаннык ааттыахтара суоҕа дуо?

Куттаныман

²⁶ Ол гынан баран эһиги кинилэртэн куттаныман. Кистэлэн арыллыбатаҕа, кистэммит биллибэтэҕэ диэн суох. ²⁷ Мин эһиэхэ харангаҕа эппиппин эһиги сырдыкка этэр буолун, кулгааххытыгар сипсийиллибити эһиги дьиэ үрдүттэн биллэрэр буолун. ²⁸ Киһи этин-сиинин өлөрөр эрэри, дууһатын өлөрөр кыаҕа суохтартан куттаныман; ол оннугар киһини бүтүннүү — эттэри-сииннэри, дууһалары — гееннаҕа өлөрөр Кыахтаахтан куттанар буолун. ²⁹ Биир бытархай харчыга икки барабыайы атыылаһыахха сөп буолбат дуо? Бэл кинилэртэн хайалара да, Аҕабыт көңүллүөн иннинэ, өлөн түһүө суоҕа; ³⁰ оттон эһиги оннооҕор төбөбүтүгэр төһө баттахтааххыт кытта аабыллан турар. ³¹ Онон куттаныман: эһиги барабыайдааҕар быдан күндүгүт.

³² Миигин итэҕэйэрин дьон иннигэр аһаҕастык билиммит киһини Мин эмиэ Халлааннааҕы Аҕам иннигэр билиниэм; ³³ Миигиттэн дьон иннигэр akkaастаммыт киһиттэн Мин эмиэ Халлааннааҕы Аҕам иннигэр akkaастаныам.

³⁴ Эһиги Миигин сиргэ эйэни олохтуу кэлбит дии санааман: Мин эйэни буолбатах, батаһы аҕалбытым. ³⁵ Мин араара кэлбитим — „уолу аҕатыттан, кыһы ийэтиттэн, кийиити хотунуттан. ³⁶ Киһи өстөөхтөрө — кини бэйэтин дьиэтээбилэрэ“.

³⁷ Аҕатын дуу, ийэтин дуу Миигин таптырынааҕар ордук таптыр киһи Миэхэ сөбө суох; уолун дуу, кыһын дуу Миигин таптырынааҕар ордук таптыр киһи Миэхэ сөбө суох; ³⁸ ким бэйэтин кириэһин ылан Миигин батыспатах — ол эмиэ Миэхэ сөбө суох. ³⁹ Олоҕун харыстааччы — олоҕун сүтэриэҕэ, оттон Мин туспар олоҕун сүтэрбит киһи — олоҕун булуоҕа.

Наѳараада туһунан

⁴⁰ Ким эһигини ылынар — ол Миигин ылынар, ким Миигин ылынар — ол Миигин Ыппыты ылынар. ⁴¹ Пророгу пророк аатыгар дьиэтигэр киллэрээччи — пророк ылар наѳараадатын ылыаѳа, Танара кырдыксытын кырдыксыт аатыгар дьиэтигэр киллэрээччи — кырдыксыт ылар наѳараадатын ылыаѳа. ⁴² Оттон бу кыралартан биирдэригэр эмэ, кини Мин үөрэнээччим буоларын иһин, биир хончоѳор тымныы ууну утары ууммут киһи, кырдыгы этэбин, наѳараадатыттан матыа суоѳа».

*Иисус Христос уонна
Иоанн Сүрэхтээччи*

11 Иисус уон икки үөрэнээччитигэр итинник ыйыы-кэрдии биэрэн баран, Танара тылын үөрэтэ, иһитиннэрэ чугас эргиннээѳи куораттарынан барбыта.

²⁻³ Иоанн хаайыыга сытан, Христос онгорор дьайыыларынын истэн икки үөрэнээччитин* Киниэхэ «Кэлиэхтээх Эн буолаѳын дуу, эбэтэр атыны күүтэбит дуу?» диэн ыйыттара ыппыта.

⁴ Тугу көрбүккүтүн-истибикиитин баран Иоанна кэпсээн, — диэн хоруйдаабыта Иисус. — ⁵ Хараѳа суохтар харахтаналлар, доѳолоннор атахтаналлар, аран ыарыылаахтар ырааһыраллар, дьүлэйдэр истэр буолаллар, өлбүттэр тиллэллэр, оттон дьадаһылар Үөрүүлээх Илдьити истэллэр. ⁶ Миигин саарбахтаабат киһи алгыстаах».

⁷ Кинилэр барбыттарынын кэннэ, Иисус норуокка Иоанн туһунан маннык эппитэ: «Иччитэх сиргэ эһиги тоѳо бара сылдыбыккытый? Тыал хомуһу хамсатарынын көрө дуо? ⁸ Тугу көрө барбыккытый? Мааны таһаска сууламмыт киһини көрө дуо? Мааны таһастаахтар дыбарыаска олороллор. ⁹ Дьэ оччоѳо тугу көрө бара сылдыбыккытый? Пророгу көрөөрү дуо? Соннук, эһиги пророгу көрбүккүт, өссө эһиэхэ этэбин: эһиги пророктааѳар да улаханы көрбүккүт. ¹⁰ Суруйууларга кини туһунан маннык этиллибитэ: „Көр бу, Эн иннигэр Мин илдьит киһибин ытабын, кини Эн барар суолгун солуоѳа“.

---

* 11:2-3 *Икки үөрэнээччитин* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «үөрэнээччилэрин».

¹¹ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: Иоанн Сүрэхтээччитгэн ордук улуу пророк ийэттэн өссө төрүү илик, ол эрэри Халлаан Саарыстыбатыгар саамай кыралара да киниттэн улахан. ¹² Иоанн Сүрэхтээччи күннэриттэн билингэ диэри Халлаан Саарыстыбата күүһүнэн ылыллар, сыраларын биэрээччилэр онно туруулаһан киирэллэр. ¹³ Иоанн иннинээҕи Сокуон уонна Пророктар бары Халлаан Саарыстыбатын туһунан өтө көрөн этэллэрэ. ¹⁴ Онон билиэххитин баҕарар буоллаххытына, кэлиэхтээх Илия кини буолар. ¹⁵ Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!

¹⁶⁻¹⁷ Бу көлүөнэни кимиэхэ тэнниэмий? Кинилэр баһаар болуоссатыгар олорон доҕотторун кытта: „Биһиги флейтаҕа оонньообуппугар – үнкүүлээбэтэххит, кутурҕан ырыатын ыллаабыппытыгар – ытаабатаххыт“, – дэһэн хаһытаһар оҕолор курдуктар. ¹⁸ Иоанн кэлэн аһы да аһаабат, арыгыны да испэт, ону кинилэр: „Абааһыга буулаппыт“, – дииллэр. ¹⁹ Киһи Уола кэлэн иһэр да-аһыыр да, ону көрөн: „Көр, бу аһас, иһээччи киһи, түһээн хомуйааччылар, аһыылаахтар доҕордору“, – дэһэллэр. Ол эрэри Танара Муудараһа кырдыктааһын оҕолоро бары билиммиттэрэ».

***Аһыыларын билиммэтэх
куораттар тустарынан***

²⁰ Онтон Иисус ханнааҕар да ордук элбэх дыктини онгорбутун үрдүнэн аһыыларын билиммэтэх куораттар олохтоохторун хомуруйбута: «²¹ Эйигин сор-мун күүтэр, Хоразин! Эйигин сор-мун күүтэр, Вифсаида! Эһиэхэ көрдөрүллүбүт дыктилэр Тирдээх Сидонга көрдөрүллүбүттэрэ буоллар, ол куораттар олохтоохторо илдьиркэй таһаһы таннан, төбөлөрүгэр күлү куттан, былыр үйэбэ аһыыларын билиммит буолуо этилэр. ²² Ол иһин эһиэхэ этэбин: Дьүүл Күнүгэр Тирдээх Сидонга эһигиннээҕэр ордук чэпчэки буолуо. ²³ Оттон эн, халлаанга диэри үрдээбит Капернаум, үтүгэн түгэҕэр тийэ түгнэстиэн. Эһиэхэ көрдөрүллүбүт дыктилэри Содом көрбүтэ эбитэ буоллар, ол куорат билингэ диэри баар буолуо этэ. ²⁴ Ол иһин этэбин: Дьүүл Күнүгэр эһиэхэ Содом сири-нээҕэр ордук ыарахан буолуо».

Кэлинг Миэхэ, эрэйи көрбүттэр

²⁵ Итиэннэ Иисус эппитэ: «Аҕаа, сир-халлаан Айыы Тойоно! Маны барытын муударайдартан, өйдөөхтөртөн кистээн баран, кыра оҕолорго арийбытын иһин, Эйиэхэ айхал этэбин. ²⁶ Соннук, Аҕаа, Эн үтүө көнүлүн оннук этэ. ²⁷ Мин Аҕам тугу барытын Миэхэ туттарбыта; Аҕатыттан ураты Уолун ким да билбэт, ол курдук эмиэ Уолуттан ураты, уонна Уола арийыан баҕарбыт дьонуттан ураты, ким да Аҕаны билбэт.

²⁸ Кэлинг Миэхэ эрэйи көрбүттэр, ыар сүгэхэргэ баттаппыттар бука бары – Мин эһигини уоскутуом! ²⁹ Мин бурҕалдыбын ылан кэтинг, өһүөмнүтэ суох, көрсүө буоларга Миигиттэн үөрэнин: Мин өһүөмнүтэ суохпун, сымнаҕас сүрэхтээхпин, онон эһиги дууһаҕытыгар уоскулангы булуоххут. ³⁰ Мин кэтэрдэр бурҕалдыым чэпчэки, Мин сүктэрэр сүгэхэриҥ ыарахана суох».

Субуота Тойоно

12 Биирдэ Иисус субуота күн бурдук ыһыллыбыт сиринэн баран испитэ; үөрэнээччилэрэ ачыктаан, бурдук куоластарын турута тыттан арааран сиэн барбыттара. ² Фарисейдар, ону көрөн, Киниэхэ: «Ол үөрэнээччилэриҥ, Сокуону кэһэн, субуотаҕа тугу гына сылдыбалларын көр эрэ!» – диэбиттэрэ.

³ Онуоха Кини эппитэ: «Эһиги Давид ыраахтааҕы арыалдыттарыныын ачыктаан тугу гыммыттарыҥ, ама, аахпатаххыт дуо? ⁴ Кинилэр Тангара Дьийэтигэр киирэн, аҕабыттар эрэ сиир, атын ким да – Давид да, кини аргыстара да – сизэ суохтаах ытык килиэптэриҥ* сизэбиттэриҥ туһунан? ⁵ Эбэтэр аҕабыттар субуота күн Тангара Дьийэтигэр субуотаны кэһэллэрин үрдүнэн, буруйдамматтарыҥ туһунан эһиги Сокуонҥа аахпатаххыт дуу? ⁶ Эһиэхэ этэбин: манна Тангара Дьийэтинээҕэр ордук улахан баар. ⁷ „Эһигиттэн бэлэх-туһах эрэйбэппин, амарах буоларгытыгар баҕарабын“ диэн тугун билэргит эбитэ буоллар, эһиги буруйа суохтары буруйдуо суох этигит. ⁸ Кини Уола субуота да күн тойоно эбээт».

* 12:4 *Ытык килиэп* – Тангараҕа бэлэх бэриллэр көтөхтөрүүтэ суох килиэп. Лев 24:5-7.

МАТФЕЙ 12

---

⁹ Иисус мантан баран синагогаға киирбитэ. ¹⁰ Онно хаппыт илиилээх киһи баара. Иисуһу буруйга тардаары: «Субуотаға эмтиири Сокуон көнүллүүр дуо?» — диэн ыйыппыттара.

¹¹ Иисус эппитэ: «Энигиттэн хайабыт эмэ чорон соботох барааннааға субуота күн умуһаха түстэҕинэ, онтукатын быһыһа суоҕа этэ дуо? ¹² Оттон киһи бараантан төһөлөөх ордугуй? Онон субуота күн үтөнү онорор көнүллэнэр». ¹³ Итиэннэ били киһиэхэ: «Илиигин уун», — диэбитэ. Киһи уунаатын, сонно илиитэ өлүөр илиитин курдук чөлүгэр түһэн хаалбыта. ¹⁴ Фарисейдар мантан бараннар, хайдах гынан Кинини өлөрөр туһунан сүбэлэспиттэрэ. Ол эрээри Иисус итини билэн атын сиргэ барбыта.

Танара Талыһлааҕа

¹⁵ Кини кэнниттэн элбэх киһи батыһан барбыта. Иисус барыларын үтүөрдэн баран, ¹⁶ Кини туһунан кэпсииллэрин боппута. ¹⁷⁻¹⁸ Бу барыта Исая пророк өтө көрөн эппитэ туоларын туһугар буолбута: «Бу баар — Мин талан ылбыт Үлэһитим, үтүө көнүлбүн толорор Тапталлаах Уолум. Бэйэм Тыыммын Мин Киниэхэ биэриэҕим, оччоҕо Кини бары норуоттарга кырдыктаах дүүл буоларын биллэриэҕэ. ¹⁹ Кини мөккүһэн куолаһын үрдэтиэ суоҕа, Кини сангатын уулуссаға ким да истиэ суоҕа; ²⁰ кырдыгы кыайыыга тиэрдэ илигинэ, эчэйбит оту тосту үктүө суоҕа, симик уоту саба үрүө суоҕа. ²¹ Бары норуот эрэлэ — Кини буолуоҕа!»

Иисус Христос уонна Веельзевул

²² Онтон Киниэхэ абааһы буулаабыт хараҕа, тыла суох киһитин аҕалбыттара. Иисус кинини үтүөрдүбүтүгэр киһи көрөр да, сангарар да буолбута. ²³ Ол иһин дьон сөҕөн: «Ама бу Христос*, Давид Уола буолуо дуо?» — дэһиспиттэрэ.

²⁴ «Суох, Кини Веельзевултан, абааһы тойонуттан, ылбыт күүһүнэн абааһылары үүрэн таһаарар», — диэн фарисейдар утарбыттара.

²⁵ Кинилэр санааларын билэр буолан, Иисус эппитэ: «Хайа да саарыстыба, бэйэтин иһигэр хайдыһы табыстагына,

---

* 12:23 *Христос* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

иччитэхсийэр, хайа да куорат, хайа да ыал иирээнтэн үрэллэр. ²⁶ Сатана сатананы үүрэн таһаарар буоллабына, ол аата кини эмиэ икки ангы арахсар. Оччоҕо кини саарыстыбата хайдах кыайан тулуһуой? ²⁷ Мин абааһылары Веельзевул күүһүнэн үүрэн таһаарар буоллахпына, эһиги дьоннот кинилэри ким күүһүнэн үүрэллэрий? Оччотугар кинилэр эһигини дьүүллүөхтэрэ. ²⁸ Оттон Мин абааһылары Тангара Тыынын күүһүнэн үүрэр буоллахпына, ол аата Тангара Саарыстыбата эһиэхэ хайыы-үйэ кэлбит. ²⁹ Ким эмэ күүстээх киһи дьиэтигэр киирэн баран, кинини кэлгийбэтэбинэ, хайдах малын-салын халаан тахсыаҕай? Кинини кэлгийэн эрэ баран, дьиэтин халыаҕа. ³⁰ Ким Миигин кытта буолбатах, ол Миигин утарар; ким Миигин кытта хомуйсубат, ол ыһар эрэ. ³¹ Ол иһин этэбин эһиэхэ: ханнык баҕарар аһыы да, Тангараны холуннарыы да дьонно бырастыы гыныллыаҕа, оттон Тыыны холуннарыы бырастыы гыныллыа суоҕа; ³² ким Киһи Уолун утары сангарбыт — ол бырастыы гыныллыаҕа, оттон ким Сибэтиэй Тыыны холуннарбыт — бу да үйэҕэ, кэлэр да үйэлэргэ бырастыы гыныллыа суоҕа.

³³ Эһиги маһы үчүгэй диир буоллаххытына, отонун эмиэ үчүгэй диэн, маһы куһаҕан диир буоллаххытына, отонун эмиэ куһаҕан диэн — мас хайдаҕа отонуттан биллэр. ³⁴ Эриэн үөн ыамалара! Эһиги куһаҕан санаалаах эрэри, хайаан үтүнү сангарыаххыты? Сүрэҕин тугунан туолбута уоскунан тахсар эбээт. ³⁵ Үтүө киһи сүрэҕин үтүө баайыттан үтүнү таһаарар, мөкү киһи мөкү баайыттан мөкүнү таһаарар. ³⁶ Эһиэхэ этэбин: хас биирдии хойгур тыл иһин дьон Дьүүл Күнүгэр эппиэккэ тардыллыахтара. ³⁷ Тоҕо диэтэххэ, эппит тылгыттан ырааһырыан, эппит тылгыттан дьүүллэниэн».

Иона пророк бэлиэтэ

³⁸ Онуоха сорох сокуонньуттар уонна фарисейдар Киниэхэ: «Үөрэтээччи! Эн биһиэхэ дьикти бэлиэ көрдөрүөххүн баҕарабыт», — диэбиттэрэ.

³⁹ Иисус эппитэ: «Хара санаалаах, содур көлүөнэ бэлиэни эрэйэр. Ол эрэри кинилэргэ Иона пророк бэлиэтигэн атын бэлиэ бэриллээ суоҕа. ⁴⁰ Иона киит балык иһигэр үс түүннээх күн буолбутун курдук, Киһи Уола эмиэ сир сүрэҕэр үс түүннээх күн буолуоҕа. ⁴¹ Ниневия дьоно Дьүүл Күнүгэр бу көлүөнэни

кытта бииргэ туран кэлэн, кинини буруйдуохтара: кинилэр Иона ыгырарын истэн аныбыларын билиммиттэрэ, оттон манна Ионатааҕар улахан баар. ⁴² Соҕурууну сарыысса эмиэ, Дьүүл Күнүгэр бу көлүөнэ дьонун кытта бииргэ туран кэлэн, кинилэри буруйдуоҕа: кини Соломон муударай тылын-өһүн истээри, сир уһугуттан кэлэ сылдыбыта, оттон манна Соломоннааҕар улахан баар.

⁴³ Быртах тыын киһиттэн тахсан баран, уоскулангы көрдөөн, кураайы сирдэри кэрийэр эрээри, уоскулангы булбат; ⁴⁴ ол иһин: „Тахсан барбыт дьизбэр төннүүһүбүн“, — диир уонна төннөн кэлэн, онно ким да киирэ илигин, дьизэ ып-ыраастык харбаммытын, хомуллубутун көрөр; ⁴⁵ онон баран бэйэтинээҕэр өссө кырыктаах сэтгэ атын тыыны аҕалан, кинилэри кытта бииргэ киирэн онно олохсуйар; дьэ оччоҕо ол киһи уруккутунааҕар өссө ордук иэдэйэр. Бу хара санаалаах көлүөнэҕэ эмиэ оннук буолуоҕа».

Иисус Христос Ийэтэ уонна бырааттара

⁴⁶ Иисус мустубут дьону кытта кэпсэтэ олоодоһуна, Ийэтэ уонна бырааттара* кэлэннэр, Кинини кытары кэпсэтиэхтэрин баҕаран, таһырдыа турбуттара.

⁴⁷ «Ийэнг уонна бырааттарың кэллилэр, Эйигинниин кэпсэтиэхтэрин баҕаран, таһырдыа тураллар», — диэбитэ ким эрэ.

«⁴⁸ Кимий Мин Ийэм, кимнээҕий Мин бырааттарым? — диэбитэ Кини ол киһиэхэ, ⁴⁹ итиэннэ үөрэнээччилэрин диэки ыйан баран эппитэ: — Мин Ийэм уонна Мин бырааттарым бу бааллар; ⁵⁰ ким Мин Халлааннааҕы Аҕам көнүлүн толорор — ол Миэхэ быраатым, балтым уонна Ийэм буолар».

Бурдук ыһааччы туһунан домох

13 Ол күн Иисус дьизттэн тахсан муора кытылыгар киирэн олорбута. ² Үтүмэн үгүс киһи үмөрүспүтүн иһин, Кини ончоҕо киирбитэ, оттон дьон барыта кытылга турбута. ³ Иисус кинилэри домоһунан элбэххэ үөрэппитэ: «Арай биир киһи бурдук ыһа тахсыбыт. ⁴ Бурдугун ыһа сырыттаҕына, сорох сиэмэтэ

* 12:46 *Бырааттара* — «аделфой» (грек.) диэн хомуур суолталаах тыл: уба-йа-быраата араарыллыбат, хайалара да буолуон сөп.

МАТФЕЙ 13

суолга түспүт, ону көтөрдөр көтөн кэлэн, тонсуйан сиэн кэ-биспиттэр; ⁵сороҕо таастаах сиргэ түһэн, буора чараас буолан, сонно тута үүнэн тахсыбыт, ол эрэри ⁶күн тахсыбытыгар, бөҕө силиһэ суох буолан, иинэн-хатан хаалбыт; ⁷сорох сиэмэтэ хатыылаах эрбэһин ортотугар түспүт, онон эрбэһин өрө үүнэн тахсан, ону тумнаран кэбиспит; ⁸оттон атын сиэмэтэ, өң сиргэ түһэн, сороҕо сүүс төгүл, сороҕо алта уон, сороҕо отут төгүл өлгөм үүнүүнү биэрбит. ⁹Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»

¹⁰Үөрэнээччилэрэ кэлэннэр, Иисустан: «Эн тоҕо кинилэргэ домоҕунан кэпсиигиний?» – диэн ыйыппыттара.

¹¹Иисус эппитэ: «Эһиэхэ Халлаан Саарыстыбатын кистэлэн-нэрин билэр кыах бэриллибитэ, оттон кинилэргэ бэриллибэтэҕэ. ¹²Баардаахха – өссө бэриллиэҕэ, оттон туга да суохтан – баара даҕаны былдьаныаҕа. ¹³Кинилэр көрөр эрэри көрбөттөр, истэр эрэри истибэттэр да, өйдөөбөттөр да, ол иһин Мин кинилэргэ домоҕунан кэпсиибин. ¹⁴Онон Исаяя пророк бу дьон туһунан эппитэ туолан эрэр: „Кулгааххытыгар иһилибити – истиэххит суоҕа, хараххытыгар көстүбүтү – көрүөххүт суоҕа. Бу дьон сүрэҕин сыа бүрүйбүт, ¹⁵кулгаахтарынан да истибэттэр, харахтары да быһа симпиттэр. Оннук буолбатаҕа эбитэ буоллар, харахтарынан көрөн, кулгаахтарынан истэн, сүрэхтэринэн өйдөөн, Миэхэ эргиллиэ этилэр, оччоҕо Мин кинилэри үтүөрдүөм этэ“.

¹⁶Оттон эһиги, хараххыт көрөр, кулгааххыт истэр буолан, алгыстааххыт. ¹⁷Кырдыгы эһиэхэ этэбин: үгүс пророктар уонна сибэтиэйдэр эһиги көрөргүтүн көрүөхтэрин баҕарбыттара да, көрбөтөхтөрө, эһиги истэргитин истиэхтэрин баҕарбыттара да, истибэтэхтэрэ.

¹⁸Аны билигин бурдук ыһааччы туһунан домох суолтатын истин: ¹⁹ким эмэ Саарыстыба туһунан истэн баран өйдөөбөт буоллаҕына, киниэхэ хара дьайдаах кэлэн, кини сүрүбүр ыһыллыбыт сиэмэни уоран илдэ барар. Ол – суолга ыһыллыбыт сиэмэ. ²⁰Оттон таастаах сиргэ ыһыллыбыт сиэмэ – этиллибит тылы истээт да, үөрүүнэн ылынааччыны көрдөрөр; ²¹ол эрэри кини иһигэр силиһэ суох буолан өр тулуспат: кыһалҕа кыһарыйдаҕына, эбэтэр сойуолааһын саҕаланнаҕына, сонно тута итэҕэлин сүтэрэн кэбиһэр. ²²Оттон эрбэһин быыһыгар

МАТФЕЙ 13

ыһыллыбыт сиэмэ — ол тылы истэр эрээри, күннээҕи олох сүпсүлгэнигэр, баай умсулҕаныгар баһыйтаран, тылы сэнгээр-бэт буолан, туһаны аҕалбат дьон. ²³ Үтүө буорга ыһыллыбыт сиэмэ — ол этиллибит тылы истэр уонна өйдүүр буолан, өлгөм үүнүүнү биэрэр дьон: ким сүүс, ким алта уон, ким отут төгүл үрдүгү».

Сыыс от туһунан домох

²⁴ Өссө биир домоҕу кинилэргэ кэпсээбитэ: «Халлаан Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүүххэ сөбүй? Эниги манныгы санаан көрүн: биир киһи бааһынатыгар үчүгэй бурдугу ыспыт. ²⁵ Түүн, бары утуйа сыттахарына, кини өстөөҕө кэлэн сэлиэһинэй быһыгар сыыс оту ыһан барбыт. ²⁶ Бурдук ото быган, астанан эрдэҕинэ, сыыс от эмиэ өрө анһан тахсыбыт.

²⁷ Кулуттара тойонноругар кэлэн: „Тойоммуот, эн бааһынаҕар үчүгэй бурдугу ыспытын буолбат дуо? Оччоҕо хантан сыыс от кэллэ?“ — диэбиттэр.

²⁸ „Ити өстөөҕүм үлэтэ“, — диэн хоруйдаабыт тойонноро. Кулуттара ыйышпыттар: „Биһиги тийэммит сыыс оту үргүөхпүтүн баҕарабын дуо?“

²⁹ Кини эппит: „Кэбис, аны сыыс оту үргүүбүт диэн, бурдукпун ылҕаан кэбиһиэххит. ³⁰ Бурдук хомуура саҕаланыар диэри, хайатын да тытыман, бииргэ үүнэн эрдиннэр; оттон бурдук быһар кэм кэллэҕинэ, мин быһааччыларга этэммин, бастаан сыыс оту түүтэхтэтэн, уматарга анаан туспа хомуйтарыабым, оттон бурдугу манхааһайбар мустарыабым“».

Хартыыһа сиэмэтин

уонна бурдук аһытытын туһунан домохтор

³¹ Өссө биир домоҕу кинилэргэ кэпсээбитэ: «Халлаан Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүүххэ сөбүй? Манныгы санаан көрүн: бу хартыыһа* сиэмэтэ баар, киһи бу сиэмэни ылан оҕуруотун сиригэр олордубут. ³² Төһө да хартыыһа сиэмэтэ сиэмэттэн эрэ барытыттан кыратын иһин, үүннэҕинэ, оҕуруот

---

* 13:31 *Хартыыһа* (нууч. черная горчица) — 2–4 м үрдүктээх Палестина үүнээйитэ.

үүнээйлэриттэн барыларыттан улаатан, мас сажа буолан тахсар, оччоҕо чыычаахтар көтөн кэлэн кини лабааларыгар уйа тутталлар».

³³Өссө биир домоҕу кинилэргэ кэпсээбитэ: «Халлаан Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүөххэ сөбүй? Манныгы санаан көрүң: дыахтар биир ытыс доруоһаны ылан үс буут бурдукка куппута – тиэстэтэ бүтүннүүтэ үллэн тахсыбыт».

³⁴Мань барытын Кини домоҕунан кэпсээбитэ, норуokka домоҕо суох тугу да эппэтэҕэ. ³⁵Онон пророк: «Мин кинилэри кытта домоҕунан кэпсэтиэҕим, аан дойду айыллыаҕыттан кистэммити арийыаҕым», – диэн эппитэ туолбута.

***Сыыс от туһунан домох
быһаарыта***

³⁶Онтон Иисус дьону ытан баран, дьиэҕэ киирбитигэр үөрэнээччилэрэ Киниэхэ кэлэн: «Сыыс от туһунан домоҕу биһиэхэ быһааран биэр эрэ», – диэн көрдөспүттэрэ.

³⁷Иисус эппитэ: «Үчүгэй сиэмэни ыһааччы – Киһи Уола. ³⁸Оҕуруот сирэ – аан дойду, үчүгэй сиэмэ – Саарыстыба уолатара, сыыс от – хара дьайдаах дьоно; ³⁹сыыс от сиэмэтин ыспыт өстөөх – адьарай. Хомуур кэмэ – үйэ бүтүүтэ, оттон бурдук быһааччылар – Аанньаллар. ⁴⁰Онон үйэ бүтүүтүгэр эмиэ сыыс оту хомуйан ылан уokka уматалларын курдук буолуоҕа. ⁴¹Киһи Уола Аанньалларын ытыаҕа, оччоҕо кинилэр дьону аһыыга уккуйааччылары, хара дьайдаахтык быһыыланааччылары барыларын Кини Саарыстыбатыттан хомуйан таһааран, ⁴²умайа турар оһоһо быраҕыахтара. Онно ытабыл-сонгобул, тиис хабырыныта буолуоҕа. ⁴³Оттон кырдыксыт дьон Аҕаларын Саарыстыбатыгар күн курдук сыдыаһа сырдыахтара. Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!

***Көмүллүбүт кылаат уонна күндү чөмчүүж
туһунан домохтор***

⁴⁴Халлаан Саарыстыбатын сиргэ көмүллүбүт күндү кылаатынан холобурдаан көрдөрүөххэ сөп. Киһи, оннук кылааты буллаҕына, онтукатын ылан кистээн кэбиһэр, итиэннэ үөрүүтүтэн туох баардааҕын барытын атыылаан баран, ол кылааттаах хонууну атыылаһан ылар.

⁴⁵ Халлаан Саарыстыбатын күндү чөмчүүгү көрдүүр атыыһытын холобурдаан көрдөрүөххэ эмиэ сөп. ⁴⁶ Кини, биир күндү чөмчүүгү буллабына, туох баардаабын барытын атыылаан, ол чөмчүүгү атыылаһан ылар.

Илим туһунан домох

⁴⁷ Өссө Халлаан Саарыстыбатын муораға үтүллэн араас бэйэлээх балыгы туттарбыт илиминэн холобурдуохха сөп. ⁴⁸ Илими, туоллабына, кытылга соһон таһаараллар, уонна олорунан баран, балык үчүгэйин ылан иһиккэ куталлар, куһаҕанын киэр илгэллэр. ⁴⁹ Бу дойду бүтэр уһугар эмиэ ити курдук буолуоҕа: Аанһаллар кэлэн, хара санаалаахтары кырдыксыттартан арааран ылан, ⁵⁰ уотунан уһуулар оһоһо быраҕыахтара, оччоҕо онно ытабыл-сонобул, тиис хабырыныта буолуоҕа. ⁵¹ Эһиги барытын өйдөөтүгүт дуо?» – Иисус ыйыппыта.

«Өйдөөн, Тойоммуот», – дэспиттэрэ үөрэнээччилэрэ.

⁵² «Дьэ онон Халлаан Саарыстыбатын туһунан үөрэтиини ылыммыт ханнык баҕарар сокуонһут кылааттаах ыскылаатыттан санганы да, эргэни да таһаарар хаһаайын кэриэтэ буолар», – диэбитэ Иисус.

Чиэстэммэт пророк

⁵³ Бу домохтору кэпсээн баран, Кини атын сиргэ барбыта; ⁵⁴ оҕо сааһа ааспыт куоратыгар кэлэн, синагогаға үөрэппитэ. Истибит эрэ барыта сөҕөрө: «Бу хантан маннык муударай өйдөммүтэй, сүдү күүстэммитэй? ⁵⁵ Болуотунһук уола буолбатах этэ дуо? Ийэтэ Мария диэн ааттаах буолбат дуо, оттон Иаков, Иосий, Симон уонна Иуда Кини бырааттара буолбаттар дуо? ⁵⁶ Эдьийдэрэ-балыстара бары манна, биһиги ортобутугар, бааллар буолбаат? Оччоҕуна хантан Кини маны барытын удьуордаата?» ⁵⁷ Онон Кинини итэҕэйбэтхтэрэ.

Иисус кинилэргэ эппитэ: «Чиэстэммэт пророк диэн суох, арай кинини дойдутугар, дьиэтигэр-уотугар чиэстээбэттэр».

⁵⁸ Итэҕэйбэттэрэ бэрдиттэн Кини онно элбэх дыктини онгорботоҕо.

Иоанн Сүрэхтээччи өлүүтэ

14 Ол сағана Ирод баһылык, Иисус сурағын истэн, ²чабар-дарыгар: «Ити Иоанн Сүрэхтээччи, — диэбитэ. — Кини өлөн баран тиллибит, ол иһин араас дыкгини онгорор».

³Ирод бу иннинэ быраатын Филипп ойоһуттан Иродиадаттан сылтаан Иоанны тутан кэлгийтэрэн баран, хаайыыга уктарбыта. ⁴Кинини хаайыыга уктарбыт төрүөтэ — Иоанн киниэхэ: «Эн Иродиаданы ылыа суохтааххын», — диирэ этэ. ⁵Ирод кинини өлөрүөн бабарбыта гынан баран, норуоттан чабыйбыта. Норуот Иоанны пророк диэн итэҕэйэрэ.

⁶Ирод төрөөбүт күнүгэр Иродиада кыыһа ыалдыттар иннилэригэр үнкүүлээн, кини санаатын улаханлык таппыта; ⁷ол иһин Ирод кыыска, тугу да көрдөөбүтүн иһин, барытын биэриэх буолан андаҕайбыта. ⁸Кыыс ийэтин кигиитинэн киниэхэ: «Иоанн Сүрэхтээччи баһын манна бүлүүдэҕэ ууран миэхэ биэр», — диэбитэ. ⁹Ыраахтааҕы санааҕа ыларбыта гынан баран, ыалдыттарын иннилэригэр биэрбит андаҕарын кэһимээри, кыыс баҕатын толороллоругар соруйбута: ¹⁰кини хаайыыга киһи ытан, Иоанны моонньоох баһын быстарбыта. ¹¹Иоанн баһын бүлүүдэҕэ ууран кыыска аҕалан биэрбиттэрин, кыыс ийэтигэр илдьэн биэрбитэ. ¹²Иоанн үөрэнээччилэрэ кэлэн, кинини ылан харайан баран, бу туһунан Иисуска биллэрбиттэрэ.

Бизс тыһыынча киһини аһатыы

¹³Иисус маны истэн, онгочоҕо олорон соҕотоһун иччитэх сиргэ устубута; барбытын билэн, дьон куораттан ыла сатыы батыһан тийибиттэрэ. ¹⁴Иисус кытылга тахсан, элбэх дьон турарын көрөн аһынан, ыалдыааччылары үтүөрдүбүтэ.

¹⁵Киэһэ буолбутугар, үөрэнээччилэрэ Киниэхэ кэлэн эппиттэрэ: «Манна иччитэх сир, күн да киэһэрдэ, онон дьону дэриэбинэлэргэ ыталаа, баран аһыыр астарын атыыластыннар».

¹⁶Иисус эппитэ: «Кинилэр бараллара наадата суох, эһиги кинилэргэ аһылыкта биэрин».

¹⁷Үөрэнээччилэрэ: «Манна биһиэхэ баара-суоҕа бизс килиэп уонна икки балык баар», — диэбиттэрэ.

¹⁸«Ону манна Миэхэ аҕалын», — диэбитэ Кини. ¹⁹Дьону окко олордорго соруйан баран, бизс килиэби уонна икки

МАТФЕЙ 14

балыгы ылан, халлааны көрөн туран алжаабыта, онтон килиэ-би тоһутан үөрэнээччилэригэр биэрбитэ; үөрэнээччилэрэ ону дьонно түгэппиттэрэ. ²⁰Бука бары того-хана аһаабыттара; ордубут аһы хомуйбуттара уон икки толору тымтай буолбута. ²¹Оҕону-дьахтары аахпатахха, манна биэс тыһыынча кэринэ киһи аһаабыта.

Уу устун хаамыы

²²Сонно Иисус үөрэнээччилэрин ончоҕо олордон баран, Бэйэтэ дьону тарҕатыар диэри, унуоргу кытылга туорууларыгар соруйбута. ²³Барыларын ыталаан баран, соҕотоҕун хайа үрдүгэр үгэ тахсыбыта; кизэһэ буолуута онно Кини соҕотох этэ. ²⁴Ол кэмнэ үөрэнээччилэр ончолоро муора ортотугар тийибитэ*, күүстээх утары тыал түһэн, долгун ончону сабыта охсуолаабыта. ²⁵Халлаан суһуктуйуута Иисус кинилэргэ муора устун хааман тийэн кэлбитэ. ²⁶Кини уу ньуурунан хааман иһэрин көрөн, үөрэнээччилэрэ уолуйаннар: «Сибин!» – диэн хаһытаспыттара.

²⁷«Уоскуйун, бу Мин, – диэбитэ Иисус хап-сабар. – Куттаныман».

²⁸Петр эппитэ: «Тойонуом! Бу Эн буоллаххына, мин Эйиэхэ уу устун хааман тийэрбэр соруй».

²⁹«Чэ кэл!» – Иисус ыңырбыта.

Петр ончоттон тахсан, уу устун хааман Иисус диэки барбыта, ³⁰ол эрэри тыал күүһүрбүтүн көрөн куттанан, ууга тимирээри: «Тойонуом, быһаа!» – диэн хаһытаабыта.

³¹Сонно Иисус, илиитин уунан, кинини тутан ылбыта: «Кэмчи итэҕэллээх, тоҕо саарбахтаатын?»

³²Тыыга киирбиттэригэр тыал астан хаалбыта. ³³«Дьин чахчы Эн Таһара Уолаһын!» – ончоҕо олорооччулар бука бары Киниэхэ сүгүрүйбүттэрэ.

³⁴Унуор туораан, Геннисарет сиригэр кэлбиттэрэ. ³⁵Геннисарет олохтоохторо Иисуһу билэннэр, Кини кэлбит сураһын чугас эргин сирдэргэ барыларыгар биллэрбиттэрэ; уонна

---

* 14:24 *Муора ортотугар тийибитэ* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «кытылтан хас да стадия ырааппыта». Стадия (грек.) – 185 м.

туох баар ыарыһахтарын барыларын Киниэхэ аҕалтаан баран, ³⁶ыарыһахтарга, саатар, таҥаһын тэллэҕин таарыйтарарыгар көрдөспүттэрэ; таҥаһын таарыйбыт дьон үтүөрэн иһэллэрэ.

Ыраас уонна кирдээх

15 Онтон Иерусалимтан фарисейдар уонна сокуонньуттар кэлэн Киниттэн ыйыппытара: ²«Тоҕо Эн үөрэнээччилэринг өбүгэлэрбит үгэстэрин кэһэллэрий? Аһахтарын иннинэ илиилэрин суумматтар!»*

«³Оттон эһиги бэйэҕит үгэскит туһуттан Таңара кэриэһин тоҕо кэһэҕитий? — диэбитэ Иисус. — ⁴Таңара ийэлээх аҕаҕын ытыктаа уонна ийэтин-аҕатын куһаҕаннык сангарбыт киһи өлүөхтээх диэн эппитэ. ⁵Оттон эһиги аҕатыгар, биитэр ийэтигэр эн миигиттэн ылыахтааҕын барыта Таңараҕа бэлэх бэриллибитэ диэбит киһи ⁶аҕатын биитэр ийэтин** ытыктаа-мыан да сөп дэһэҕит, онон бэйэҕит үгэскитин тутуһаары, эһиги Таңара кэриэһин кэһэҕит. ⁷Сирэй көрбөхтөр! Эһиги тускутунан Исая олус да сөпкө өтө көрөн эппит: „⁸Бу дьон тылларыгар эрэ Миигин ытыктыыллар, сүрэхтэрэ Миигиттэн ыраах; ⁹кинилэр Миэхэ сүгүрүйэллэрэ туох да туһата суох: үөрэтэллэрэ барыта — дьон ыйыыга-кэрдиитэ“».

¹⁰Онтон мустан турар дьону ынгыран ылан эппитэ: «Өйдөөн истин! ¹¹Киһини, аҕаҕынан киирбитэ буолбакка, аҕаҕынан тахсыбыта — ол киртитэр».

¹²Онуоха үөрэнээччилэрэ Киниэхэ кэлэн: «Фарисейдар ити эппиккин истэн, өһүргэммиттэрин билэҕин дуо?» — диэбит-тэрэ.

«¹³Халлааннааҕы Аҕам олордубатах ханнык баҕарар үүнээйи-тэ төрдүттэн түөрүллүбүэ, — диэбитэ Иисус. — ¹⁴Кинилэри хаалларын: кинилэр — хараҕа суохтары сирдиир хараҕа суох сирдыттэр; көрбөт киһи көрбөтү сиэтэр буоллаҕына, иккиэн ииннэ түһүөхтэрэ».

* 15:2 Манна ыраастаныы сиэрин-туомун туһунан этиллэр. Фарисейдар туох эмэ быртаҕы таарыйбыппыт буолуо диэн, аһахтарын иннинэ илиилэрин тоҕолохторугар диэри кичэйэн сууналлара.

** 15:6 *Ийэтин* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

¹⁵ Петр Кинитгэн: «Ити домоѳу биһиэхэ быһааран биэр эрэ», – диэн көрдөспүтэ.

«¹⁶Эһиги эмиэ кэм да өйдүү иликкит дуу? – диэбитэ Иисус. – ¹⁷Киһиэхэ айағынан киирбит барыта искэ киирэн баран, таска тахсарын эһиги билбэккит дуо? ¹⁸Оттон киһи айағыттан тахсар – ол сүрэҕиттэн тахсар буолан, киһини киртитэр. ¹⁹Хара санаа, өлөрсүү, көссүүлэһии, содур быһыы, уоруу, сымыйанан туоһулааһын, Тангараны холуннарыы – барыта киһи сүрэҕиттэн тахсар. ²⁰Ити тахсыбыт барыта киһини киртитэр, оттон илиини сууммакка аһааһын киһини киртиппэт».

Хананей дьахтарын итэҕэлэ

²¹Иисус мантан Тир уонна Сидон сиригэр барбыта. ²²Ол дойдуга олохтоох хананей омук дьахтара Киниэхэ кэлэн: «Тойонуом, Давид Уола, абыраа! – диэн хаһытаабыта. – Кыһым абааһыга буулатан, сору көрдө».

²³Иисус киниэхэ биир да тылы хардарбатаҕа. Үөрэнээччилэрэ кэлэн: «Ытан кэбис, биһигини батыһа сылдьан хаһытыыра бэрт», – диэн көрдөспүттэрэ.

²⁴«Мин Израиль эрэ сүппүт барааннарыгар ытыллыбытым», – диэбитэ Иисус.

²⁵Дьахтар Кини иннигэр сөһүргэстээн туран: «Тойонуом, миэхэ көмөлөс!» – диэн ааттаспыта.

²⁶«Оҕолор килиэптэрин ылан, ыттарга быраҕар табыллыбат», – диэбитэ Иисус.

²⁷«Соҕордук, Тойонуом, – дьахтар сөбүлэспитэ, – ол эрэри, ыттар даҕаны тойотторун остуолуттан түспүт тобоѳу сииллэр эбээт».

²⁸«Оо, эн улуу итэҕэллээх дьахтар эбиккин! – диэбитэ мань истэн Иисус. – Чэ, эн баҕарбытын хоту буоллун». Дьахтар кыһа сонно үтүөрбүтэ.

Түөрт тыһыынча киһини аһатыы

²⁹Иисус онтон тахсан Галилея муоратын кыйа барбыта. Хайа үрдүгэр олардоѳуна, ³⁰Киниэхэ киһи бөҕө кэлбитэ; доѳолоннору, бодоннору, хараҕа, тыла суохтары, уонна да атын ыарыһахтары аҕалтаан Кини иннигэр сытыарбыттара; Иисус бу дьону барытын үтүөрдүбүтэ. ³¹Тыла суохтар тылламмыттарын,

бодонгор үтүөрбүтгэрин, добулонгор атахтаммыттарын, хара-
фа суохтар харахтаммыттарын көрөн сөрү-сөбөн, бар дыон Из-
раиль Тангаратын айхаллаабытгара.

³² Онтон Иисус үөрэнээччилэрин ыгыран ылан эппитэ: «Дьо-
ну аһынарым бэрт. Миигин кытта үс күн устата сырыттылар,
аһыахтарын туох да астара суох. Аччык ыыталыахпын баҕар-
баппын – суолга сэниэлэрэ эстиэ».

³³ Үөрэнээччилэрэ: «Бачча элбэх дыон тотор килиэбэ биһиэхэ
иччитэх сиргэ хантан кэлиэбэй?» – дэспиттэрэ.

³⁴ «Эһиги төһө килиэптээххитий?» – Иисус ыйыппыта.

«Сэттэ килиэби кытта аһыйах кыра балык баар», – диэбит-
тэрэ.

³⁵ Кини дыону сиргэ олордубута. ³⁶ Онтон сэттэ килиэби уонна
балыгы ылан, Танарафа махтанан баран, тоһуталаан үөрэнээч-
чилэригэр биэрбитэ, үөрэнээччилэрэ ону олодор дыонно үллэр-
биттэрэ. ³⁷ Бары тото аһаабытгара; хаалбыт астара сэттэ толору
корзина буолбута. ³⁸ Манна оһону-дһахтары таһынан барыта
түөрт тыһыынча эр киһи аһаабыта. ³⁹ Онтон дыону ыыталаан
баран, Иисус ончоһо олорон, Магдала* сиригэр устубута.

Дьикти бэлиэни көрдөрөгө модьуйуу

16 Фарисейдар уонна саддукейдар кэлэннэр Кинини холоон кө-
рөн, халлаантан дьикти бэлиэтэ көрдөр диэн модьуйбутта-
ра. ² Иисус эппитэ: «Эһиги киэһэ халлааммыт тэтэрбит, сарсын
кураан буолууһу диигит, ³ оттон сарсыарда халлааммыт кыыспыт,
бүгүн ардыһы дэһэбит. Сирэй көрбөхтөр! Халлаан ньуурун көрөн
күнү-дьылы кыайан билгэлиир эрэри, кэм-кэрдии бэлиэлэрин
билбэккит дуо? ⁴ Хара санаалаах, содур көлүөнэ дьикти бэлиэни
эрэйэр, ол гынан баран киниэхэ Иона бэлиэтиттэн атын бэлиэ
бэриллээ суоҕа». Уонна кинилэртэн баран хаалбыта.

*Фарисейдар уонна
саддукейдар аһытыылара*

⁵ Үөрэнээччилэрэ унуор туорууларыгар, килиэп ылалларын
умнубут этилэр. ⁶ Иисус кинилэргэ эппитэ: «Фарисейдар уонна
саддукейдар аһытыыларыттан сэрэнэр буолун».

* 15:39 *Магдала* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Магадан».

⁷ «Ити килиэппит суоѳун иһин этэр», – диэн үөрэнээччилэрэ ботур-ботур кэпсэппиттэрэ.

⁸ Иисус ону билэн эппитэ: «Кэмчи итэҕэллээхтэр, тоѳо килиэп ылбатахпыт дэһэҕитий? ⁹ Эһиги кэм да өйдүү иликкит дуо? Биитэр биэс килиэбинэн биэс тыһыынча киһини тотор-буккутун умуннугут дуу? Ордубут килиэпкит хас тымтай буолла этэй? ¹⁰ Оттон түөрт тыһыынча киһини сэттэ килиэбинэн тотор-буккутугар, ордубут килиэби хомуйбуккут хас корзина буол-бутай? ¹¹ Мин килиэп туһунан эппэппин хайдах өйдөөбөккүтүй? Эһиги фарисейдар уонна саддукейдар аһытыларыттан сэрэнэр буолун». ¹² Иисус кинилэри килиэп аһытытыттан буолбакка, фарисейдар уонна саддукейдар үөрэтиилэриттэн сэрэтэрин кинилэр дьэ онно эрэ өйдөөбүттэрэ.

***Петр Иисус Христову
итэҕэйэрин билинэр***

¹³ Филипп Кесариятын сиригэр-уотугар кэлэн баран Иисус үөрэнээччилэриттэн: «Киһи Уолун дьон ким дииллэрий?» – диэн ыйыппыта.

¹⁴ «Сорох Иоанн Сүрэхтээччи, сорох Илия, сорох Иеремия биитэр пророктартан биирдэстэрэ диир», – диэн үөрэнээччилэрэ хоруйдаабыттара.

¹⁵ «Оттон эһиги Миигин ким диигитий?» – Иисус ыйыппыта.

¹⁶ «Эн – Христоскун, Тыыннаах Таңгара Уолаѳын», – диэбитэ Симон Петр.

¹⁷ Иисус эппитэ: «Эн алгыстаах киһигин, Иона уола Симон! Маны эйиэхэ дьон буолбатах, Халлаанга баар Аѳам арыйбыта. ¹⁸ Ол иһин Мин эйиэхэ этэбин: Эн – Петргын*, онон бу таас үрдүгэр Мин Церковпун туруоруом, оччоѳуна үтүгэн түгэбин да күүстэрэ кинини хотуохтара суоѳа. ¹⁹ Мин эйиэхэ Халлаан Саарыстыбатын күлүүстэрин биэриэѳим: эн сиргэ тугу баайбытын – Халлаанга бааллыаѳа; сиргэ тугу сүөрбүтүн – Халлаанга сөллүөѳэ». ²⁰ Инньэ диэн баран, Кини Христос буоларын дьонго кэпсииллэрин кытаанахтык боппута.

---

* 16:18 *Петр* (грек.) – таас. *Церковь* (грек. еkkлeсиa) – муньах. Айыы Тойон Иисус Христову итэҕэйээччилэр түмсүүлэрэ, Таңгара норуота.

*Иисус Христос өлөн баран тиллиэхтээжин
эрдэттэн этэр*

²¹ Бу кэмтэн ыла Иисус Иерусалимга барыхтаабын, аҕа баһылыктартан, архиерейдартан уонна сокуонньуттартан элбэх эрэйи көрүүхтээжин, онтон Кинини өлөрбүттэрин кэннэ үһүс күнүгэр тиллиэхтээжин туһунан үөрэнээччилэригэр аһаҕастык кэпсиир буолбута.

²² Петр Кинини ыңгыран ылан: «Бэйэбин аһын, Тойонуом! — диэн утарардыы эппитэ. — Эн итинник эрэ буолбатын буоллар!»

²³ Иисус эргиллэн Петрга: «Киэр буол Миигиттэн, сатана! — диэбитэ. — Эн Миигин дэн үктэтэ сатыыгын, Тангара туһун буолбакка, киһи туһун саныыгын».

²⁴ Онтон үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Ким Миигин батыһыан баҕарар, ол бэйэтиттэн akkaастаннын, уонна кириэһин ылан, Миигин батыстын. ²⁵ Ким олобун быһыһыан баҕарбыт — олобун сүтэриэбэ, оттон ким олобун Мин туспар сүтэрбит — олобун булуоҕа. ²⁶ Киһи бүтүн аан дойдуну да баһылаан туран, бэйэтин олобор хоромньуну онһуннаһына, ол баһылаабыта киниэхэ туох туһалаах буолуой? Бэйэтин олобун киһи тугунан толуйан ылыаҕай? ²⁷ Киһи Уола Аҕатын килбиэнинэн сырдаан Аанһалларын кытта кэллэҕинэ, хас биирдии киһиэхэ тугу онгорбутунан көрөн төлүөҕэ. ²⁸ Кырдыгы эһиэхэ этэбин: бу манна турааччылартан сорохторо Киһи Уола Ыраахтааҕы буолан кэлэрин көрө иликтэринэ, өлүөхтэрэ суоҕа».

Дьүһүн уларыйыы

17 Алта хонон баран Иисус Петры, Иаковы уонна кини быраатын Иоанны ылан, үрдүк хайаҕа тахсыбыта. ² Үөрэнээччилэрин иннилэригэр туран, Кини эмискэ дьүһүнэ уларыһан хаалбыта: сирэйэ күн курдук сандаарбыта, таҕаһа кылбаа манган буолбута. ³ Онтон арай көрдөхтөрүнэ, Моисейдаах Илия кэлэн Иисуһу кытта кэпсэтэ тураллара.

⁴ Петр Иисуска эппитэ: «Тойоммуот! Манна сылдыарбыт үчүгэй даҕаны! Эн баҕарар буоллаххына, биһиги манна үс отууну тутуохпут: Эһиэхэ бири, Моисейга бири, Илияҕа эмиэ бири».

⁵ Маны этэн бүтэ илигинэ, эмискэ сандаархай былыт кэлэн кинилэргэ сыдыайбыта, былыт быһыһыттан санга дуораһыйбыта:

МАТФЕЙ 17

«Бу баар – Мин үтүө көңүлбүн толорор Тапталлаах Уолум; Кинини истин!»

⁶ Бу саганы истээт, үөрэнээччилэр уолуйан сиргэ умса түспүттэрэ. ⁷ Иисус кэлэн кинилэри таарыйан баран: «Турун, куттаныман!» – диэбитэ. ⁸ Үөрэнээччилэр өндөйөн көрбүттэрэ – аттыларыгар Иисустан ураты атын ким да суох этэ.

⁹ Хайаттан түһэн иһэн, Иисус сэрэтэн эппитэ: «Кини Уола өлбүттэртэн тиллиэн иннинэ, эниги манна тугу көрбүккүтүн ки миэхэ да кэпсиир буолаайабыт».

¹⁰ Онуоха үөрэнээччилэрэ: «Сокуонньуттар тоҕо бастаан Илия кэлиэхтээх дииллэрий?» – диэн ыйыппытара.

«¹¹ Чахчы, Илия урут кэлэн барытын бэлэмниэхтээҕэ, – диэбитэ Иисус. – ¹² Ол эрээри эһиэхэ этэбин: Илия хайыы-үйэ кэлбитэ гынан баран, кини кэлбитин билбэтэхтэрэ, онон таптабыттарынан кинини дьаһайбытара. Ити курдук Кини Уола эмиэ кинилэр илиилэригэр түбэхэн, элбэх эрэйи-муну көрүөхтээх». ¹³ Маныаха үөрэнээччилэрэ Кини Иоанн Сүрэхтээччи туһунан этэрин дьэ өйдөөбүттэрэ.

Абааһыга буулаппыт уолу үтүөрдүү

¹⁴ Элбэх дьон тоҕуоруһан турар сиригэр төннөн кэлбиттэригэр биир кини Кини иннигэр кэлэн сөһүргэстии түспүтэ: «¹⁵ Тойонуом, уолбун абыраа! Оҕом саҥа ый төрүүрүгэр тартаран сору көрөр, сотору-сотору уокка да түһэр, ууга да ыстанар. ¹⁶ Үөрэнээччилэргэр аҕалбытым да, кыайан үтүөрпэтилэр».

¹⁷ «Оо, итэҕэлэ суох, буорту буолбут көлүөнэ! – диэн хоруйдаабыта Иисус. – Хаһаанга диэри эһигинниин сылдыабын? Хаһаанга диэри эһигини тулуйабын? Кинини манна Миэхэ аҕалын».

¹⁸ Иисус бирикээстиирин кытта, абааһы уолтан тахсан барбыта; уол оҕо сонно үтүөрэн хаалбыта.

¹⁹ Онтон Иисус соҕотоһун хаалбытыгар үөрэнээччилэрэ кэлэн: «Биниги тоҕо кыайан үүрбэтэхпитий?» – диэн ыйыппытара.

«²⁰ Итэҕэлгит кэмчи, ол иһин, – диэбитэ Иисус. – Кырдыгы эһиэхэ этэбин, өскөтүн эниги хартыыһа да сизэмэтин саҕа итэҕэллээх туран, бу хайаҕа: „Мантан көһөн онно бар“, – диэтэргит, хайа сонно оннуттан көһүө этэ; оччоҕо эһиэхэ кыаллыбат

диэн туох да суох буолуо этэ; ²¹оттон абааһы бу бииһин ууһа мэлииппэ уонна пост эрэ күүһүнэн үүрүллэр*».

²²Галилеяҕа сылдьан** Иисус үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Кини Уолун сотору дьон илиитигэр биеэрэн ²³өлөртөрүөхтэрэ, ол эрээри үһүс күнүгэр Кини тиллиэҕэ». Үөрэнээччилэрэ улаханлык санаарҕаабыттара.

Танара Дьэтин тардыыта

²⁴Капернаумна кэлбиттэригэр Танара Дьэтин тардыытын*** хомуйааччылар Петрга кэлэн: «Эһиги Үөрэтээччигит тардыыны төлүүр буолбат дуо?» – диэн ыйыппыттара.

²⁵«Төлүүр», – диэбитэ Петр.

Дьээҕэ киирбитигэр Иисус киниттэн урутаан ыйыппыта: «Эн туох дии саныыҕын, Симон? Сирдээҕи ыраахтааҕылар түһээни, биитэр тардыыны кимтэн хомуйаллары: бэйэлэрин оҕолоруттан дуу, атыттартан дуу?»

²⁶«Атыттартан», – диэбитэ Петр.

Иисус эппитэ: «Ол аата оҕолоро түһээнтэн босхолонолор. ²⁷Ити эрээри биһиги кинилэри симитиннэримиэххэ; эн күөгүгүн ылан муораҕа киир, онно бастакы хаптарбыт балыгын айаҕын атыттаахына, биһиги төлөбүрбүтүн толуйар манньыат**** сылдьар буолуоҕа. Эн ону ыланҕын, иккиэммит аатыттан кинилэргэ биеэр».

Халлаан Саарыстыбатыгар саамай улаханнара

18 Бу кэмнэ Киниэхэ үөрэнээччилэрэ кэлэн ыйыппыттара: «Халлаан Саарыстыбатыгар саамай улаханнара кимий?»

²Иисус кыра оҕону ыңыран ылан, кинилэр иннилэригэр туруорбуга: «³Кырдыгы эһиэхэ этэбин, эһиги уларыһан оҕо курдук

* 17:21 *Оттон абааһы бу бииһин ууһа мэлииппэ уонна пост эрэ күүһүнэн үүрүллэр* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 17:22 *Галилеяҕа сылдьан* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «Галилеяҕа төннөн иһэн».

*** 17:24 *Танара Дьэтин тардыыта* – грек. «дидрахма». Дидрахма (икки драхма), эбэтэр шекель анаара – икки күннээх үлэ төлөбүрө. Иудей эр дьоно сылга биирдэ Танара Дьэтигэр төлүүр нолуоктара.

**** 17:27 *Манньыат* – грек. «статир». 1 статир 2 дидрахмаҕа тэннэхэрэ.

буолбатаххытына, Халлаан Саарыстыбатыгар кириэххит суоҕа. ⁴Ким кыратыйан бу оҕо курдук буолбут, ол Халлаан Саарыстыбатыгар барыларыттан улаханнара буолуоҕа. ⁵Ким биир манньк оҕону Мин ааппар ылынар, ол Миигин ылынар; ⁶оттон ким эмэ бу Миигин итэҕэйэр кыралартан биирдэстэрин эмэ аныыга уккуйар буоллаҕына, ол киһини, моонньугар суоруна тааһын баайан баран, муораҕа тимирдибиттэрэ киниэхэ быдан ордук буолуо этэ.

⁷Дьону аныыга киллэрэр угаайылардаах бу аан дойдуну сор-мун күүтэр! Оннук моһоллор хайаан да баар буолуохтара, ол гынан баран сор-мун күүтэр ол моһол төрдө буолбут киһини! ⁸Өскөтүн илиинг дуу, атаҕын дуу эйигин аныыга угуйар буоллаҕына, онтукаҕын быһан ылан киэр бырах: икки илиилээх биитэр икки атахтаах умуллубат уокка быраҕыллыан кэриэтэ, Олоххо аҥаар илиилээх, биитэр аҥаар атахтаах киирбитинг эйиэхэ ордук. ⁹Өскөтүн хараҕын эйигин аныыга угуйар буоллаҕына, хараххын онгон ылан киэр бырах: умайа турар гееннаҕа икки харахтаах быраҕыллыан кэриэтэ, Олоххо аҥаар харахтаах киирбитинг эйиэхэ ордук.

Муммут бараан туһунан домох

¹⁰Көрүн эрэ, бу кыралартан кими да сэнээбэт буолунг. Кырдыгы эһиэхэ этэбин: кинилэр Аанньаллара мэнгэ халлаанна Мин Халлааннааҕы Аҕам ыксатыгар сылдыбаллар. ¹¹Киһи Уола сүппүтү көрдөөн быһыһы кэлбитэ*. ¹²Эһиги туох дии саныыгытый? Өскөтө ким эмэ сүүс барааннааҕыттан биирэ сүппүт буоллун, оччоҕо кини баар тоҕус уон тоҕус бараанын хайа тэллэҕэр хаалларан баран, ол сүппүт бараанын көрдүү барыа суоҕа этэ дуо? ¹³Уонна бу сүппүт бараанын буллаҕына, кырдыгы эһиэхэ этэбин: кини баар тоҕус уон тоҕус барааныттан үөрэринээҕэр, көстүбүт барааныттан өссө ордук үөрүөҕэ. ¹⁴Ити курдук эһиги Халлааннааҕы Аҕаҕыт эмиэ бу кыралартан ким да өлүөн-сүтүөн баҕарбат.

---

* 18:11 *Киһи Уола сүппүтү көрдөөн быһыһы кэлбитэ* — сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

Аньыыны онгорбут быраатын туһунан

¹⁵Өскөтүн быраатын эйигин утары аньыыны онгордобуна, эн киниэхэ тийэнгин, иккиэйэбин хаалбыт кэмгитигэр кинини кытта кэпсэт. Өскөтүн тылгын ылыннабына, ол аата эн бырааккын сүтэрбэтэххин; ¹⁶оттон тылгын истибэтэбинэ, киниэхэ бэйэбин кытта биир, эбэтэр икки киһини илдэ тий, тоҕо диэтэххэ, „ханнык баҕарар дыала икки, эбэтэр үс туоһулаах буолуохтаах“; ¹⁷онно истибэтэбинэ, церковка кэпсээ; оттон церковны истибэтэбинэ, кини эйиэхэ Тагараны билиммэт дьон эбэтэр түһэн хомуйааччылар кэриэтэ буоллун. ¹⁸Кырдыгы эһиэхэ этэбин: эһиги сиргэ тугу баайбыккыт – Халлаанга бааллыаҕа, сиргэ тугу сүөрбүккүт – Халлаанга сөллүөҕэ. ¹⁹Эһиэхэ өссө төгүл этэбин: өскөтүн эһигиттэн икки киһи бу сир үрдүгэр сүбэнэн тугу эмэ көрдөһөн үнэр буоллабына, Халлааннааҕы Аҕам кинилэргэ тугу көрдөспүтүгэрин биэриэҕэ. ²⁰Ханна икки, биитэр үс киһи Мин ааппын ааттаан түмсэр да, онно Мин кинилэр ортолоругар баар буолуом».

Бырастыы гымматах чаҕар туһунан домох

²¹Онуоха Петр Киниэхэ кэлэн ыйыппыта: «Тойонуом, быраатым миигин утары аньыыны онгордобуна, мин кинини хаста бырастыы гынахтаахпыный? Сэттэтэ дуо?»

²²Иисус эппитэ: «Суох, эйиэхэ сэттэтэ диэбэппин, сэттэ уон төгүл сэттэтэ диибин. ²³Ол эбэтэр Халлаан Саарыстыбатын маннькы холобурдуохха сөп. Санаан көрүн: арай биирдэ ыраахтааҕы чаҕардарын кытта иһин аахсыан баҕарбыт. ²⁴Иһин аахсан барбытыгар киниэхэ хас да мөлүйүөн үрүн көмүс манньыат иэскэ киирбит киһини аҕалбыттар. ²⁵Иэстээх киһитэ тугунан да төлүүр кыаҕа суоҕун иһин, иһин саптараары, тойоно кинини ойохтору-оҕолору, туох баар баайдары-дуоллары атылыырга дыһайбыт.

²⁶Чаҕар ыраахтааҕы иннигэр сөһүргэстээн туран: „Тойонуом! Көһүтэ түс, мин эйиэхэ барытын төлүөм“, – диэн ааттаспыт. ²⁷Ыраахтааҕы үлэһитин аһынан ытан кэбиспит, иһин бырастыы гыммыт.

²⁸Чаҕар баран иһэн, киниттэн баара-суоҕа сүүс үрүн көмүс манньыаты иэс ылбыт киһи иһерин көрөн, тутан ылан

МАТФЕЙ 19

хабарбатыгар түспүт уонна: „Иэспин төлүү оѳус“, – дии-дии ыкпыт-түүрбүт.

²⁹ Киһитэ кини иннигэр сөһүргэстээн туран: „Миигин көһүтэ түс, барытын төнүннэриэѳим“, – диэн ааттаспыт.

³⁰ Анараанньыта истиэн да баѳарбатах – хаһан иэһин төлүүөр диэри хаайыыга уктарбыт. ³¹ Атын чаѳардар маны көрөн улаханлык хомойбуттар уонна баран туох буолбутун барытын тойонноругар кэпсээн биэрбиттэр.

³² Тойоно кинини ыңгыран ылан эппит: „Оо, хара санаалаах кулут! Көрдөспүтүн иһин, мин эйиэхэ иэскин барытын бырастыы гыммытым. ³³ Мин эйигин аһыммытым курдук, эн эмиэ табаарыскын аһынахтаах этин буолбат дуо?“ ³⁴ Уордайбыт ыраахтааѳы кинини, иэһин барытын төлүүөр диэри, муннааччыларга биэрбит.

³⁵ Онон эһиги бырааттарытын ис сүрэххиттэн бырастыы гыммат буоллаххытына, Мин Халлааннааѳы Аѳам эһиэхэ эмиэ ситигирдик сыһаннаһыаѳа».

Арахсыы туһунан

19 Иисус маны кэпсээн баран, Галилеятан тахсан Иордан унуор Иудея сиригэр барбыта; ² онно көй үгүс киһи батыһан барбытын барыларын үтүөрдүбүтэ.

³ Фарисейдар кэлэннэр, Кинини үтэн-анньан көрөн ыйыппыттара: «Киһи ойоѳуттан ханнык баѳарар сылтаѳынан арахсарын Сокуон көңүллүүр дуо?»

⁴ Иисус хоруйдаабыта: «Айыы Таңара маннай дьону айарыгар, эр киһини уонна дьахтары айбыта диэни эһиги аахпатаххыт дуо?»

⁵ Онон „киһи ийэлээх аѳатын хаалларан ойоѳор холбоһуо, оччоѳо иккиэн биир эт-хаан буолуохтара“. ⁶ Ол аата кинилэр аны икки аңы буолбатахтар, биир эт-хаан буолаллар. Онон Таңара холбообутун киһи араарбатын».

⁷ Фарисейдар ыйыппыттара: «Тоѳо оччоѳо Моисей „эр киһи ойоѳуттан арахсарыгар арахсыбытын туоһулуур суругу киниэхэ биэриэхтээх“ диэн соруйбутай?»

«⁸ Моисей, эһиги сүрэххит тыйыһын иһин, кэргэттэргиттэн арахсаргытын көңүллээбитэ, – диэбитэ Иисус. – Маннай оннук буолбатах этэ. ⁹ Оттон Мин эһиэхэ этэбин: киһи, ойоѳо көс-сүүлэспэтэѳин үрдүнэн, киниттэн арахсан атын дьахтары ылар

МАТФЕЙ 19

буоллабына — ол аата көссүүлэхэр; оттон арахсыбыт дьахтары ойох ылыы — ол эмиэ көссүүлэһии*».

¹⁰ Үөрэнээччилэрэ Киниэхэ эппиттэрэ: «Киһи ойоҕор оннук сыһыаннаһахтаах буоллабына, ыал буолбатаҕа ордук эбит».

¹¹ Иисус хоруйдаабыта: «Мин эппиппин киһи эрэ барыта ылынар кыаҕа суох, арай итинник кыах бэриллибит дьонно эрэ ылынаҕа. ¹² Киһи кэргэннэммет биричиинэтэ араас буолар: сорох төрүөбүттэн оннук оноһуулаах; сорох киһи дьон дьаһыгыттан оннук буолар, холобур, атакылар; ол эрээри, Халлаан Саарыстыбатын туһугар кэргэннэммет дьон эмиэ бааллар. Маны ылынааччы ылыннын».

Иисус Христос уонна кыра оҕолор

¹³ Илиитин ууран туран үнтүн диэн, Киниэхэ оҕолору аҕал-быттарын үөрэнээччилэрэ бопсубуттара.

¹⁴ Иисус эппитэ: «Оҕолор Миэхэ кэллиннэр, кинилэри мэхэйдээмэн. Халлаан Саарыстыбатыгар манньктар киирэллэр эбээт». ¹⁵ Оттон оҕолору алҕаан баран, ол сиртэн барбыта.

Эдэр баай туһунан

¹⁶ Биирдэ Киниэхэ биир киһи кэлэн ыйыппыта: «Үтүө Үөрэтээччи!** Бараммат олоххо тиксэр туһугар мин туох үтүнү онгоруохтаахпыный?»

¹⁷ «Миигин тоҕо үтүө диэн ынгырабын? — диэбитэ Иисус. — Тангараттан ураты үтүө атын ким да суох***. Бараммат олоххо киириэххин баҕарар буоллаххына, Тангара кэриэстэрин тутус».

¹⁸ «Ханныктары?» — кэлбит киһи ыйыппыта.

«Өлөрүмэ, көссүүлэһимэ, уорума, сымыйанан туоһулаама, ¹⁹ ийэлээх аҕабын ытыктаа уонна чугастаабыгы, бэйэбин таптырыҥ курдук, таптаа», — диэн хоруйдаабыта Иисус.

---

* 19:9 *Оттон арахсыбыт дьахтары ойох ылыы — ол эмиэ көссүүлэһии* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 19:16 *Үтүө Үөрэтээччи!* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Үөрэтээччи!»

*** 19:17 *Миигин тоҕо үтүө диэн ынгырабын? Тангараттан ураты үтүө атын ким да суох* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Миигиттэн тоҕо үтүө туһунан ыйытабын? Соҕотох Үтүө Тангара эрэ баар».

МАТФЕЙ 19

---

²⁰ «Мин итини барытын оџо сааспыттан* тутуһабын ээ, – диэбитэ эдэр киһи. – Оччоџо Миэхэ өссө тугум итэҕэһий?»

²¹ Иисус эппитэ: «Энкилэ суох буолуоххун баҕарар буоллахына, барангыҥ баайгыҥ барытын атыылаан дыдангыларга үллэр. Оччоџо Халлаанга баайдаах буолуон. Онтон кэлэн Миигин батыс».

²² Эдэр киһи, маны истэн, санаарҕаан тэйэ хаампыта; кини олус баай этэ.

²³ Иисус үөрэнээччилэригэр эппитэ: «Кырдыгы эһиэхэ этэбин: баай дьон Халлаан Саарыстыбатыгар киирэллэрэ ыарахан. ²⁴ Өссө этэбин: баай киһи Тангара Саарыстыбатыгар киирэринээџэр, тэбиэн иннэ үүтүгэр киирэрэ ордук чэпчэки».

²⁵ Үөрэнээччилэрэ маны истэн, бэркиһээн: «Оччоџо ким кыайан быһанар кыахтааџый?» – диэн ыйыппытара.

²⁶ Иисус кинилэр диэки болџомтолоохтук көрөн баран эппитэ: «Дьонго ити кыаллыбат, оттон Тангараџа туох барыта кыаллар».

²⁷ Онуоха Петр эппитэ: «Бу биһиги, тугу барытын хаалларан туран, Эйигин батыспыппыт; оччотугар кэлин биһиги туохха тиксиэхпитий?»

²⁸ Кырдыгы эһиэхэ этэбин, – диэбитэ Иисус, – Саҥа Үйэџэ, Киһи Уола килбиэннээх бүрүстүөлүгэр олордоџуна, эһиги, Миигин батыспыт дьон эмиэ, уон икки бүрүстүөлгэ олоронгут, Израиль уон икки көлүөнэтин дьүүлүөххүт. ²⁹ Мин аатым туһугар дьиэлэрин-уоттарын, убайдарын-бырааттарын, аҕастарын-балыстарын, аҕаларын-ийэлэрин, ойохторун**, оџолорун, сирдэрин-дойдуларын хаалларбыт дьон сүүс төгүл элбэџи ылыахтара, бараммат олоххо тиксиэхтэрэ. ³⁰ Ол эрээри, үгүс бастакылар кэнники буолуохтара, оттон кэнникилэр бастакы буолуохтара.

---

* 19:20 *Оџо сааспыттан* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 19:29 *Ойохторун* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

**Виноградник үлэһиттэрин
туһунан домох**

20 Халлаан Саарыстыбатын өссө маннык холобурдуохха сөп: биир хаһаайын сарсыарда эрдэ винограднигар үлэһиттэри наймылыы тахсыбыт. ²Хас да киһини кэпсэтэн, күнгэ кинилэргэ биирдии динарийы төлүөх буолан, винограднигар үлэлэтэ ыппыт.

³Онтон, үс чаас сағана* тахсан, баһаарга туох да үлэтэ суох турар дьону көрбүт. ⁴„Эһиги эмиэ мин виноградникпар баран үлэлээн, – диэбит кини. – Хамнаскытын сөбүнэн көрөн төлүүбүм“. Кинилэр сөбүлэнэн үлэлии барбыттар.

⁵Хаһаайын алта сағана уонна тоғус чаас сағана** тахсан, эмиэ атын үлэһиттэри ынгыртаабыт. ⁶Онтон уон биир сағана*** тахсан, өссө атыттар кэлэн туралларын көрөн: „Күнү быһа тоғо тугу да гыммакка манна турабыт?“ – диэн ыйыппыт.

⁷„Биһигини ким да наймыласпата“, – дэспиттэр турар дьон.

„Мин виноградникпар баран үлэлээн“, – диэбит хаһаайын.

⁸Киэһэ буолбутугар, кини үлэһиттэрин салайтараар киһитигэр эппит: „Үлэһиттэри ынгыртаангын, бүтэһик кэлбиттэртэн сағалаан, барыларыгар хамнастарын төлөө“.

⁹Онуоха уон биир чаас сағана наймыламмыттар кэлэннэр, харчыларын ылбыттар. ¹⁰Бастаан кэлбит дьон элбэҕи аахсыахпыт дии санаабыттар да, кинилэр эмиэ биирдии динарийы ылбыттар. ¹¹Хамнастарын ылан баран, кинилэр хаһаайынга абаран: ¹²„Ити кэнники кэлбит дьон биир эрэ чаас үлэлээтилэр, оттон биһиги, уһун күнү быһа эрэйдэнэн, өнгүрүк куйааһы тулуйан бараммыт, кинилэри кытта тэнгэ аабыстыбыт“, – дэспиттэр.

„¹³Доғоор, мин эйигин атаҕастаабатым ээ, – диэбит хаһаайын кинилэртэн биирдэстэригэр. – Эн миэхэ биир динарийга үлэлииргэ сөбүлэммитинг буолбат дуо? ¹⁴Онон бэйэнг ирээккин

* 20:3 *Үс чаас сағана* – сарсыарда тоғус чаас сағана.

** 20:5 *Алта сағана уонна тоғус чаас сағана* – күнүс уон икки чааска уонна үс чааска.

*** 20:6 *Уон биир сағана* – киэһэ биэс чаас сағана.

ылан бар. Мин ити хойут кэлбит киһиэхэ эмиэ эйиэхэ биэрбитим саҕаны биэриэхпин баҕарабын. ¹⁵Харчыбын хайдах гынарым бэйэм көнүлүм буолбат дуо? Эбэтэр мин үтүнү онгорорбун эн ордугургуу көрдүң дуу?“

¹⁶Ол курдук кэнникилэр бастакы, оттон инникилэр кэнники буолуохтара: ыңгырыллыбыт элбэх эрээри, талыллыбыт аҕыйах*».

***Иисус Христос өлөн баран тиллэрин
хатылаан этэр***

¹⁷Иерусалимнаан иһэн, Иисус уон икки үөрэнээччитин туспа ыңгыран ылан эппитэ: «¹⁸Дьэ бу биһиги Иерусалимга баран иһэбит. Онно Кини Уолун архиерейдарга уонна сокуонньуттарга тутгарыахтара. Кинини өлөрөргө ууран, ¹⁹Тагараны билбэт омуктарга элэк гыннара, таһыйтара уонна кириэскэ тиирдэрэ биэриэхтэрэ. Ол эрээри Кини үһүс күнүгэр тиллиэбэ».

Иаковтаах Иоанн көрдөһүүлэрэ

²⁰Онтон Зеведей уолаттарын ийэлэрэ, уолаттарыныын тийиэн кэлэн, Киниэхэ сүгүрүйбүтэ; кини тугу эрэ көрдөһөн баҕарара.

²¹«Тугу көрдөһөххүн баҕараҕыный?» — диэн ыйыппыта Иисус.

Ийэлэрэ эппитэ: «Мин уолаттарым Эн Саарыстыбаҕар — биирдэнэ унга өттүгэр, иккиһэ хаҥас өттүгэр — олороллорун көнүллээ».

²²«Тугу көрдөһөргүтүн бэйэҕит да билбэккит, — диэбитэ Иисус. — Эһиги Мин иһиэхтээх иһиппиттэн иһэр, Мин сүрэхтэнэр сүрэхтэниибин ааһар кыахтааххыт дуо?»**

«Кыахтаахпыт», — дэспиттэрэ Зеведей уолаттара.

²³Иисус кинилэргэ эппитэ: «Мин иһэр иһиппиттэн иһиэхит, Мин сүрэхтэниибинэн сүрэхтэниэххит***, ол гынан баран

---

* 20:16 *Ыңгырыллыбыт элбэх эрээри, талыллыбыт аҕыйах* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 20:22 *Мин сүрэхтэнэр сүрэхтэниибин ааһар кыахтааххыт дуо?* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

*** 20:23 *Мин сүрэхтэниибинэн сүрэхтэниэххит* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

уна-ханас өттүбэр ким олорорун Мин быһаарбаппын, ону Адам Бэйэтэ кимиэхэ бэлэмнээбитинэн буолуоҕа».

²⁴ Маны истибит уон үөрэнээччи ини-биилэргэ абарбыттара.

²⁵ Ол эрэри Иисус кинилэри ыңыран ылан эппитэ: «Таһараны билбэт омуктарга бас-көс дьонноро баһылыыларын, бу дойду улуулара кинилэргэ тойоргуулларын эһиги билэҕит, ²⁶ оттон эһиэхэ оннук буолбатын; төттөрүтүн, ким эһигиттэн улахан-ныт буолуон баҕарбыт, ол барыгытыгар чаҕар буоллун, ²⁷ оттон ким бастакыгыт буолуон баҕарбыт, ол эһиэхэ кулут буоллун. ²⁸ Киһи Уола Бэйэтигэр туһалатаары кэлбэтэҕэ, Бэйэтэ туһалаары, олоҕун бар дьон туһугар толук уураары, кэлбитэ».

***Иерихонга хараҕа суохтары
үтүрдүү***

²⁹ Иерихонтан тахсалларыгар кэннилэриттэн дьон халҕаһалыы анһан батыһан барбыттара. ³⁰ Онно суол кытыгытыгар хараҕа суох икки киһи олороро. Кинилэр Иисус аһан иһэрин истэн: «Тойоммуот, Давид Уола! Биһигини абыраа!» — диэн үөгүлэспиттэрэ.

³¹ Дьон «Аргыйың!» диэн буйбуттарыгар, өссө күүскэ үөгүлээбиттэрэ: «Тойоммуот! Давид Уола! Биһигини абыраа!»

³² Иисус тохтоон, кинилэри ыңыран ылан: «Эһиги Миигиттэн тугу көрдөһүүххүтүн баҕараҕыты?» — диэн ыйыппыта.

³³ «Тойоммуот! Көрөр буолуохпутун баҕарабыт!» — дэспиттэрэ хараҕа суохтар.

³⁴ Иисус аһынан харахтарын таарыйаатын, иккиэн сонно харахтарынан көрөр буолан хаалбыттара уонна суол устун Кинини батыһан барбыттара.

Иерусалимга кириии

21 Онтон Иерусалимга улам чугаһаан, Елеон хайатын тэллэҕэр турар Виффагия диэн дэриэбинэҕэ тийэн кэлбиттэригэр Иисус икки үөрэнээччитин инники ыппыта. «² Бу утары баар дэриэбинэҕэ кириинг, — диэбитэ Кини. — Онно баайыллан турар оселу көрүүххүт, аттыгар оҕото турар буолуо. Иккиэннэрин сүөрэн манна Миэхэ аҕалың. ³ Ким эмэ туох эмэ диэтэҕинэ, Тойоммут наадыар диэн хоруйдаарың, оччоҕо биэрэн ытыахтара».

МАТФЕЙ 21

---

⁴⁻⁵ Бу барыта пророк өтө көрөн эппитэ туоларын туһугар буолбута: «Сион* кыһыгар этин: Бу эн көрсүө-сэмэй Ыраахтааҕын оселу, сэргэстэнэ иһэр ындыы оселун оҕотун, миинэн эйиэхэ кэлэн ээр».

⁶ Үөрэнээччилэрэ баран Иисус соруйбутун барытын толорбуттара. ⁷ Тыһы оселу оҕотун кытта аҕалан, арҕастарыгар таҕастарын устан уурбуттара; Иисус таҕас үрдүгэр олоҕобута. ⁸ Мустубут хойуу дьон үксэ таҕастарын, оттон сорохторо мас лабааларын быһан ыла-ыла, суол устун тэлгиллэрэ. ⁹ Иисус иннигэр-кэннигэр иһэр дьон халыҥ халҕаһалара: «Осанна Давид Уолугар! Айыы Тойон аатыгар Кэлэн Иһээччи алгыстаах! Осанна мэнэ халлаанна!» – диэн хаһытаһаллара.

¹⁰ Иисус Иерусалимна киирэн иһэрин көрөн, куорат бүттүүнэ долгуйбута. «Бу Кимий?» – диэн бары бэйэ-бэйэлэриттэн ыйыталаһаллара.

¹¹ «Галилея Назаретыттан төрүттээх Пророк Иисус!» – диэн мустубут дьон хоруйдууллара.

Иисус Христос Таһара Дьэтигэр

¹² Иисус Таһара Дьэтигэр кэлэн, атыһыттары да, атыһылаааччылары да барыларын үүртэлээн таһартаабыта, харчы уларытааччылар остуолларын, холууп атыһылааччылар ыскаамыйаларын түннэритэ анныталаабыта. Итиэннэ кинилэргэ эппитэ: ¹³ «„Мин Дьээм үгэр дьэе буолуо“ диэн суруллубута, ону эһиги ороспуойдар ордуулар оҕорбуккут».

¹⁴ Таһара Дьэтигэр сырытаҕына, Киниэхэ хараҕа суохтар, доҕолоннор кэлбиттэрин Иисус барыларын үтүөрдүбүтэ. ¹⁵ Архиепидар уонна сокуонньуттар, Кини онорор дьикти дьайыһыларын көрөн, итиэннэ оҕолор Таһара Дьэтин иһигэр: «Давид Уолугар осанна!» – диэн хаһытыһыларын истэн, абаран эппиттэрэ: ¹⁶ «Ити тугу дииллэрин Эн истэҕин дуо?»

«Истэбин, – диэбитэ Иисус. – „Кыракий оҕолор, эмиийдээх оҕолор уостарынан Эн айхал тылларын этиттин“ диэн

---

* 21:4-5 *Сион* – Давид ыраахтааҕы дьоно сэриилээн ылбыт Иерусалимнааҕы кириэппэстэрин аата. Кэлин Таһара Дьэте турар томторун манньк ааттыыр буолбуттара.

МАТФЕЙ 21

суруллубутун эниги, ама, аахпатаххыт дуо?»¹⁷ Уонна кинилэртэн арабан куораттан тахсан, Вифанияҕа тийэн хоммута.

Смоковница куура хатыыта

¹⁸ Сарсыарда эрдэ, куоракка төннөн иһэн, Иисус аччыктаан кэлбитэ. ¹⁹ Суол кытыытыгар биир смоковница үүнэн турарын көрөн, тийэн отон көрдөөн баран, сэбирдэҕиттэн атыны тугу да булбакка: «Аны үйэн тухары астаныма!» — диэбитэ. Сонно смоковница куура хатан хаалбыта.

²⁰ Үөрэнээччилэрэ мань көрөн бэркиһээн: «Бу смоковница хайдах манньк түргэнник хатан хаалла?» — диэн ыйыппытара.

«²¹ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин, — диэбитэ Иисус, — эниги саарбахтаабакка итэҕэйэр буоллаххытына, бу смоковницаны хатарыахтааҕар буолуох, оннооҕор ити хайаны: „Өрө көтөҕүллэн тахсан муораҕа түс“, — диэтэххитинэ, ону толоруо этэ. ²² Ол курдук эниги, итэҕэйэн туран көрдөстөххүтүнэ, көрдөспүккүтүн барытын ылааххыт».

Иисус Христос быраабын ыйытыы

²³ Онтон Тангара Дьэитигэр киирэн үөрэтэ турдаҕына, Киниэхэ архиерейдар уонна норуот аҕа баһылыктара кэлэн эппиттэрэ: «Эн ханнык быраапкынан итинник быһыыланаҕын*? Эһиэхэ итинник быраабы ким биэрбитэй?»

²⁴ Иисус эппитэ: «Мин эмиэ эһигиттэн бири ыйытыам этэ. Онно хоруйдаатаххытына, Мин эмиэ ханнык бырааппынан итинник быһыыланарбын эһиэхэ этиэм. ²⁵ Иоанн сүрэхтээһинэ хантан көнүллээх этэй: Тангараттан дуу, дьонтон дуу?»

Кинилэр бэйэлэрин икки ардыларыгар сүбэлэспиттэрэ: «Тангараттан диэтэхпитинэ, оччоҕо тоҕо кинини итэҕэйбэтэххитий диэҕэ. ²⁶ Оттон дьонтон диэхпитин — аны норуот кутталлаах: кинилэр бары Иоанны пророк дииллэр». ²⁷ Онон: «Билбэппит», — диэн хоруйдаабытара.

Иисус эппитэ: «Оччоҕо Мин эмиэ ханнык бырааппынан итинник быһыыланарбын эһиэхэ эппэппин».

---

* 21:23 Тангара Дьэиттэн атыыһыттары үүрбүтүн туһунан ыйытыы.

Икки уол туһунан домох

«²⁸Оттон мань эһиги туох диигитий? Биир киһи икки уоллаах эбит. Биирдэ кини бастакы уолугар кэлэн: „Тоойуом, бүгүн виноградникка баран үлэлээ эрэ“, – диэбит. ²⁹Уола: „Барбаппын“, – диэбит эрээри, бэрт сотору кэмсинэн, үлэлии барбыт. ³⁰Аҕалара, иккис уолугар кэлэн, эмиэ итинник эппит. Бу уола: „Сөп, бардым, тойонум“, – диэбит эрээри, үлэлии барбатах. ³¹Кинилэртэн хайалара аҕатын көңүлүн толорбутуй?»

«Бастакыта», – диэн хоруйдаабыттара.

«Кырдыгы этэбин, – диэбитэ Иисус, – түһээн хомуйааччылар уонна содур дьахталлар эһиги иннигитигэр Танара Саарыстыбатыгар киирэн эрэллэр. ³²Иоанн эһиэхэ кырдык суолун ыйаары кэлбитэ, ону эһиги итэҕэйбэтэххит, оттон түһээн хомуйааччылар уонна содур дьахталлар итэҕэйбиттэрэ. Эһиги ону көрөн да барангыт, кэмсинэн, кинини итэҕэйбэтэххит.

Виноградник үлэһиттэрин туһунан домох

³³Аны манньк домоҕу истин. Биир дьизэлээх хаһаайын виноградник олордубут; онтун эргиччи күрүөлээн баран, иһигэр сүмэһин сүүрдэр тэриллээх онкучах хаспыт, харабыл башнятын туппут уонна барытын үлэһиттэргэ туттаран баран, бэйэтэ ыраах айанга аттаммыт. ³⁴Виноград хомуллар кэмэ кэлбитигэр, отонуттан ыллара, виноградник үлэһиттэригэр кулуттарыны ыппыт.

³⁵Ол эрээри үлэһиттэр, кини кулуттарыны тутан ылан, сорохторун сынныбыттар, сорохторун тааһынан илдьи тамнаабыттар, оттон сорохторун өлөртөөн кэбиспиттэр. ³⁶Иккис сырыыга хаһаайын уруккуттан өссө элбэх атын кулуттары ыппыт; ол кулуттар тийбиттэригэр анараангылар эмиэ соннук быһыыламмыттар. ³⁷Тийһэҕэр кини: „Уолбун ытыктыахтара“, – диэн уолун ыппыт.

³⁸Виноградник үлэһиттэрэ уолун көрөн: „Нэһилиэнньик иһэр! Кинини өлөрүөҕүн, оччоҕо нэһилиэстибэтин биһиги ылыахпыт“, – диэн киксибиттэр. ³⁹Итиэннэ тутан ылан виноградник тас өттүгэр таһааран, өлөрбүттэр.

⁴⁰ Виноградник хаһаайына эргиллэн кэллэбинэ, ити үлэһит-тэри хайдах гыныан сөбүй?»

⁴¹ Кинилэр эппиттэрэ: «Кырыктаах дьону кырыктаахтык өлөртүөбэ, оттон винограднигың отону кэмигэр туттарар атын кулуттарыгар биэриэбэ».

⁴² Иисус эппитэ: «„Тутааччылар бырахпыт таастара мунук тутуах тааһа буолла. Бу – Айыы Тойон оҥоһуута, биһиги маны көрө сөбүбүт“ диэн Суруйууларга этиллибитин эһиги аахпатаххыт дуо? ⁴³ Ол иһин Мин эһиэхэ этэбин: Таһара Саарыстыбата эһигиттэн былдьанан, туһаны аҕалар атын дьонно бэриллиэбэ. ⁴⁴ Бу таастан ингнэн охтубут киһи илдьи түһэн өлүөбэ, оттон бу таас түспүт киһитэ хам баттанан өлүөбэ»*.

⁴⁵ Архирейдар уонна фарисейдар Иисус кэпсиир домохторун истэн баран, бу кинилэр тустарынан этиллибитин өйдөөбүттэрэ. ⁴⁶ Иисуһу тутан ылыахтарын баҕарбыттара эрэри, норуоттан чаҕыйбыттара. Норуот Кинини Пророк дии саныыра.

*Уруу малааһынын
туһунан домох*

22 Иисус кинилэргэ өссө манньк домоһу кэпсээбитэ: «²Халлаан Саарыстыбатын тугунан холобурдаан көрдөрүөххэ сөбүй? Эһиги манньгы санаан көрүң: биир ыраахтаабы, уола ыал буолар малааһынын бэлэмнээн баран, ³ыңырбыт дьонун хомуйтара, кулуттарын ыппыт. Ыңырыылаахтар буоллахтарына кэлиэхтэрин баҕарбатахтар. ⁴Онтон аны атын кулуттарын бытан ыңырыллыбыттарга илдьиттээбит: „Аһылыгым тардыллан турар. Оҕустарбын, эмис идэһэлэрбин хайыы-үйэ өлөртөөтүм, онон барыта бэлэм. Малааһыңна кэлин“.

⁵ Кинилэр ону аахайбакка, ким сыһыга үлэлии, ким атыгытын атыылы баран хаалбыттар. ⁶Сорохторо кини ыппыт кулуттарын тутан ылан, атаҕастаан баран өлөртөөбүттэр. ⁷Ыраахтаабы ону истэн уордаһан, сэриилэрин ыппыт – өлөрүөхсүттэри имири эстэрэн баран, куораттарын уоттатан кэбиспит.

⁸ Онтон кулуттарыгар эппит: „Уруу малааһына бэлэмин бэлэм эрэри, ити ыңырбыт дьонум сөбө суох дьон эбиттэр.

---

* 21:44 Сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу этии суох.

⁹ Онон суоллар тоѳойдоругар тийэн, ким да буоллун, көрсү-бүккүтүн барытын ангаар кырыгыттан малааһынна ынгыртан иһин“. ¹⁰ Кулуттар уулуссаѳа тахсан көрсүбүт дьоннорун – үтүө буоллун, мөкү буоллун – барыларын хомуйан аѳалбыттар. Малааһын буолар саалата тобус-толору ыалдыт буолбут.

¹¹ Ыраахтааѳы ыалдыттарын көрө киирбитэ – арай биир бырааһынныктыгы танныбатах киһи кэлэн олорор эбит. ¹² „Доѳоор, – диэбит ыраахтааѳы, – бу хайдах эн манна бырааһынныктыгыр тангаһа суох киирдин?“ Анараангыта санарбатах.

¹³ Ыраахтааѳы чаѳардарыгар эппит: „Ылын, ити киһини, илиитин-атаѳын кэлгийэн баран, ытабыл-сонгобул, тиис хабырыныыта иһиллэр им балай харанатыгар быраѳын“.

¹⁴ Тоѳо диэтэххэ, ынгырыллыбыт элбэх эрээри, талыллыбыт аѳыйах».

Ыраахтааѳыга төлөнөр түһээн

¹⁵ Фарисейдар баран хайдах гынан Иисуһу тылыттан ингин-нэрэр түһунан сүбэлэспиттэрэ. ¹⁶ Ол кэннэ Киниэхэ бэйэлэрин үөрэнэччилэрин кытта иродианнары* ыппыттар. «Үөрэтээчи! – диэбиттэрэ ол кэлбит дьон. – Эн көнөѳүн биһиги билэбит. Эн кимтэн да куттаммат, кимиэхэ да бэрт буола сатаабат буолангын, дьын чохчы Тангара суолугар үөрэтэѳин. ¹⁷ Онон биһиэхэ эт эрэ, хайдах дии саныгынын: Рим ыраахтааѳытыгар түһээни төлүүр сөп дуу, төлөөбөт сөп дуу?»

¹⁸ Иисус кинилэр оѳуруктаах санааларын билэн эппитэ: «Сирэй көрбөхтөр, тоѳо Миигин үтэн-анньан көрөѳүт? ¹⁹ Түһээни төлүүр манньыаккытын Миэхэ көрдөрүн». Динарий аѳалан биэрбиттэрэ. ²⁰ «Бу ким мөссүөнэй, ким аатай?» – Иисус ыйыппыта.

²¹ «Ыраахтааѳы киэнэ», – дэспиттэрэ.

«Оннук буоллаѳына, ыраахтааѳы киэнин ыраахтааѳыга, Тангара киэнин Тангараѳа биэрин», – диэбитэ Иисус.

²² Кинилэр маны истэ сөѳөн, Иисуһу хаалларан баран хаалбыттар.

---

* 22:16 *Иродианнар* – Ирод Антипа диэки санаалаах, Рим былааһын өйүүр баай дьон.

**Өлбүттэр тиллилэрин
туһунан ыйытымы**

²³ Ол күн Киниэхэ өлбүттэр тиллэллэрин билиммэт саддукейдар кэлбиттэрэ. Кинилэр маннык ыйытыылаахтара: «²⁴ Үөрэтээччи! Моисей: „Оҕото суох сылдьан өлбүт киһи быраата, убайын ойоҕун ылан, кини ууһун салҕаатын“, – диэн эппитэ. ²⁵ Биһиэхэ сэттэ бырааттыылар бааллара: улаханнара ойох ылан баран, оҕото суох сылдьан өлбүтэ, онон огдооботун кини быраата ылбыта. ²⁶ Иккис да, үһүс да быраат сэттискэ тийэ – бука бары оннук дьылҕаламмыттара. ²⁷ Саамай кэлин дьахтар өлбүтэ. ²⁸ Ол аата кинилэр тилиннэхтэринэ, дьахтар хайаларын ойоҕо буоларый? Кинини бары ыла сылдыбыттара эбээт».

²⁹ Иисус эппитэ: «Эһиги Суруйуулары да, Тангара күүһүн да билбэт буолангыт, мунаҕыт. ³⁰ Тангара өлбүттэри тилиннэрдэбинэ, кинилэр аны ойох ылбаттар, эргэ барбаттар, Халлаанга баар Тангара Аанньалларын курдук буолаллар*. ³¹ Оттон өлбүттэр тиллиилэрин туһунан Тангара эһиэхэ тугу эппитин эһиги аахпатаххыт дуо? ³² „Мин Авраам Тангарата, Исаак Тангарата уонна Иаков** Тангарата буолабын“ диэбэтэҕэ дуо? Тангара өлбүттэр Тангаралара буолбатах, тыыннаахтар Тангаралара».

³³ Кини үөрэтэрин норуот сөҕө истибитэ.

**Кэриэстэртэн саамай
суолталаахтара**

³⁴ Иисус саддукейдары саҕата суох ыппытын истэн, фарисейдар бары бииргэ мустубуттара. ³⁵ Биирдэстэрэ, сокуонһут, Кинини тургутан көрөөрү: ³⁶ «Үөрэтээччи! Сокуон кэриэстэриттэн хайалара саамай суолталааҕый?» – диэн ыйыппыта.

«³⁷ „Айыы Тойон Тангараҕын ис сүрэххиттэн, ис дууһаҕыттан, туох баар өйгүнэн-санааҕынан барытынан таптаа“, – диэбитэ

---

* 22:30 *Халлаанга баар Тангара Аанньалларын курдук буолаллар* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Халлаанга баар Аанньаллар курдук буолаллар».

** 22:32 *Авраам, Исаак уонна Иаков* – еврей норуотун улуу төрүттэрэ.

Иисус. — ³⁸ Бу баар кэриэстэртэн саамай бастакылары уонна суолталаахтара. ³⁹ Иккис эмиэ итинилээхэ холоонноох: „Чугастаабыгы, бэйэҕин таптыырын курдук, таптаа“. ⁴⁰ Сокуон уонна Пророктар бары бу икки кэриэскэ тирэҕирэллэр».

Христос ким Уолай?

⁴¹ Фарисейдар мустубуттарыгар Иисус ыйыппыта: ⁴² «Эниги Христос туһунан туох дии саныгыт? Кини ким Уолай?»

«Давид Уола», — диэн хоруйдаабыттара.

«⁴³ Оччоҕо, — диэбитэ Иисус кинилэргэ, — Давид Тангара Тыынынан салайтаран, тоҕо Кинини Тойонум диэн ааттыыры? ⁴⁴ Кини: „Тойон мин Тойоммор өстөөхтөргүн үктэл онгостон олорор гына Эйиэхэ самнаран биэриэхпэр диэри, Мин уна өттүбэр олоҕо диэбитэ“, — диир. ⁴⁵ Давид Кинини Тойонум диэн ааттыыр буоллаҕына, оччоҕо Кини хайдах Давид Уола буоларый?» ⁴⁶ Бу ыйытыгыга ким даҕаны кыайан хоруйдаабатаҕа; онон бу күнтэн ылата ким да санаата буолан, Киниттэн тугу да ыйыппатаҕа.

*Кэнэҕэс ситиэхтээх
сэт-сэлээн туһунан*

23 Онтон Иисус норуокка уонна Бэйэтин үөрэнээччилэригэр туһаайан эппитэ: «² Моисей олбоҕор сокуонньуттар уонна фарисейдар олоҕу олорбуттар. ³ Кинилэр эһиэхэ тугу тутуһун диэн соруйалларын эһиги барытын тутуһан, толорон иһин, ол эрээри, тугу гыналларын батыһыман. Кинилэр үөрэтэллэр эрээри, тугу үөрэтэллэрин толорботтор; ⁴ бииртэн-биир ыарахан, сүгэргэ табыгаһа суох сүгэхэри баайан, дьон санныгар сүктэрэллэр, бэйэлэрэ буоллаҕына ону тарбахтарын да төбөтүнэн тутан көрбөттөр. ⁵ Тугу эмэ гынар да буоллахтарына, ону барытын дьон көрөрүгэр эрэ онороллор; ол иһин сүүстэригэр, илиилэригэр бааныылар* улам кэтирээн, таҕастарын бытырыыһа атыттардааҕар уһаан

* ^{23:5} Сүүстэригэр, илиилэригэр бааныылар — иудейдар Тангараҕа үгэллэригэр сүүстэригэр уонна ханас илиилэригэр тири хоруопкалары бааналлара; хоруопкалар истэригэр Тангара тылыттан быһа тардыылар угуллан сылдьаллара. Ону таһынан, Сокуону күүскэ тутуһар дьон таҕастарын аллаангы энээригэр бытырыыс (киистэ) тиктэллэрэ.

иһэр; ⁶ынгырыылаах аһылыктарга өттүгэстээн сытары, синагогаларга бастын олбоххо олорору, ⁷болуоссаттарга эбэрдэлэтэри, дьонно „Равви! Равви!“ диэн ынгыртарары кинилэр таптыылар. ⁸Оттон эһиги бэйэбитин „Равви“ дэтимэн, эһиэхэ биир эрэ Үөрэтгээччилээхит – Христос*, эһиги буоллабына бары бырааттыылар буолабыт; ⁹итиэннэ кими даҕаны бу сиргэ аҕабыт диэмэн: эһиги халлаанга баар биир Аҕалааххыт; ¹⁰уонна бэйэбитин уһуяаччы дэтимэн: эһигини Уһуяаччы биир эрэ – Христос. ¹¹Эһигиттэн ордук улахангыт эһиэхэ чаҕар буоллун, ¹²тоҕо диэтэххэ, ким бэйэтин үрдүктүк туттар, ол намтыаҕа, оттон ким бэйэтин намтатынар, ол үрдүөҕэ.

¹³Сор-мун эһигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эһиги дьонтон Халлаан Саарыстыбатын хам хатыгыт: бэйэбит да онно киирбэккит, кириэн баҕалаах да дьону киллэрбэккит.

¹⁴Сор-мун эһигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эһиги огдооболор дьиэлэрин хорон сиигит, дьон көрөрүгэр өр үнэбит, ол иһин эһиги соччонон улахан буруйга тардыллыаххыт**.

¹⁵Сор-мун эһигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эһиги саатар биир эмэ киһини итэбэлгэ тардыахпыт этэ диэн сири сиксигинэн, муораны улаҕатынан сылдыабыт, уонна ол сорукутун ситистэххитинэ, кинини бэйэбитинээҕэр икки төгүл гееннаҕа сөптөөх киһи гына уһуян таһаарабыт.

¹⁶Сор-мун эһигини күүтэр, хараҕа суох сирдыттэр! Эһиги ким Тангара Дьэтинэн андаҕайбыт – ол андаҕара суолтата суох, оттон ким Тангара Дьэтин кыһыл көмүһүнэн андаҕайбыт – ол хайаан да тылыгар турдаҕына табыллар диигит. ¹⁷Ньүдү-балайдар! Хайата ордук суолталааҕый: кыһыл көмүс дуу, биитэр кыһыл көмүһү сибэтии гынар Тангара Дьэтэ дуу? ¹⁸Өссө ким сиэртибэнньигинэн андаҕайбыт – ол андаҕара суолтата суох, оттон ким сиэртибэнньиккэ ууруллубут бэлэҕинэн андаҕайбыт – ол хайаан да тылыгар турдаҕына табыллар диигит. ¹⁹Ньүдү-балайдар! Хайата ордук суолталааҕый: бэлэх

* 23:8 *Христос* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

** 23:14 Сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу этии суох.

МАТФЕЙ 23

дуу, бэлэҕи сибэтии гынар сиэртибэнньик дуу? ²⁰ Ким бэлэх ууруллар сиэртибэнньигинэн андаҕайар, ол онно ууруллубу-тунан барытынан андаҕайар; ²¹ ким Тангара Дьэтинэн андаҕайар, ол Тангара Дьэтинэн уонна онно Олорооччунан андаҕайар; ²² ким халлаанынан андаҕайар, ол Тангара бүрүстүөлүнэн уонна бүрүстүөлгэ Олорооччунан андаҕайар.

²³ Сор-мун энигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эниги Тангараҕа мята, укроп, тмин үүнүүлэриттэн уон гыммыт биирин биэрэҕит, оттон Сокуон тыын суолталааҕын – кырдыктаах дьүүлү, амарах буолууну уонна итэҕэли – таһыччы умнубуккут. Биирин толоро сылдьангыт, атынын эмиэ умнуо суохтаах этигит. ²⁴ Хараҕа суох сирдыт-тэр, эниги бырдаҕын сиидэлээн барангыт, тэбиэнин мэҥиэс-тэҕит!

²⁵ Сор-мун энигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эниги иһиккит-хомуоскут таһын ыраас-тыгыт гынан баран, иһигэр тобус-толору гына дьонтон халаа-быт, албыннаан-түөкэйдээн ылбыт аскыт симиллэ сылдьар. ²⁶ Хараҕа суох фарисей! Бастаан иһитин иһин ыраастаа, оччоҕо таһа да ырааһырыа.

²⁷ Сор-мун энигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эниги тас көстүүлэрэ тупсаҕай эрэри, истэрэ толору киһи уңуоҕа, сытыйбыт өлүк буолбут кырааска-лаах хоруоптар курдуккут. ²⁸ Тас көрүнгүтүнэн көнө дьон кур-дук көстөбүт, искит буоллаҕына тобус-толору кубулҕат санаа, быртах быһыы буолбут.

²⁹ Сор-мун энигини күүтэр, сокуонньуттар уонна фарисейдар! Сирэй көрбөхтөр! Эниги пророктарга гробницалары тут-таҕыт, кырдыксыттар унуохтарын өйдөбүннүк таастарынан киэргэтэҕит, ³⁰ итиэннэ: „Өбүгэлэрбит кэмнэригэр олобуппут эбитэ буоллар, пророктар хааннарын тоҕууга куомуннаһыа суох этибит“, – диигит. ³¹ Инньэ гынан эниги пророктары өлөртөө-бүт дьон ыччата буоларгытын бэйэбитинэн туоһулуугут. ³² Чэ, кытаатын, аҕаларгыт буруйдарын ситэрэн биэрин! ³³ Моҕой-дор, эриэн үөн ыамалара! Гееннаҕа буруйданартан эниги хай-дах куотуоххутуй? ³⁴ Истин! Мин эһиэхэ пророктары, мууда-рай өйдөөхтөрү, үөрэтээччилэри ыталыыбын; кинилэри со-рохторун эниги өлөртүөххүт, кириэскэ тириэххит, сорохторун

синагогаларга кырбаххыт, куораттан куоракка үүрүөххүт. ³⁵Туох да буруйа суох Авель хааныттан саҕалаан, Тангара Дьэитин уонна сиэртибэннык икки ардыгар өлөрбүт киһигит Варахий уола Захария хааныгар тийэ, – туох баар кырдыксыт дьон сир үрдүгэр тохтубут хаана барыта эһигиттэн ирдэниллиэҕэ. ³⁶Кырдыгы эһиэхэ этэбин: ити барытын сэтэ-сэлээнэ бу көлүөнэҕэ кэлиэҕэ.

³⁷Оо, пророктары өлөртүүр, Тангара эйиэхэ ыппыт дьонун тааһынан тамныыр Иерусалим, Иерусалим! Хас төгүл Мин эн оҕолорун, көтөр бэйэтин оҕолорун кынатын анныгар мунньарын курдук, мунньуохпун баҕарбыппынай, оттон эн ону баҕарбатаҕын! ³⁸Дьэ ол иһин „Дьэит иччитэх хаалларылар“. ³⁹Мин эһиэхэ этэбин: „Айыы Тойон аатынан Кэлэн Иһээччи алгыстаах!“ дии иликкитинэ, эһиги Миигин көрүөххүт суоҕа».

Бүтэр уһук бэлиэлэрэ

24 Иисус Тангара Дьэиттэн баран эрдэҕинэ, бу Дьэе тутууларын Киниэхэ көрдөрөөрү, үөрэнээччилэрэ тийэн кэлбиттэрэ. ²Иисус кинилэргэ эппитэ: «Бу маны барытын көрөбүт дуо? Кырдыгы эһиэхэ этэбин: манна таастан таас орпокко, барыта урухталланыаҕа».

³Иисус Елеон хайатыгар соҕотоҕун олордоҕуна, үөрэнээччилэрэ Киниэхэ бэйэлэрэ эрэ тийэн кэлбиттэрэ: «Ити ханан буоларын биһиэхэ этиэн дуо? Эн кэлэргин итиэннэ бу дойду бүтэр уһуга кэлбитин биһиги туох бэлиэни көрөн билэбит?»

⁴Иисус эппитэ: «Эһиги, кимиэхэ да албыннаппат курдук, сэрэхтээх буолун. ⁵Элбэх киһи Мин ааппынан ааттанан кэлэн „мин Христоспун“ диэн үгүс дьону үктэтиэҕэ. ⁶Чугаһынан да, ырааһынан да сэрии турбут сураһын истиэххит, ол эрэри онтон куттанаайаҕыт; ити барыта буолуохтаах эрэри, өссө да бүтэр уһук буолбатах. ⁷Норуот норуоту, саарыстыба саарыстыбаны утары туруоҕа; сут, өлүүлээх сутул* саҕаланыаҕа, онон-манан сир хамсааһына буолуталыаҕа. ⁸Бу барыта – төрүүр талыы кириитэ»

* 24:7 *Өлүүлээх сутул* — сорох былгыгы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

эрэ. ⁹Ол саџана эһигини туган ылан сордуохтара-муннуохтара, өлөртүөхтэрэ; Мин туспуттан эһигини бары норуоттар абааһы көрүөхтэрэ. ¹⁰Оччоџо үгүстэр итэџэллэрин сүтэриэхтэрэ, бэйэ-бэйэлэрин таннарсыахтара, абааһы көрсүөхтэрэ. ¹¹Элбэх сымыйа пророктар үөдүйэн үгүс дьон өйүн-санаатын сүүйүөхтэрэ. ¹²Суута-сокуона суох быһыыланы элбээн, үгүс дьон таптала сойуоџа. ¹³Оттон ким тihэџэр тийэ тулуйбут – ол быһаньяџа. ¹⁴Бары норуоттар истэллэрин туһугар, Саарыстыба Евангелиета аан дойдуга барытыгар иһитиннэриллиэџэ; дьэ оччоџо бүтэр уһук тийэн кэлиэџэ.

¹⁵Онон, Даниил пророк өтө көрөн эппитин курдук, „иччитэх-сийии сидьинэ“ сибэтиэй сиргэ турарын көрдөххүтүнэ, (ааџааччы маны сөпкө өйдүөхтүн!) – ¹⁶Иудеяџа баар дьон хайаџа куоттуннар; ¹⁷ким дьэитин үрдүгэр сылдыбыт, ол тугу эмэ ылым этэ диэн дьэитигэр киирбэтин; ¹⁸ким ходуһаџа сылдыбыт, ол сонун ыла төннүбэтин. ¹⁹Барахан да буолуо ол кэмнэ оһоџостоох дьахталларга, эмийдээх оџолоох ийэлэргэ! ²⁰Эһиги куотуугут кыһынны кэмнэ эбэтэр субуотаџа түбэспэтин туһугар үнүн; ²¹тоџо диэтэххэ, ол саџана аан дойду айыллыаџыттан билингэ диэри буолбатах уонна хаһан да буолбат улуу кутурџана буолуоџа. ²²Өскөтүн Тангара ол кэми кылгаппатаџа буоллар, биир да тыһнар тыһнаах ордуо суох этэ; талыллыбыттар тустарыгар ол кэм кылгатыллыаџа. ²³Онно өскөтүн ким эмэ эһиэхэ көр, Христос манна баар эбэтэр Кини ол сылдыар диэтэџинэ, итэџэйимээрин. ²⁴Сымыйа христостар, сымыйа пророктар өрө тураннар, төһө кыалларынан талыллыбыт дьону кытта албыннга үктэтээрилэр, улуу бэлиэлэри, дьиктилэри көрдөрүөхтэрэ.

²⁵Бу туох буолуохтааџын Мин эһиэхэ эрдэттэн эттим. ²⁶Онон ким эмэ Кини иччитэх сиргэ сылдыар диэтэџинэ, онно барыман; манна саһа сылдыар, бу дьэџэ баар диэтэџинэ, итэџэйимэн. ²⁷Чаџылџан халлаанга барытыгар – илинтэн саџалаан арџаа саџахха диэри – сандаарыйарын курдук буолуо Кини Уолун кэлиитэ. ²⁸Ханна өлүк баар да, онно суордар мустуохтара. ²⁹Онтон, ол кэм кутурџана ааһаатын кытта, эмискэ „күн хараара өлүөџэ, ый сырдыгын биэрбэт буолуоџа, халлаантан сулустар суоллуохтара, халлаан күүстэрэ айгырыахтара“.

МАТФЕЙ 24

---

³⁰ Дьэ оччоҕо халлаанга Киһи Уолун бэлиэтэ көстүөҕэ; Киһи Уола сүдү күүстэнэн, албан аатыран былыттарга уйдаран иһэрин көрөн, сир норуоттара бары, мунур уһукка киирэн, ытаһахтара. ³¹ Кини Аанньалларын дуорааннаах турбаларыгар оонньото ыталыаҕа; оччоҕо кинилэр сир түөрт өттүттэн – халлаан биир саҕаҕыттан атын саҕаҕар тийэ – Кини талбыт дьонун хомуйуохтара.

³² Смоковницаны ылан көрүҥ: лабаалара хайыы-үйэ сымнаан, сэбирдэхтэрэ быган таҕыстахтарына, эһиги сайын чугаһабытын билэҕит. ³³ Ол курдук эһиги бу этиллибити барытын көрдөххүтүнэ, Кини кэлэн иһэр эбит, аанга турар диэн билиэххит. ³⁴ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: бу көлүөнэ өссө эстэ илигинэ, Мин эппитим барыта туолуоҕа. ³⁵ Сир-халлаан суола суох симэлийиэҕэ, оттон Мин тылым симэлийиэ суоҕа.

Кини кэлэр күнэ да, чааһа да биллибэт

³⁶ Оттон ол күнү да, чааһы да ким да билбэт, халлаанга баар Аанньаллар даҕаны* билбэттэр, арай Аҕам эрэ билэр. ³⁷ Ной кэмигэр хайдах этэй да, Киһи Уола кэлэригэр эмиэ оннук буолуоҕа. ³⁸ Улуу мотуок иннинэ, Ной ковчегка кириэр диэри, дьон аһыыллара-сииллэрэ, ойох ылалара, эргэ бараллара; ³⁹ улуу мотуок кэлэн барыларын имири эһиэр диэри, кинилэр тугу да сэрэйбэтэхтэрэ. Киһи Уола кэлиитигэр эмиэ оннук буолуоҕа. ⁴⁰ Ходуһаҕа сылдыар икки киниттэн биридэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа; ⁴¹ бурдук тарда турар икки дьахтартан биридэстэрэ ылыллыаҕа, атына хаалларыллыаҕа. ⁴² Онон сэргэх сылдыын: Тойоннут кэлэр күнүн эһиги билбэккит. ⁴³ Арай бири билэҕит: уоруйах түүн төһөҕө тийэн кэлэрин дьиэлээх хаһаайын билэрэ эбитэ буоллар, утуйбакка сэргэх олоруо этэ, дьиэтин аннын уоруйахха дьөлө хастарыа суох этэ. ⁴⁴ Онон эһиги эмиэ бэлэм буолуҥ: Киһи Уола эһиги үөһэтэх-ахтыбатах чааскытыгар тийэн кэлиэҕэ.

⁴⁵ Дьиэ хаһаайына чаҕардарын салайарга, кинилэри кэмигэр аһатарга анаан хаалларбыт эрэллээх, үтүө өйдөөх кулутун

---

* 24:36 *Аанньаллар даҕаны* – сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга «Аанньаллар даҕаны, Уола даҕаны».

курдук буолунг. ⁴⁶Тойоно кэлэн көрбүтэ – кулута кини эппитин барытын толоро сылдыар буоллабына, ол кулут алгыстаах. ⁴⁷Кырдыгы эһиэхэ этэбин: тойоно кинини туох баар бас билиитин барытын салайтара туруоруоҕа. ⁴⁸Оттон ол кулут хара санаалаах буолан: „Тойонум өтөрүнэн кэлиэ суоҕа“, – дии санаан, ⁴⁹бииргэ үлэлиир дьонун кырбаталаан, арыгыһыттары кытта иһэн-аһаан бардабына, – ⁵⁰хаһаайына кини күүппэтэх күнүгэр, үөйбэтэх түгэнигэр тийэн кэлиэбэ, ⁵¹итиэннэ кинини икки аңгы хайа охсон баран, сирэй көрбөхтөрү кытта биир дьылҕалыаҕа; онно ытабыл-сонгобул, тиис хабырыныыта буолуоҕа.

Уон кыыс туһунан домох

25 Ол сағана Халлаан Саарыстыбата маннык буолуоҕа. Санаан көрүн: арай уон кыыс күтүөттүү кэлиэхтээх кинини көрсөөрү, сибэтиинньиктэрин тутан тахсыбыттар. ²Кинилэртэн биэһэ муударай өйдөөх, биэһэ муударайа суох этилэр. ³Муударайа суохтара, сибэтиинньиктэрин илдэ тахсан баран, арыыларын ылбатахтар. ⁴Муударай кыргыттар буоллабына сибэтиинньиктэрин кытта иһиккэ арыыларын эмиэ ылбыттар. ⁵Күтүөт киһи уһаан барбытыгар кыргыттар бары улам нухарыйан утуйан хаалбыттар.

⁶Онтон арай түүн үөһүн сағана: „Чэйинг, күтүөт иһэр, Киниэхэ утары тахсын!“ – диэн хаһыы сатараабыт.

⁷Кыргыттар бары уһуктан, сибэтиинньиктэрин уотун күөдүппүттэр. ⁸Арыыта суох кыргыттар муударай кыргыттарга: „Биһиги уоппут умуллан эрэр, арыгытыттан бэрсин“, – диэбиттэр.

⁹„Арыыбыт барыбытыгар тийиэ суоҕа, – дэспиттэр муударай кыргыттар. – Онон атыылыыр дьонно баран атыыласпыккыт ордук буолуо“.

¹⁰Кыргыттар арыы атыылаһа барбыттарын кэннэ, күтүөт тийэн кэлбит, онон бэлэм турааччылар кинини кытта уруу маалаһыныгар киирсибиттэр; кэннилэриттэн ааны хатаан кэбиспиттэр.

¹¹Онтон били арыы атыылаһа барбыт кыргыттар тийэн кэлэн: „Тойоммуот! Тойоммуот! Биһиэхэ ас!“ – дэспиттэр.

¹²Күтүөт буоллабына кинилэргэ эппит: „Кырдыгы эһиэхэ этэбин: мин эһигини билбэппин“.

¹³ Онон өрүү сэргэх сылдын: эниги Киһи Уола төннөн кэлэр* күнүн да, чааһын да билбэккит.

Талаан туһунан домох

¹⁴ Өссө манньк домоҕу истин: биир киһи ыраах дойдуга аттанаары туран кулуттарын ынгыран ылан, баайын-дуолун барытын кинилэргэ туттарбыт. ¹⁵ Биирдэстэригэр кини биэс талаан** харчыны, атыныгар икки талаан, үһүстэригэр биир талаан харчыны — ким төһө кыахтаагынан көрөн — биэрбит, уонна барыахтаах сиригэр баран хаалбыт. ¹⁶ Биэс талааны ылбыт кулут баран, бу биэһин эргитэн, өссө биэһи эбии киллэрбит; ¹⁷ икки талааны ылбыт киһи, эмиэ итинник эргитэн, өссө икки талааны киллэрбит; ¹⁸ арай тойонуттан биир талааны ылбыт кулут тойонун көмүһүн илдьэн, сиргэ көмөн кистээн кэбиспит.

¹⁹ Тойонноро өр буолан баран, төннөн кэлэн били биэрбит үбүн хайдах туттубуттарын ыйыппыт. ²⁰ Биэс талааны ылбыт кулут өссө биэһи эбии аҕалан туран: „Тойонуом! Эн миэхэ биэрбит биэс талаангы эргитэммин, бу өссө биэс талааны киллэрдим“, — диэбит.

Тойоно эппит: ²¹ „Бэрт сөпкө гыммыккын, итэҕэллээх үтүө үлэһитим! Эн кыраҕа да ситэри итэҕэллээх эбиккин, онон эйиэхэ өссө улаханы итэҕэйиэҕим. Кэл, киир, тойонгун кытта бииргэ үөр-көт“.

²² Икки талааны ылбыт кулут эмиэ тийэн кэлэн: „Тойонуом! Эн миэхэ икки талааны биэрбитин; мин, ону эргитэммин, бу өссө икки талааны киллэрдим“, — диэбит.

²³ Тойоно киниэхэ эппит: „Бэрт сөпкө гыммыккын, итэҕэллээх үтүө үлэһитим! Эн кыраҕа да ситэри итэҕэллээх эбиккин, онон өссө улаханы эйиэхэ итэҕэйиэҕим. Кэл, киир, тойонгун кытта бииргэ үөр-көт“.

²⁴ Биир талааны ылбыт кулут эмиэ тийэн кэлэн: „Тойонуом! — диэбит. — Эн ыспатах сыһыгар быһар, тохпотох

* 25:13 *Киһи Уола төннөн кэлэр* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

** 25:15 *Талаан* — (грек. талант) 5000–6000 динарийга тэннээр грек манньыата.

хонуугар хомуйар кытаанах киһигин мин билэр этим. ²⁵ Ол иһин эйигиттэн куттанаммын, эн биэрбит биир талаангын буорга көммүтүм; онон харчын бу баар, бэйэн киэнгин төтөрү ыл“.

²⁶ Онуоха тойоно эппит: „Хара санаалаах көлөөк үлэһит! Мин ыспатахпын быһарбын, тохпотохпун хомуйарбын, хата, эн билэр эбиккин дии? ²⁷ Оччотугар бу көмүспүн эргитээччилэргэ биэриэхтээх этин, оччоҕо мин кэлэн биэрбиппин барыһы кытта ылыахтаах этим. ²⁸ Киниттэн талаанын былдыаан ылан, уон талааннаах киһиэхэ биэрин. ²⁹ Баардаахха өссө элбэтиллэн бэриллэһэ, оттон туга да суох киһиттэн баара кытта былдыаныаҕа. ³⁰ Бу туната суох үлэһити таһырдыа, ытабыл-сонгобул, тиис хабырыныта иһиллэр им балай харанатыгар бырабын“».

Мань кэпсээн баран Иисус эппитэ: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»*

Норуоттары дьүүлээһин

«³¹ Киһи Уола албан аатыран кэллэһинэ, сибэтиэй Аанньаллар эмиэ бары Кинини кытта кэллэхтэринэ, килбиэннээх бүрүстүөлүгэр олоруоҕа, ³² оччоҕо бары норуоттары Кини иннигэр туруоруохтара; маньыһыт барааннары козеллартан араарарын курдук, Кини барыларын икки аңыы араартыаҕа: ³³ барааннары Бэйэтин унга өттүгэр, оттон козеллары ханас өттүгэр туруортуоҕа.

³⁴ Онтон унга өттүгэр турааччыларга Ыраахтааҕы этиэҕэ: „Кэлин, Мин Аҕам алгыстаахтара, аан дойду айыллыабыттан эһиэхэ анаммыт Саарыстыбаны нэһилиэстибэҕэ ылыг. ³⁵ Мин аччык сырыттаһына, эһиги Миигин аһаппыккыт, утата сырыттаһына, утахпын ханнарбыккыт, кэлии киһи буолан кэлбиппэр дьыэтитигэр киллэрбиккит; ³⁶ Мин сыгыннаах сырыттаһына, эһиги Миигин тангыннарбыккыт, ыалдыбыппар кэлэн ыарыылаабыккыт, хаайыыга сыттаһына, Миэхэ кэлэ сылдыбыккыт“.

---

* 25:30 *Мань кэпсээн баран Иисус эппитэ: «Ким истэр кулгаахтаах истиэхтин!»* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

³⁷ Оччоѳо кырдыксыт дьон Киниэхэ этиэхтэрэ: „Тойоммуот, хаһан биһиги Эн аччык сылдьаргын көрөн аһаппыппытый? Эбэтэр утаппыккын көрөн, Эһиэхэ уу иһэрдибиппитий? ³⁸ Хаһан биһиги Эһигин, Эн айан киһитэ буола сылдьаргын көрсөн, дьиэбитигэр киллэрбиппитий? Биитэр сыгыннах сылдьаргын көрөн тангыннарбыппытый? ³⁹ Хаһан Эн ыалдыбыккар ыарыылаабыппытый, эбэтэр, хаайыыга сытаргын көрөн, Эһиэхэ тийэ сылдыбыппытый?“

⁴⁰ „Кырдыгы эһиэхэ этэбин, — диэн хоруйдуоѳа Ыраахтааѳы, — эһиги Мин бу саамай кыра бырааттарбыттан биирдэстэригэр онгорбут үтүөѳүт — ол Миэхэ онгорбут үтүөѳүт“.

⁴¹ Онтон хаһас диэки турааччыларга Кини этиэѳэ: „Кырамыттар, кээр буолун Миигиттэн! Эһиги адьарайга уонна кини аанньалларыгар аһаммыт умуллубат уокка киирин! ⁴² Мин аччык сырыттаһына, эһиги Миигин аһаппатаххыт, утата сырыттаһына, эһиги Миэхэ уу иһэппэтэххит; ⁴³ Мин айан киһитэ буолбутум, ону эһиги дьиэѳитигэр киллэрбэтэххит; Мин сыгыннах этим, ону эһиги тангыннарбатаххыт; ыалдыбытым даѳаны, хаайыыга даѳаны сыппытым, онно Миэхэ кэлэ сылдыбатаххыт“.

⁴⁴ Оччоѳо кинилэр эмиэ этиэхтэрэ: „Тойоммуот, хаһан биһиги Эн аччык сылдьаргын, утаппыккын, эбэтэр айанньыт буолбуккун, эбэтэр сыгыннаххын, ыалдьаргын, хаайыыга сытаргын көрөн Эһиэхэ көмөлөспөтөхпүтүй?“

⁴⁵ Оччоѳо Кини этиэѳэ: „Кырдыгы эһиэхэ этэбин: эһиги Мин бу саамай кыра бырааттарбыттан биирдэстэригэр онгорботох үтүөѳүт — ол Миэхэ онгорботох үтүөѳүт“.

⁴⁶ Оччоѳо кинилэр бараммат мунна барыахтара, оттон кырдыксыт дьон бараммат олоххо кириэхтэрэ».

Иисус Христуу утары куомуннаһыы

26 Иисус бу этиитин түмүктээн баран, үөрэнээччилэригэр эппитэ: ² «Аны икки күнүнэн Паасха буоларын эһиги билэѳит. Онно Киһи Уолун тутаннар, кириэскэ тиирдэрэ биэриэхтэрэ».

³ Каиаѳа диэн архиерей дыбарыаһыгар атын архиерейдар, сокуонньуттар* уонна норуот аѳа баһылыктара мустаннар,

---

* ^{26:3} *Сокуонньуттар* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

⁴ Иисүһү дьон билбэтинэн тутан ылан өлөрөргө киксибит-тэрэ. ⁵ «Ол эрээри бырааһынньыкка түбэһиннэримиеһин, норуокка улахан айдаан тахсын сөп», — диэн сүбэлэспит-тэрэ.

Вифанияҕа арыынан аҕааһын

⁶ Иисус Вифанияҕа кэлэн, аранг буола сылдыбыт Симон дьиэтигэр олордобуна, ⁷ биир дьахтар, алебастр иһиккэ үчүгэй сыттаах күндү арыыны аҕалан, Кини төбөтүгэр куппута.

⁸ Үөрэнээччилэрэ мань көрөн абаран: «Тоҕо ити күндү арыыны барыырый? — дэспиттэрэ. — ⁹ Бу арыыны үрдүк сыанаҕа атыылаан баран, харчытын дьадангыларга түнэтиэххэ сөп этэ буолбат дуо?»

¹⁰ Иисус кинилэр сөбүлээбэтэхтэрин билэн эппитэ: «Эһиги кинини тоҕо симитиннэрэбит? Кини Миэхэ үтүнү онордо эбээт. ¹¹ Дьадангылар эһигини кытта өрүү бииргэ буолуохтара, оттон Мин өрүү эһигини кытта бииргэ буолуом суоҕа. ¹² Бу арыыны Мин эппэр кутан, кини Миигин харалларга бэлэмнээтэ. ¹³ Кырдьыгы эһиэхэ этэбин: Евангелие бу сир үрдүгэр ханна да иһитиннэриллибитин иһин, кинини өрүү өйдүү-саныы сылдыһахтара, кини тугу онорбута ахтылла туруоҕа».

Иуда Искариот таннарарга быһаарынар

¹⁴ Онуоха Уон Иккиэлэртэн биирдэстэрэ, Иуда Искариот диэн киһи, архиерейдарга баран: ¹⁵ «Мин Иисүһү эһиэхэ туттардахпына, эһиги миэхэ тугу биэриэххитий?» — диэн ыйыппыта. Киниэхэ отут үрүн көмүс манньыаты ааҕан биэрбиттэрэ. ¹⁶ Бу кэмтэн ыла кини Иисүһү таннарар тоҕоостоох түгэни була сатыы сылдыбыта.

Айыы Тойон Аһылыга

¹⁷ Көтөхтөрүүтэ суох Килиэп бырааһынньыгын бастакы күнүгэр Киниэхэ үөрэнээччилэрэ кэлэн: «Паасханы Эһиэхэ ханна бэлэмниибитий?» — диэн ыйыппытара.

¹⁸ Иисус куоракка биир киһиэхэ тийэн манньык этэллэригэр соруйбута: «Үөрэтээччи „Чааһым чугаһаата, онон үөрэнээччилэрбин кытта эн дьиэҕэр Паасханы бырааһынньыктыам этэ“ диэн

илдбйиттиир». ¹⁹ Үөрэнээччилэрэ Иисус соруйбутун барытын толорон, паасханы* бэлэмнээбиттэрэ.

²⁰ Киэхэ буолбутугар, Иисус уон икки үөрэнээччитин кытары аһаары өттүгэстээн сыппытара**. ²¹ Аһылык кэмигэр Кини эппитэ: «Кырдыгы эһиэхэ этэбин: эһигиттэн бииргит Миигин таннарыаҕа».

²² Мантан күүскэ санаарҕааннар, бары биир-биир Киниттэн: «Тойонуом, ол ама мин буолуом дуо?» — диэн ыйыппытара.

²³ Миигин кытта тэнгэ бүлүүдэҕэ илиитин ууммут, ол Миигин таннарыаҕа, — диэбитэ Иисус. — ²⁴ Киһи Уола, Кини туһунан суруллубутун курдук, баран иһэр, ол эрээри сор-мун күүтэр Киһи Уолун таннарааччыны! Ол киһи олох да төрөөбөтөҕө буоллар ордук буолуо этэ».

²⁵ Маныаха таннарыахсыт Иуда Киниттэн: «Ол ама мин буолуом дуо, Равви?» — диэн ыйыппыта.

Иисус киниэхэ: «Эн бэйэн эттин», — диэбитэ.

²⁶ Аһы олодохторуна, Иисус килиэби ылан алҕаан баран, тоһутан үөрэнээччилэригэр түнэппитэ уонна: «Мань ылан сиэн: бу Мин Этим-сииним», — диэбитэ.

²⁷ Онтон иһити ылан Танараҕа махтанан баран, кинилэргэ биэрэ туран эппитэ: «Бары бу иһиттэн иһин. ²⁸ Бу бар дьон аһыыта-буруйа бырастыгы буоларын туһугар тохтор, Саҥа*** Кэс Тылы бигэргэтэр Мин Хааным. ²⁹ Эһиэхэ этэбин: Аҕам Саарыстыбатыгар саҥа арыгыны эһигини кытта иһиэхпэр диэри, Мин аны бу арыгыттан — виноград отонуттан — испэппин».

³⁰ Айхал ырыаларын ыллаан баран, кинилэр Елеон хайатыгар барбытара.

Петр мэлдьэһиэхтээҕин өтө көрүү

³¹ Онтон Иисус кинилэргэ эппитэ: «Суруйууларга „Маньыныты сууһардахпына, үөр бараан үрүө-тараа ыһыллыаҕа“ диэн

* 26:19 Паасха бырааһынньыгын сүрүн бүлүүдэтэ — аһы оту кытта буспут бараан эбэтэр козел оҕотун этэ — эмиэ «паасха» диэн ааттанара.

** 26:20 *Өттүгэстээн сыппытара* — еврейдэр, гректэртэн ылбыт үгэстэринэн, улахан бырааһынньыктарга, ордук Паасхаҕа, өттүгэстээн сытан аһыллара.

*** 26:28 *Саҥа* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.

этиллибитин курдук, бу түүн эниги бука бары Миигиттэн тэ-йиэххит. ³²Ол эрэри Мин тиллэн баран энигини Галилеяҕа күү-түөбүм».

³³«Бары да Эйигиттэн тэйбиттэрин иһин, мин хаһан да тэ-йиэм суоҕа!» – диэбитэ Петр.

³⁴Иисус эппитэ: «Кырдыгы эйиэхэ этэбин: Бу түүн бөтүүк хаһытыгы илигинэ, эн Миигиттэн үстэ аккаастаныабын».

³⁵«Эйигин кытта өлүөм да буоллар, Эйигиттэн аккаастаным суоҕа», – диэбитэ Петр. Үөрэнээччилэр эмиэ бары итинник эппиттэрэ.

Гефсиманияҕа

³⁶Бу кэнниттэн Иисус кинилэри кытта бииргэ Гефсимания диэн сиргэ кэлэн эппитэ: «Мин баран үнгэн кэлиэхпэр диэри, эниги манна олоро түһүн». ³⁷Итиэннэ Бэйэтин кытта Петры уонна Зеведей икки уолун илдьибитэ. Иисус кутурҕанҕа ылларан санаарҕаан-туоххаһыйан, ³⁸кинилэргэ эппитэ: «Дууһам өлөр кутурҕанҕа ылларда; утуйуман, манна Миигин кытта бииргэ олоро түһүн».

³⁹Итиэннэ, кыратык тэйэн баран, сиргэ умса түһэн үһпүтэ: «Аҕаккаам! Кыаллар буоллаҕына, бу эрэй-буруй иһитэ Миигин тумнан аастын. Ол эрэри Мин көңүлбүнэн буолбатын, Эн көңүлгүнэн буоллун».

⁴⁰Онтон төннөн кэлэн көрбүтэ, үөрэнээччилэрэ утуйа сыталлара. «Саатар, биир чаас Миигин кытта сэргэх сылдьар кыаххыт суох дуу? – диэбитэ Кини Петрга. – ⁴¹Утуйуман, тургутууну тулуйар туһугар үһүн. Тыын сэргэх, эт-хаан мөлтөх».

⁴²Онтон эмиэ иккиһин тэйиччи баран, бу курдук үһпүтэ: «Аҕаккаам! Бу эрэй-буруй иһититтэн Мин испэтим сатамат буоллаҕына, Эн көңүлүн буоллун».

⁴³Төннөн кэлэн көрбүтэ: үөрэнээччилэрэ, халтаһалара ыраан, эмиэ утуйан хаалбыт этилэр. ⁴⁴Кини өссө биирдэ кинилэртэн тэйиччи баран, үсүһүн били эппитин хатылаан үһпүтэ.

⁴⁵Онтон үөрэнээччилэригэр кэлэн эппитэ: «Эниги кэм да утуйа, сынньана сытабыт дуу? Көрүң, Кини Уола аньыылаахтар илиилэригэр бэриллэр чааһа туолла. ⁴⁶Туруң, бардыбыт: таһнарааччы хайыы-үйэ чугаһаата».

Иисус Христос тутулуула

⁴⁷ Мань этэн бүтэ да илигинэ, Уон Иккиэлэртэн биирдэстэрэ Иуда тийэн кэлбитэ. Кинини кытта архиерейдар уонна норуот аҕа баһылыктара ыппыт болоттоох, үөрбэлээх халын элбэх дыно кэлсибиттэрэ. ⁴⁸ Таннарыахсыт кэлбит дыонно бэлиэ биэриэх буолан эрдэттэн: «Мин уураабыт Киһибин тутуарын. Ол Иисус буолуо», – диэн кэпсэтиилээх этэ. ⁴⁹ Кини быһа Иисуска тийэн: «Равви, эбэрдэлиибин!» – диэн баран, Кинини күүскэ уураан ылбыта.

⁵⁰ «Доҕоор, бу туох сорукутанан кэллин?» – диэбитэ Иисус.

Кинини саба түһэн тутан ылбыттара. ⁵¹ Иисус үөрэнээччилэриттэн биирдэстэрэ батаһын хаба тардан ылан, архиерей култун кулгааҕын быһа охсубута.

⁵² Батаскын кыыныгар ас, – диэбитэ Иисус киниэхэ. – Батастанар киһи батастан өлүөҕэ. ⁵³ Эбэтэр эн Миигин Аҕатыттан көмө көрдөһөр кыаҕа суох дии саныыгын дуу? Көрдөһөрүм буоллар, Кини уон икки легионтан да ордук элбэх Аанһалы Миэхэ ытыа этэ. ⁵⁴ Ол эрэри оччоҕо Суруйууларга этиллибит хайдах туолуо этэй?»

⁵⁵ Онтон Иисус кэлбит дыонно эппитэ: «Эһиги Миэхэ, оросуойу тутардыы, болоттонон, үөрбэлэнэн кэлбиккит. Мин күн аайы Тангара Дьэтигэр олон үөрэтэрим да, эһиги Миигин туппатаххыт. ⁵⁶ Ол эрэри бу барыта, пророктар суруйбуттара туоларын түһүгэр, буолла». Онуоха үөрэнээччилэрэ бука бары Кинини хаалларан, куотан хаалбыттара.

Синедрионна

⁵⁷ Иисуһу туппут дыон Кинини Каиафа архиерейга илдьибиттэрэ; онно сокуонһуттар уонна аҕа баһылыктар хайыы-үйэ мустубут этилэр. ⁵⁸ Петр Кинини ыраахтан батыһан, архиерей тиэргэнигэр киирсибитэ уонна бу барыта тугунан бүтэрин көрөөрү, чаҕардар тастарыгар кэлэн олоҕубута.

⁵⁹ Архиерейдар, аҕа баһылыктар уонна синедрион бүтүүнэ Иисуһу өлөрөргө уураары, Кинини утары сымыйа туоһулары

---

* 26:50 *Доҕоор, бу туох сорукутанан кэллин?* – эбэтэр «Доҕоор, тугу сорукутанан кэлбиккин толор».

була сатыллара. ⁶⁰Төһө да элбэх сымыйа туоһу кэлбитин үрдүнэн, буруйдуур сылтағы бири да кыайан булбатахтара. Дьэ онтон кэмниэ-кэнэҕэс икки киһи кэлэн: ⁶¹«Бу Киһи Таңара Дьэтин урусхаллаан баран, үс күн иһигэр саңаттан тутар кыахтаахпын диир этэ», – диэбиттэрэ.

⁶²Архиерей туран Иисустан: «Тоҕо хоруйдаабаккын? – диэн ыйыппыта. – Эбэтэр ити буруйдууларыгар тугу да утары этэр кыағын суох дуу?» ⁶³Иисус саңарбатаҕа.

Онуоха архиерей эппитэ: «Тыыннаах Таңара аатынан Эйигин модьуйабын: биһиэхэ эт – Таңара Уола Христос Эн дуо?»

⁶⁴«Эн итинник этэбин, – диэбитэ Иисус. – Оттон Мин эһиэхэ этэбин: аны мантан иннэ эһиги Киһи Уола Сүдү Күүстээх Таңара уна өттүгэр олорорун уонна халлаан былыттарыгар уйдаран иһэрин көрүөххүт».

⁶⁵Мань истэн архиерей таңаһын хайа тардыммыта: «Таңараны холуннара турар! Бу кэннэ өссө туох туоһутугар наадыабытый? Таңараны холуннарбытын сибилегин бэйэҕит иһиттигит!

⁶⁶Онон эһиги быһаарыгыт тугуй?»

«Буруйу онорбутун быһыытынан өлүөхтээх!» – диэн хардарытара атытара.

⁶⁷Онтон Иисуһу сирэйгэ силлээн, иэдэскэ охсуолаан барытара; Кинини сирэйгэ охсо-охсо: ⁶⁸«Чэ эрэ, Христос, ким эйигин охсубутун эт!» – дииллэрэ.

Петр мэлдьэҕэ

⁶⁹Оттон Петр тас тиэргэнгэ олорбута. Биир чабар кыыс киниэхэ чугаһаан кэлэн: «Эн эмиэ Галилея Иисуһун кытта сылдыарын», – диэбитэ.

⁷⁰Петр, бары истэн олодохторуна: «Эн ити тугу этэргин билбэппин», – диэн мэлдьэһэн кэбиспитэ.

⁷¹Кини олбуор ааныгар баран эрдэбинэ, аны атын дьахтар, кинини таба көрөн, онно турар дьонго: «Бу киһи эмиэ Иисус Назорейдыын бииргэ сылдыара», – диэбитэ.

⁷²Петр андаҕайан туран иккиһин: «Мин ити Кинини билбэппин!» – диэн мэлдьэспитэ.

⁷³Чочумча буолаат онно турбут дьон киниэхэ тийэн кэлбиттэрэ: «Эн чахчы кинилэртэн биирдэстэринэҕин. Саңаҕыттан да биллэр».

⁷⁴ Онуоха Петр: «Мин ити Киһини билбэппин!» — диэн сиринэн-халлаанынан андаҕайбыта.

Сонно тута бөтүүк хаһытаабыта. ⁷⁵ Петр эмискэ Иисус: «Бөтүүк хаһытыгы да илигинэ, эн Миигиттэн үстэ аккаастаныан», — диэбитин өйдөөн кэлбитэ. Уонна антах тахсан уйахайа суох ытаабыта.

27 Сарсыарда эрдэ архиерейдар норуот аҕа баһылыктарын кытта бары бииргэ мустаннар, Иисуһу өлөрөргө уурар туһунан сүбэ мунһах онгорбуттара. ² Киһини кэлгийэн баран Рим анаабыт баһылыгар, Понтий Пилакка*, ильдэн туттарбыттара.

Иуда моннон өлүүтэ

³ Таннарыахсыт Иуда Иисуһу өлөрөргө уурбуттарын билэн баран, кэмсинэн отут үрүҥ көмүс манһыатын архиерейдарга уонна аҕа баһылыктарга төттөрү ильдэн биэрбитэ. ⁴ «Буруйа суох Киһини атыылаан аһыыны онһуннум», — диэбитэ кини.

«Онно биһиги туохпут кыһалҕатай? Бэйэн кыһалҕан буоллаҕа», — дэспиттэрэ анараанһылар.

⁵ Иуда үрүҥ көмүс манһыаттарын Тангара Дьэтин муостатыгар тоҕо ыһаат, баран моннон өлбүтэ.

⁶ Архиерейдар харчыны хомуйан ылаат: «Бу киһи хаанын төлөбүрү, онон маны Тангара Дьэтин хаһынатыгар угар табыллыбат», — диэн быһаарбыттара.

⁷ Сүбэлэһэн баран, кэли дьону көмөөрү, бу харчыга туойунан күөс охсооччу сирин атыылаһан ылбыттара; ⁸ ол иһин бу сир күн бүгүҥнэ диэри «Хааннаах Хонуу» диэн ааттанар. ⁹ Онон Иеремия пророк өтө көрөн эппитэ туолбута: «Отут үрүҥ көмүс манһыаты — бу Кини сыаната диэн Израиль норуота быспыт сыаналарын — ыланнар, ¹⁰ Айы Тойон миэхэ эппитин курдук, күөс охсооччу сирин атыыласпыттара».

Пилат дыбарыаһыгар

¹¹ Иисус аны баһылык иннигэр турбута. «Иудей ыраахтааҕыта Эн дуо?» — баһылык Киниттэн ыйыппыта.

---

* 27:2 Понтий Пилакка — сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «Пилакка».

«Эн итинник этэбин», – диэн хоруйдаабыта Иисус.

¹² Архиепайдар уонна аҕа баһылыктар буруйдааһыннарыгар Кини туох да диэн саҕарбатаҕа. ¹³ «Эйигин итинник элбэххэ буруйдуулларын Эн истибэккин дуо?» – диэбитэ Пилат Киниэхэ. ¹⁴ Пилат улаханлык дьиктиргин иһин, Иисус биир да ыйытыга хоруйдаабатаҕа.

¹⁵ Бырааһынныкка баһылык биир хаайыылааҕы, норуот талбыт киһитин, босхолуур үгэстээҕэ. ¹⁶ Ол саҕана хаайыыга Варавва* диэн киэнник биллибит хаайыылаах сыппыта. ¹⁷ Дьон мустубутугар, Пилат ыйыппыта: «Кими босхолотуоххутун баҕараҕыт: Варавваны дуу, Христос диэн ааттаах Иисусу дуу?» ¹⁸ Иисусу ордугурҕуур санааттан туттарбыттарын Пилат билэр этэ. ¹⁹ Дьүүлүүр үрдүк кириэһилэтигэр олодобуна, ойоҕо киниэхэ киһи ытан: «Ол Кырдыксыт Киниэхэ туох да куһаҕаны онорума. Бөлүүн түһээн Кини туттан эрэй-буруй бөҕөтүн көрдүм», – диэн илдьиттээбитэ. ²⁰ Ол эрэри архиепайдар уонна аҕа баһылыктар норуоту кигэн Варавваны босхолотторор, оттон Иисусу өлөртөрөр күрдүк көрдөһүннэрбиттэрэ.

²¹ Баһылык кинилэртэн хат ыйыппыта: «Бу икки киһитэн хайатын босхолотуоххутун баҕараҕыт?»

«Варавваны!» – дэспиттэрэ.

²² «Оччоҕо Христос диэн ааттаах Иисусу хайыыбынай?» – Пилат ыйыппыта.

«Кириэскэ тиир – Кинини!» – диэн хаһытаспыттара бука бары.

²³ «Кини туох куһаҕаны онорбутай?» – Пилат ыйыппыта.

«Кириэскэ тиир – Кинини!» – өссө күүскэ үөгүлэспиттэрэ.

²⁴ Пилат туох да туһалаабатын, аймалҕан өссө күүһүрэн иһэрин көрөн, уу аҕалтаран, норуот көрөн турдаҕына, илиитин сууммута: «Бу Кырдыксыт Кини хааныгар** мин буруйум суох. Эһиги эппиэттиэххит!»

²⁵ Норуот киниэхэ: «Буруйа биһиэхэ итиэннэ биһиги оҕолорбутугар түстүн!» – диэн хардарбыта.

* 27:16-17 *Варавва* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «Иисус Варавва».

** 27:24 *Бу Кырдыксыт Кини хааныгар* – сорох быллыргы гректии илиинэн суруйууга «Бу Кини хааныгар».

²⁶ Онуоха Пилат Варавваны босхолообута, отгон Иисуху кымныынан таһыйтаран баран* кириэскэ тиирдэрэ биэрбитэ.

***Рим буйуннара Иисус Христу
элэк онгостолор***

²⁷ Баһылык буйуннара Иисуху дыбарыас тиэргэнигэр хаһаарымаҕа илдьэн, тула бүтүн этэрээти муспуттара. ²⁸ Таһаһын устан баран, санныгар кыһыл сону** саба бырахпыттара; ²⁹ төбөтүгэр хатыылаах ыарҕаттан өрүллүбүт веннок кэтэрдибиттэрэ, уна илиитигэр торуоска туттарбыттара, ол кэннэ иннигэр сөһүргэстээн туран: «Иудей Ыраахтааҕыта туругурдун!» — диэн күлүү-элэк онгостон эбэрдэлээбиттэрэ. ³⁰ Итиэннэ Киниэхэ силлээбиттэрэ-хаахтаабыттара, торуосканы ылан, төбөҕө охсуолаабыттара. ³¹ Дуоһуйа күлүү-элэк онгостон баран, кыһыл сонун устан Бэйэтин таһаһын тангыннарбыттара уонна өлөрө илдьибиттэрэ.

Кириэскэ тирири

³² Куораттан тахсан иһэн, аара Симон диэн Киринеяттан төрүт-тээх киһини көрсүбүттэрэ. Киниэхэ күһэйэн туран Иисус кириэһин сүктэрбиттэрэ. ³³ Голгофа, ол аата «Бас унуоҕа» диэн ааттаах сиргэ кэлэн, ³⁴ үөстээх арыгыны иһэрдэ биэрбиттэрин Иисус амсайан көрөн баран, иһиэн баҕарбатаҕа. ³⁵ Кинини кириэскэ тиирэн баран, сэрэбиэй быраҕан, таһаһын үллэстибиттэрэ, ³⁶ уонна аттыгар манаан олоорбуттара. ³⁷ Төбөтүн үрдүнэн буруйун көрдөрөр «Бу Иисус, иудей Ыраахтааҕыта» диэн суруктаах хаптаһыны саайбыттара. ³⁸ Иисуху кытта бииргэ өссө икки ороспуйу тиирбиттэрэ: биирин Кини унга өтүгэр, атынын хангас өтүгэр.

³⁹ Ааһан иһээчилэр, төбөлөрүн кэбиннэтэ-кэбиннэтэ: ⁴⁰ «Ээй, Таһара Дьэитин урусхаллаан баран үс күнүнэн туттааччы! Таһара Уола буоллаххына, Бэйэбин быһһан, кириэскиттэн түс!» — диэн үөбэн аһаллара.

---

* ^{27:26} *Таһыйтаран баран* — тиириллэргэ ууруллубут киһини унуох, тимир тигилибит тири кымныытынан таһыйаллара, оччоҕо киһи этэ унуоҕар тийэ тырыта барара.

** ^{27:28} *Кыһыл сон* — Рим буйуна бүрүнэр кыһыл плащ соно.

⁴¹ Архирейдар сокуонньуттардыын уонна аҕа баһылыктардыын эмиэ күлүү гыммыттар: «⁴² Атыттары быһыһыра, оттон Бэйэтин быһанар кыаҕа суох! Израиль Ыраахтааҕыта эбит буоллаҕына, сибилигин кириэстэн түстүн, оччоҕо биһиги Кинини итэҕэйиэхпит. ⁴³ Эрэнэрэ бэрдэ дии, Тангара Кинини сөбүлүүр буоллаҕына, билигин эрэйтэн быһаатын ээ. „Тангара Уолабын“ дэнэр этэ буолбаат!» ⁴⁴ Атыгар тиириллэн турар ороспуойдар эмиэ Кинини үөхпүттэрэ.

Иисус Христос өлүүтэ

⁴⁵ Алта чаастан тоҕус чааска диэри* сир үрдүгэр ыас хараҥа бүрүүкээн турбута. ⁴⁶ Тоҕус чаас саҕана Иисус улаханлык хаһытаабыта: «Или, Или! Лама савахфани?» (Ол аата, тылбаастаатахха: «Тангарам! Тангарам! Тоҕо Эн Миигин хааллардын?» – диэн.)

⁴⁷ Атыгар турбут дьонтон сороҕо ону истэн: «Илияны ыгырар», – дэспиттэрэ.

⁴⁸ Сонно биирдэстэрэ сүүрэн тийэн гуупкаҕа уксууһу оборторбута уонна тайахха иилэн баран, иһэрдээри, Кини уонугар даҕайбыта. ⁴⁹ Оттон атыттар эппиттэрэ: «Бэйи тохтоо эрэ, Илия Кинини быһыһы кэлэр эбит дуу, суох дуу, көрүөххэ».

⁵⁰ Иисус өссө төгүл улаханлык хаһытаат, тыһына быстыбыта.

⁵¹ Дьэ онуоха Тангара Дьээтин иһинээҕи быһа үөһэттэн аллараанна диэри икки аҕы хайа барбыта; сир хамсаан дьыгидийбитэ, очуос таастар хабырыттыбыттар, ⁵² хоруоптар аһыллыбыттар, сибэтийдэртэн элбэх киһи тиллэн, хоруоптарыттан тахсыбыттар. ⁵³ Кэлин, Иисус тиллибитигэр кинилэр сибэтиэй куоракка киирбиттэрин элбэх дьон көрбүттэрэ.

⁵⁴ Сир хамсааһынын онно туох буолбутун барытын көрөн турбут сотник итиэннэ кинини кытта бииргэ Иисуһу манаабыт харабыллар: «Кини чахчы Тангара Уола эбит!» – диэн улаханлык куттаммыттар.

⁵⁵ Иисуһу Галилеяттан ыла батыһан кэлбит, Киниэхэ сулууспалаабыт үгүс дьахталлар ыраахтан итини барытын көрөн туралара. ⁵⁶ Олор ортолоругар Мария Магдалина, Иаковгаах Иосия ийэлэрэ Мария уонна Зеведей уолаттарын ийэлэрэ бааллара.

---

* 27:45 *Алта чаастан тоҕус чааска диэри* – күн ортотуттан күнүс үс чааска диэри.

Иисус Христуу харайыы

⁵⁷ Киэһэрбитигэр Аримафеяттан төрүттээх Иосиф диэн баай киһи, эмиэ Иисус үөрэнээччитэ, тийэн кэлбитэ. ⁵⁸ Кини Пилакка кэлэн Иисуһу көрдөөбүтэ. Пилат биэрэллэригэр дыһайбыта. ⁵⁹ Иосиф тийэн Иисуһу ылан ыраас тагаска суулаабыта уонна ⁶⁰ очуоска хаһан оҥоһуллубут бэйэтин саҥа хоруобугар илдьэн сытыарбыта; барарыгар аанын улахан тааһынан бүөлээбитэ. ⁶¹ Оттон Мария Магдалина уонна атын Мария хаспах иннигэр олорон хаалбыттара.

Хоруон таһыгар манабыл туруоруу

⁶² Сарсыныгар Бэлэмнэнии күнүн* кэнниттэн, архиерейдар уонна сокуонньуттар мустаннар, Пилакка кэлбиттэрэ: «⁶³ Тойоммут! Биһиги били албынныт тыыннаах сылдьан „Үс күн буолан баран тиллиэҕим“ диэн эппитин өйдөөн кэллибит. ⁶⁴ Аны үөрэнээччилэрэ түүн кэлэн уоран ылан баран, норуокка тилиннэ диэн кэпсиэхтэрин сөп, онон бу үс хонук туолуор диэри, хоруобу манатарга бирикээстээ. Кэнники албына бастакытынааҕар өссө куһаҕан буолуоҕа».

⁶⁵ Пилат эппитэ: «Эһиги бэйэҕит харабыллааххыт, онон хайдах билэргитинэн баран харабыллаан».

⁶⁶ Кинилэр тийэннэр, хаспах аан тааһын хам бэчээттээн баран аттыгар манабыл туруорбуттара.

Иисус Христос тиллиитэ

28 Субуота ааспыта. Нэдиэлэ бастакы күнүгэр, сарсыарда бэрт эрдэ, Мария Магдалина уонна атын Мария хоруобу көрө барбыттара.

² Эмискэ күүстээх сир хамсааһына буолбута: Халлаантан Айыы Тойон Аанньала түһэн, хаспах аан тааһын сыҕарытан баран, таас үрдүгэр олоҕобута. ³ Кини сирэйэ чаҕылҕан курдуга, таҥаһа хаар манган этэ; ⁴ харабыллар, титирэстэһэ түһээт, уолуйбуттара бэрдиттэн өлбүт курдук таалан хаалбыттара.

* 27:62 *Бэлэмнэнии күнэ* — бээтинсэ, субуота бырааһынньыгар бэлэмнэнэр күн.

«⁵Оттон эһиги куттаныманг, – диэбитэ Аанньал дьахталларга. – Мин билэбин: эһиги кириэскэ тириллибит Иисуһу көрдүүгүт. ⁶Кини манна суох: Бэйэтэ эппитин курдук тиллибитэ. Кэлэн көрүң, Айыы Тойон* сыппыт сирэ бу баар. ⁷Уонна түргэнник үөрэнээччилэригэр тийэн „Иисус өлбүттэртэн тиллибит, эһигини Галилеяҕа көһүтэр. Кинини онно көрүөххүт“ диэн этинг. Эһиэхэ тугу эппиппин өйдөөн кэбиһин».

⁸Кинилэр хаспахтан бэрт тиэтэлинэн тахсан, улаханлык куттанан да, үөрэн да, Кини үөрэнээччилэригэр кэпсии сүүрбүттэрэ. ⁹Үөрэнээччилэргэ биллэрэ баран истэхтэринэ**, эмискэ Иисус утары көрсөн: «Үөрүң-көтүң!» – диэн эҕэрдэлээбитэ. Дьахталлар сүүрэн кэлэн, Кини иннигэр сөһүргэстии түспүттэрэ, атаҕын кууспуттара.

¹⁰«Куттаныманг, – диэбитэ Иисус, – баран бырааттарбар этинг, Галилеяҕа тийдиннэр. Миигин онно көрүөхтэрэ».

Харабыллары атыылаһыы

¹¹Кинилэр барбыттарын кэннэ, сорох харабыллар куоракка кэлэн, туох буолбутун барытын архиерейдарга кэпсээбиттэрэ. ¹²Анараангылар аҕа баһылыктары кытары түмсэн сүбэлэһэн баран, харабылларга элбэх харчыны биэрбиттэрэ ¹³уонна эппиттэрэ: «Эһиги дьонно түүн, утуйа сыттаһытына, үөрэнээччилэрэ кэлэннэр, Кинини уоран ылбыттар диэн кэпсээн. ¹⁴Оттон сурах баһылыкка тийдэҕинэ, биһиги кинини тылбытыгар киллэриэхпит, эһигини моһуоктатаһыт суоҕа». ¹⁵Харабыллар, харчыны ылан баран, хайдах кикпиттэрин курдук кэпсээбиттэрэ; бу сурах иудейдар ортолоругар киэнник тарҕанан, күн бүгүңгэ да диэри баар.

Улуу Сорудах

¹⁶Уон биир үөрэнээччи Галилеяҕа, Иисус ыйбыт хайатыгар барбыттара. ¹⁷Кинилэр, Иисуһу көрөн, сөһүргэстээн туран Киниэхэ сүгүрүйбүттэрэ, оттон сорохторо саарбахтаабыттара. ¹⁸Иисус кэлэн кинилэри кытта кэпсэппитэ. Кини эппитэ:

* 28:6 *Айыы Тойон* – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга «Кини».

** 28:9 *Үөрэнээччилэргэ биллэрэ баран истэхтэринэ* – сорох былыргы гректин илиинэн суруйууга бу тыллар суохтар.

МАТФЕЙ 28

«Халлаанга да, сиргэ да былаас барыта Миэхэ бэрилиннэ. ¹⁹ Онон барангыт, бары норуоттары Мин үөрэнээччилэрим буолалларыгар уһуйун. Кинилэри Аҕа уонна Уол уонна Сибэтиэй Тыын аатыгар сүрэхтээн уонна ²⁰ эһиэхэ тугу соруйбуппун барытын толорорго үөрэтин. Оттон Мин, үйэ бараныар диэри, өрүү эһигинниин бииргэ буолуом». Аминь*.

---

* 28:20 *Аминь* — сорох былыргы гректии илиинэн суруйууга бу тыл суох.